ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛЫ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

12 июль, 2019 ел №144

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авылы җирлеге Генераль планын раслау турында

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 24 ст. нигезендә, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авылы җирлеге Советы карар кылды:

1. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Югары Аккуҗа авылы җирлегенең кушымта итеп бирелә торган Генераль планын расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында, мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының рәсми сайтында җирлек бүлегендә урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Болын-Балыкчы авыл җирлеге башлыгына йөкләргә.

Болын-Балыкчы авыл
җирлеге башлыгы **Р. Х. Гыйльметдинова**

Татарстан Республикасы
Апас муниципаль районы
Болын-Балыкчы авылы җирлеге Советының
12 июль, 2019 ел 144 номерлы карары белән
расланган

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛЫ ҖИРЛЕГЕ
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ

Проектны нигезләү буенча материаллар

Аңлатма

ЭЧТӘЛЕК

КЕРЕШ………………………………………………………………………………….. . 5

1. БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ……………………………………………………………7

2. БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНЕҢ БҮГЕНГЕ ТОРЫШЫ ҺӘМ АЛАРНЫ КУЛЛАНУ……………………………………………………8

2.1. ИКЪТИСАДИ-ГЕОГРАФИК УРЫНЫ. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ 8 НЧЕ УРЫНДА

2.2. ҖИР ФОНДЫНЫҢ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ………………………………… 10

2.3. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ СОЦИАЛЬ-ИКЪТИСАДИ ПОТЕНЦИАЛЫ ……………10

2.3.1 демографик потенциал ……………………………………………………..10

2.3.2 җитештерү территорияләре ………………………………………………..11

2.3.3 агросәнәгать комплексы ……………………………………………………12

2.3.4 12 Урман комплексы

2.3.5 торак фонды ……………………………………………………………………..13

2.3.6 социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары ……………15

2.3.7 коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары (зиратлар) ………………………20

2.4. ТАРИХИ-МӘДӘНИ МИРАС ……………………………………………………20

2.5. РЕКРЕАЦИОН ПОТЕНЦИАЛ. ҖИРЛЕ ХАЛЫКНЫҢ ЯЛЫН ОЕШТЫРУ... 21

2.6. ТРАНСПОРТ-КОММУНИКАЦИЯ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ …………………22

2.7. 23 ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ИНЖЕНЕРЛЫК ӘЗЕРЛЕГЕ

2.7.1 гамәлдәге нигезләмә…………………………………………………………….. 24

2.7.2 район территориясенә табигый йогынтыларның куркынычлыгын комплекслы бәяләү ……………………………………………………………………………..27

2.8. ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАСЫ……………………………………... 28

2.8.1 су белән тәэмин итү……………………………………………………………… 28

2.8.2 Канализация ……………………………………………………………………….29

2.8.3 территорияне санитар чистарту

2.8.4 җылылык белән тәэмин итү ………………………………………………..29

2.8.5 газ белән тәэмин итү ……………………………………………………………..30

2.8.6 электр белән тәэмин итү ………………………………………………………30

2.8.7 азотлы челтәрләр …………………………………………………………………31

3. 2040 ЕЛГА КАДӘР БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ҮСЕШ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ БУЕНЧА ЧАРАЛАРНЫ НИГЕЗЛӘҮ ……………………………………………………………………………………33

3.1. ХАЛЫК САНЫНЫҢ ФАРАЗЫ-…………………………………………………33

3.2. ИКЪТИСАДИ ҮСЕШ …………………………………………………………..35

3.2.1 сәнәгать җитештерүен үстерү ……………………………………………...35

3.2 агросәнәгать комплексын үстерү…………………………………………… 35

3.2.3 урман комплексын үстерү ………………………………………………………36

3.3. ТОРАК ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ………………………………… 39

3.4. ХАЛЫККА ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ СИСТЕМАСЫН ҮСТЕРҮ………………….. 41

3.4.1 социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары системасын үстерү ……………………………………………………………………………………………41

3.4.2 коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары системасын үстерү (зиратлар).49

3.5. ТУРИСТИК-РЕКРЕАЦИОН СИСТЕМАНЫ ҮСТЕРҮ. ҖИРЛЕ ХАЛЫКНЫҢ ЯЛ ИТҮ УРЫННАРЫН ОЕШТЫРУ…………………………………………………… 50

3.6. ТРАНСПОРТ-КОММУНИКАЦИЯ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ …….53

3.7. БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ТОРАК ПУНКТЛАРЫ ЧИКЛӘРЕН БИЛГЕЛӘҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР………………………………………….55

3.8. ТЕРРИТОРИЯНЕ ИНЖЕНЕРЛЫК ӘЗЕРЛЕГЕ ЧАРАЛАРЫ………………..59

3.9. ИНЖЕНЕРЛЫК ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР... 62
3.9.1 су белән тәэмин итү ………………………………………………………62
3.9.2 Канализация ……………………………………………………………….65
3.9.3 территорияне санитар чистарту
3.9.4 җылылык белән тәэмин итү
3.9.5 газ белән тәэмин итү
3.9.6 электр белән тәэмин итү
3.9.7 азотлы челтәрләр
3.10. ГРАЖДАННАР ОБОРОНАСЫ ЧАРАЛАРЫ, ТАБИГЫЙ ҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘРНЕ КИСӘТҮ ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ 11
3.1. ГРАЖДАННАР ОБОРОНАСЫ БУЕНЧА ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ 11
3.1.2. ТАБИГЫЙ ҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘРНЕ КИСӘТҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ 13
3.1.3. ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛ ТУРЫНДА ХӘБӘР ИТҮ 32
3.1.4. ТАБИГЫЙ ҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘР ВАКЫТЫНДА ЭВАКУАЦИЯ 35
3.1.5. ЯНГЫН КУРКЫНЫЧСЫЗЛЫГЫН ТӘЭМИН ИТҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ 35
4. ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘР 38
ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ 42

КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Болын-Балыкчы авыл җирлеге генераль планы проекты проектлау йөкләмәсе нигезендә «татин-вестгражданпроект» ДУП тарафыннан эшләнгән.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планын эшләргә заказ бирүче-«ТР Баш инвестицион-төзелеш идарәсе»ДКУ.

Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы – территориаль планлаштыру документы, шәһәр төзелеше стратегиясен, яшәү тирәлеген формалаштыру шартларын, җирлек территорияләрен үстерү юнәлешләрен һәм чикләрен билгеләү һәм үзгәртү, җирлек составындагы торак пунктларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү, территорияләрне функциональ зоналаштыру, инженер, транспорт һәм социаль инфраструктураны үстерү, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклауга, экологик һәм санитар иминлеккә шәһәр төзелеше таләпләре.

Документны актуальләштерү нигезендә генераль план өчен гамәлгә ашыруның түбәндәге этаплары билгеләнгән::

Беренче ел-2017 ел.

Беренче чират – 2025 елга кадәр Генераль планны гамәлгә ашыру буенча беренчел чаралар билгеләнгән.

Генераль планның барлык төп проект карарлары-2040 елга кадәр планлаштырылган исәп – хисап вакыты.

Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексының 23 статьясы нигезендә Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы проекты үз эченә ала:

Текст һәм график материаллар составында 1 өлеш (раслана):

Текст материаллары-территориаль планлаштыру турында Нигезләмә, территориаль планлаштыру буенча чаралар исемлеге һәм генераль планны тормышка ашыру этаплары буенча аларның эзлеклелеген үз эченә ала.

График материаллар территориаль планлаштыру карталарын (схемаларын) үз эченә ала.

Территориаль планлаштыру тәкъдимнәрен нигезләү һәм аңлату максатларында эшләнә торган проектны нигезләү буенча авыл җирлегенең текст һәм график материаллар составында башкарылган генераль планын раслау һәм раслау процессын тәэмин итү өчен материалларның 2 өлеше.

Текст материаллары үз эченә җирлек территориясенең торышын, аның комплекслы үсеше проблемаларын һәм юнәлешләрен анализлауны, территориаль һәм пространство-планлаштыру үсешен нигезләүне, территориаль планлаштыру буенча чаралар исемлеген, аларны тормышка ашыру этапларын, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы булган төп факторлар исемлеген ала.

График материалларда җирлекнең генераль планы проектын нигезләү схемалары бар.

-Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планын эшләгәндә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 21.02.2011 ел, № 134 карары (Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 августындагы 577 номерлы карары редакциясендә) белән расланган Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру схемасы материаллары файдаланылды);

-Апас муниципаль районы Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы;

-Апас муниципаль районы һәм аның составына керүче Болын-Балыкчы авыл җирлеге администрациясе тарафыннан бирелгән рәсми белешмәләр.

1. БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Җирлекнең генераль планы-җирлекнең шәһәр төзелеше үсеше стратегиясен билгели торган территориаль планлаштыру документы.

Генераль план халык һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә тормыш эшчәнлеге мохитен формалаштыру шартларын, җирлек территорияләрен үстерү юнәлешләрен һәм чикләрен, территорияләрне зоналаштыруны, инженер, транспорт һәм социаль инфраструктураны үстерүне, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклауга, экологик һәм санитар иминлеккә шәһәр төзелеше таләпләрен билгели торган төп шәһәр төзелеше документы булып тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планын эшләгәндә территориаль планлаштыруның төп максатлары булып тора:

 федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары нигезендә территорияне үстерү белән идарә итүнең нәтиҗәле коралын булдыру;

 авыл җирлегенең муниципаль берәмлек буларак бөтенлеген территориаль планлаштыру чаралары белән тәэмин итү;

 җирлекнең рекреацион һәм социаль-икътисади потенциалын, инженер һәм транспорт инфраструктурасын үстерүне исәпкә алып, максималь рәвештә ачуга туры килә торган планлаштыру оешмасы, территорияне функциональ зоналаштыру һәм шәһәр төзелешен зоналаштыру өчен шартлар тудыру буенча рациональ карарлар эшләү.

Генераль планның проект карарлары планлаштыру структурасын оештыру, җирлекнең территориаль, инфраструктура һәм социаль-икътисади үсеше, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен эшләү, территориаль зоналардан файдалануның хокукый режимын билгеләүче, инвестицион үсеш зоналарын билгеләү мәсьәләләрен комплекслы хәл итү өчен нигез булып тора.

Бу максатларны тормышка ашыру территориаль планлаштыруның түбәндәге бурычларын хәл итү юлы белән башкарыла:

бу проблемаларны хәл итүне тәэмин итә торган торак пунктлар территориясен шәһәр төзелеше үсеше проблемаларын ачыклау, гамәлдә булган тормыш тәэмин итү ресурслары параметрларын анализлау, шулай ук шәһәр төзелеше буенча аерым кабул ителгән карарлар нигезендә;

 территорияләрне функциональ зоналаштыру (функциональ зоналарның планлаштырылган чикләрен чагылдыру);

 шәһәр төзелешен зоналаштыру өчен территорияләрне гармонияле һәм тотрыклы үстерү өчен алшартлар тудыра торган торак пунктларның оптималь функциональ-планлаштыру структурасын эшләү, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен әзерләү;

-Болын-Балыкчы авыл җирлеге үсешенең параметрлары системасын билгеләү, ул шәһәр төзелеше, инфраструктура, табигать, социаль һәм рекреация компонентларының үзара килешенгән һәм балансланган динамикасын тәэмин итә;

әйләнә-тирә табигый мохитне саклау шартларында авыл җирлегенең инвестицион җәлеп итүчәнлеген тәэмин итү буенча беренчел чаралар һәм гамәлләр исемлеген әзерләү;

 капиталь төзелеш объектларын урнаштыру, сәнәгать, энергетика, транспорт һәм элемтә җирләренең гамәлдәге һәм планлаштырылган чикләре.

1. БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ БҮГЕНГЕ ТОРЫШЫ ҺӘМ АНЫ КУЛЛАНУ

1.1. Икътисади-географик урыны. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлегенең урнашу системасында урыны

Болын-Балыкчы авыл җирлеге чиге «Апас муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 8-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә кабул ителде (2008 елның 20 ноябрендәге, 2014 елның 30 декабрендәге үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

Болын-Балыкчы авыл җирлеге составына шушы закон нигезендә Болын-Балыкчы (административ үзәк), Курма-шево һәм рус Индырчы авылы керә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге Апас муниципаль районының үзәк өлешендә, Татарстан Республикасының көнбатышында урнашкан. Авыл җирлеге Апас муниципаль районының Биеш, Зур Күккүз, Югары Ындырчы, Каратун, Чүри-Бураш һәм Шәмбалыкчы авыл җирлекләре белән чиктәш.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең гомуми мәйданы 5133,8 га тәшкил итә, шул исәптән 122,1247 га торак пунктларның мәйданы, шул исәптән Болын-Балыкчы авылы – 64,6638 га, Кормаш авылы-48,9991 га һәм рус Индырчасы авылы-8,4618 га.

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә түбәндәге җәмгыять объектлары бар: халык рәхәтләнеп ял итә: балалар бакчасы, төп гомуми белем бирү мәктәбе, ике фельдшер-акушерлык пункты, авыл мәдәният йорты, авыл клубы, китапханә, мәктәп каршындагы спорт объектлары, почта элемтәсе бүлеге һәм сәүдә объектлары.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге Татарстан Республикасының башка җирлекләре һәм районнары белән транспорт элемтәсен хәзерге вакытта региональ автомобиль юллары, җирле әһәмияттәге юллар һәм тимер юл транспорты аша гамәлгә ашыра. Җирлек территориясе буенча төбәк әһәмиятендәге «Олан-Каратун», «Свияжск-Кормаш», «Казан-Ульяновск»-Апас-«Олан-Каратун» автомобиль юллары, җирле әһәмияттәге «Болын-Балыкчы авылына керү юлы» автомобиль юлы, шулай ук Горький тимер юлының «Нижние Вязовые-Чынлы»участогы уза.

Апас муниципаль районы Идел алды икътисади-чиста зонасы составына керә. Идел алды икътисади зонасы икътисадында төп урынны авыл хуҗалыгы җитештерүе, эшкәртү сәнәгате, төзелеш алып тора. Әлеге икътисадый зонаның стратегик үсешенең өстенлекле юнәлешләре-мергель запасларын эшкәртү, хезмәт күрсәтү өлкәсен (санатор-курорт, аграр туризм һ.б.) үстерү, агач эшкәртү һәм агачтан эшләнмәләр ясау, төзелеш материаллары җитештерү, логистика, авыл хуҗалыгын интенсификацияләү һәм авыл хуҗалыгы продукциясен эшкәртү.

Апас муниципаль районының икътисадый-географик хәле Татарстан Республикасының Биектау авыл хуҗалыгы, җитештерү-эшлекле, инфраструктура, рекреация төбәге буларак районны алга таба формалаштыру өчен шактый уңайлы, бу исә Татарстан Республикасының интенсив үсешенә ярдәм итәчәк.

Роле урнаштыру системасында

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең территориаль оешмасы Апас муниципаль районының күчерү системасының бер өлеше булып тора, ул территориянең гомуми үсеш билгеләре белән дә, шулай ук конкрет шәһәр төзелеше ситуацияләре белән дә характерлана. Агросәнәгать комплексы үсеше, сәнәгать һәм җитештерү-эшлекле функцияләр башкару өчен уңайлы табигый, социаль-икътисадый, демографик шартлар турында сөйләгәндә, Апас муниципаль районы күчерүнең бөтен системасы буларак карала.

Татарстан Республикасы муниципаль районнарының күчеп урнаштыру системасында урынны чагылдыручы интеграль потенциалы Апас районының күчерү системасының потенциалы түбән булуын күрсәтә.

Кучеру системасында төп системалы фактор булып автомобиль юлы тора, аның буенча торак пунктларның бер-берсе белән һәм Апас ш.т. п. район үзәге белән элемтәләре тормышка ашырыла.

Икенче система барлыкка китерүче фактор булып елга челтәре тора, аның буенча тарихи үсеш нәтиҗәсендә җирлек, район һәм Татарстан Республикасының бөтен территориясеннән кучеру системасы барлыкка килә башлады.

Уздырылган анализ нигезендә, Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы буенча Буа-Балыкчы авыл җирлеге халык тыгызлыгы түбән булган районнар төркеменә керә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә 518 кеше яши. Болын-Балыкчы авылы авыл җирлегенең административ үзәге, Кормаш һәм рус Индырчы авыллары – рядовой торак пунктлары булып тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлегеннән кучеру системасы ике ранглы характерга ия.

Анда административ функцияләр, мәгариф, мәдәният, спорт, сәламәтлек саклау оешмалары, тор-говли предприятиеләре урнашкан.

Икенче рангны 184 кеше һәм 1 кеше яшәгән рус Индырчы авылы били.

1.1.Җир фондының характеристикасы

Категорияләр буенча җир фондын бүлү

Теге яки бу территория чикләрендә урнашкан барлык җирләр аның җир ресурслары буларак карала, алар йә хуҗалык авызына кертелә, йә анда кулланыла ала.

Җир Кодексы буенча җир фонды 7 Категория белән тәкъдим ителгән, төп максатчан билгеләнеше һәм имамы буенча бүлеп бирелә торган җир фондының бер өлеше буларак билгеле бер хокукый режим:

-авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр;

-торак пункт җирләре;

-космик эшчәнлекне тәэмин итү өчен сәнәгать, энергетика, транспорт, элемтә, радиотапшырулар җирләре, теге-левидение, информатика, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге җирләр;;

-аеруча саклана торган территорияләр һәм объектлар җирләре;

-урман фонды җирләре;

-су фонды җирләре;

-запас җирләр.

Авыл җирлегенең гомуми мәйданы 5133,8 га тәшкил итә (карта-график материал буенча).

Урман фонды җирләре 372,2 гектар мәйданны били, бу авыл җирлегенең барлык мәйданының 7,2% ын тәшкил итә (картографик материал буенча).

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясенең калган категорияләре буенча мәгълүмат юк.

Җир фондын милек буенча бүлү

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә федераль милектәге җирләр турында мәгълүмат юк. Әмма Урман кодексының 8 статьясы нигезендә урман кишәрлекләре урман фонды җирләре составында Федераль милектә тора. Шулай итеп, Болын-Балыкчы авыл җирлеге чикләрендә якынча 372,2 га җир Федераль милектә тора.

ТР Җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгы мәгълүматларына караганда, бүгенге көндә республикада 479 кеше кадастр инженеры аттестатына ия булган.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә башка төр һәм милекче хокуклары һәм җир кишәрлекләре булу турында мәгълүмат юк.

1.1. Территориянең социаль-икътисади потенциалы

1.1.1.демографик потенциал

Демографик фактор территорияне хуҗалык итү дәрәҗәсенә һәм җәмгыятьнең икътисадый үсешенә зур йогынты ясый.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге башкарма комитеты биргән мәгълүматларга караганда, 2017 ел башына халык саны 518 кеше тәшкил иткән.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең демографик структурасы торак пунктлар киселешендә 2.3.1 таблицасында тәкъдим ителгән.

Таблица 2.3.1

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең демографик структурасы һәм халык хәрәкәте 2017 ел башына, кеше

Күрсәткечләр	Болын-Балыкчы авылы	Кормаш авылы	Рус Индырчы авылы	**Барысы**
Халык саны - Барлыгы	**333**	**184**	**1**	**518**
Балалар:				
1 яшькә кадәр	4	2	0	6
1-6 яшь	21	16	0	37
7-15 яшь	20	9	0	29
Эшкә яраклы:	**180**	**95**	**0**	**275**
16-17 яшь	5	2	0	7
16-54 хатын-кызлар өчен	77	37	0	114
16-59 ирләр өчен	98	56	0	154
Эшкә сәләтсез:	**108**	**64**	**1**	**174**
55 яшьтән өлкәнрәк хатын-кызлар өчен	79	45	1	126
60 яшьтән өлкәнрәк ир-атлар өчен	29	19	0	48
Халыкның гомуми үсеше:	**1**	**2**	**0**	**3**
Табигый	*1*	*2*	*0*	*3*
Туды	1	2	0	3
Үлде	0	0	0	0
Механический	*0*	*0*	*0*	*0*
Килде	1	0	0	1
Китте	1	0	0	1

Таблицадан күренгәнчә, җирлекнең иң зур торак пункты-Болын-Балыкчы авылы, анда халыкның күп өлеше яши-64,3%. Рус Индырчасы авылында даими рәвештә пенсия яшендәге 1 кеше генә яши.

Шуны да игътибар итәргә кирәк: Болын-Балыкчы авыл җирлегендә (275 кеше) эшкә яраксыз яшьтәге (174 кеше) халыктан югары, бу, һичшиксез, уңай тенденция булып тора.

Шулай итеп, гамәлдәге торак пунктларның яшь структурасы, Рус Индырчасы авылыннан тыш, эшкә яраклы яшьтәге халыкның шактый өлеше, хезмәткә яраклы яшьтән өлкәнрәк төркемнәрнең аз өлеше һәм эшкә яраклы яшьтән кечерәк төркемнәрнең түбән дәрәҗәсе белән характерлана.

Югарыда әйтелгәннәрдән күренгәнчә, авыл җирлегендә туучылар санының уңай күрсәткечләре һәм җирлектә үлүчеләр саны булмау аркасында халыкның табигый артуы күзәтелә.

Болын-Балыкчы авылына килүчеләрнең саны киткәннәр санына туры килү сәбәпле, башка торак пунктларда миграция юк.

1.1.1 Җитештерү территорияләре

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә Болын-Балыкчы авылыннан көньяк-көнбатыштарак «Строймар-кет»ҖЧҖнең ком карьеры урнашкан.

Коммуналь-склад хуҗалыгы объектларыннан җирлек территориясендә 2 гомумтовар склады һәм Болын-Балыкчы авылы янында 1 склад ягулык-майлау материаллары урнашкан. 1.1.1 агросәнәгать комплексы

Агросәнәгать комплексы азык-төлек җитештерү һәм алар белән халыкны тәэмин итү, авыл хуҗалыгы һәм авыл хуҗалыгы өчен җитештерү чаралары җитештерү һәм авыл хуҗалыгы продукциясе җитештерү белән шөгыльләнүче макроикътисад тармаклары җыелмасы булып тора.

Агросәнәгать комплексының мөһим тармаклары-үсемлекчелек һәм терлекчелек тармаклары.

Үсемлекчелек мәдәни үсемлекләрнең билгеле бер төркемнәрен үстерү белән бәйле тармакларга бүленә. Алар арасында бөртеклеләр хуҗалыгы, бәрәңге һәм яшелчәчелек, техник культуралар үстерү, терлек азыгы җитештерү (азык культуралары үстерү) һәм бакчачылык төп булып тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең төп авыл хуҗалыгы белгечлеге терлекчелек, бөртекле игенчелек, терлек азыгы җитештерү.

Авыл хуҗалыгы җирләре сөрүлекләр, көтүлекләр, печәнлекләр һ.б. җирлекләрнең гомуми мәйданы 4224,8 га тәшкил итә (картографик материал буенча).

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 23 декабрендәге 3056-р номерлы күрсәтмәсе нигезендә Болын-Балыкчы авыл җирлегендә гомуми мәйданы 444 га булган стационар сугарулы авыл хуҗалыгы җирләре урнашкан.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә «Апас «агрофирмасы» ҖЧҖ һәм «Агро-Актив» ҖЧҖ Авыл хуҗалыгы предприятиеләре эшли, аларның специальләшүе терлекчелек һәм үсемлекчелек булып тора.

Апас "агрофирмасы" ҖЧҖ карамагында:

- Кормаш авылы янында урнашкан ике эре мөгезле терлек фермасы 1150 башка исәпләнгән;

-Кормаш авылы янындагы терлекләр өчен җәйге лагерьлар (гамәлдәге һәм гамәлдә булмаган лагерьлар));

- Болын-Балыкчы авылы янында 320 мең тонна егәрлекле ындыр табагы;

"Агро Актив" ҖЧҖ Авыл хуҗалыгы предприятиесен үз эченә ала:

- Болын-Балыкчы авылында ындыр табагы, егәрлеге-3000 тонна;

- Болын-Балыкчы авылы янында 100 берәмлек техникага исәпләнгән машина-трактор паркы;

- бер тапкыр бирелә торган 150 тонна саклау егәрлеге белән Кормаш авылыннан көньяктарак урнашкан минераль ашламалар складлары.

Шулай ук гөмбә үстерү белән шөгыльләнүче теплица хуҗалыгы да юк.

Шулай ук Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә гамәлдә булмаган авыл хуҗалыгы объектлары да бар.Рәхимова: Болын-Балыкчы авылы янында 200 баш мөгезле эре терлек фермасы, биналарның физик торышы яхшы.

1.1.1 урман комплексы

Россия Федерациясе Урман кодексы, шулай ук Россия Федерациясе Җир кодексы, урман фонды җирләренә урман белән капланмаган һәм урман белән капланмаган җирләр керә.

Россия Федерациясе Җир кодексы нигезендә, урман фонды җирләренә урман җирләре (урман үсемлекләре белән капланган һәм ул капланмаган, әмма аны торгызу өчен билгеләнгән - киселгән, Гәр, сирәк, прогалиннар һәм башкалар) һәм урман хуҗалыгын алып бару өчен билгеләнгән урман булмаган җирләр (сукмаклар, юллар, сазлыклар һәм башкалар) керә. Оборона җирләрендә һәм торак пункт җирләрендә урнашкан урманнардан, шулай ук урман фондына кермәгән урман утыртмаларыннан кала, барлык урманнар да урман фондын тәшкил итә.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең урман фонды 372,2 гектар мәйданны били, бу барлык авыл җирлегенең 7,2% ын тәшкил итә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә «Буа урманчылыгы» ДКУнең Төбәк-Чиркәү участок урманчылыгының 329,2 га мәйданлы урман һәм 43 га мәйданлы Балтач участок урманчылыгының «Кайбыч урманчылыгы» ДКУ урманнары урнашкан.

Урман фонды урманнарыннан тыш, җирлек территориясендә шулай ук урман фондына кермәгән урман җирләре һәм урман утыртмалары бар, гомуми мәйданы-114,3 га.бу урман утыртмалары авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдә, сәнәгать, энергетика, транспорт, элемтә, радио, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәэмин итү өчен җирләрдә, оборона, куркынычсызлык җирләрендә һәм башка махсус билгеләнештәге җирләрдә урнашкан һәм җирләрне тискәре табигый, антропоген һәм техноген күренешләрдән яклауны тәэмин итү өчен билгеләнгән.

Максатчан билгеләнеше һәм за-щит категорияләре буенча урман фондын бүлү

Урман фонды җирләрендә урнашкан урманнар максатчан билгеләнеше буенча саклагыч, эксплуатацион һәм резерв урманнарга бүленә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге чикләрендә урнашкан урман фондының барлык мәйданы саклагыч урманнар белән тәкъдим ителгән.

Саклагыч урманнар, саклау, саклау, санитар-гигиена, сәламәтләндерү һәм урманнарның башка файдалы функцияләрен саклау максатларында, саклау урманнарын максатчан билгеләү һәм алар башкара торган файдалы функцияләр белән бер үк вакытта файдалану шарты белән үзләштерелергә тиеш.

Авыл җирлеге территориясендә саклагыч урманнар кыйммәтле урманнар категориясе белән тәкъдим ителгән, шулардан:

- урман-дала зоналарында урнашкан урманнар (43,0 га). Бу категориядәге урманнарның максатчан билгеләнеше-кырларны һәм башка авыл хуҗалыгы җирләрен туфракларның җил һәм су эрозиясеннән саклау, урманнарга якын-тирә авыл хуҗалыгы җирләренең микроклиматын яхшырту һәм табигатьне саклау һәм табигатьне формалаштыру функцияләре;
- су объектлары буенда урнашкан тыю урман полосалары (329,2 га). Бу категориядәге урманнарның максатчан билгеләнеше – яңгыр һәм Кар сулары агу күләмен җайга салу, елга һәм аларның яр буе частьларында туфрак эрозиясен булдырмау, су объектларының гидрологик режимын җайга салу.

1.1.1 торак фонды

2017 елның 1 гыйнварына Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак фонды гомуми торак мәйданы 13,204 мең кв.м тәшкил итә. Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авыл җирлегенең торак фонды шәхси төзелеш белән тәкъдим ителгән.

Таблица 2.3.2

Гамәлдәге торак фондының характеристикасы
Болын-Балыкчы авыл җирлеге

Исеме	Житешлек, кв. м/кеше	Торак фонды, мең кв. м.	шул исәптән вакытлыча яшәү өчен торак
Булым-Булыхчинское СП, в том числе:	**25,5**	**13,204**	**0,06**
Болын-Балыкчы авылы	22,5	7,482	-

Исеме	Җитешлек, кв. м/кеше	Торак фонды, мең кв. м.	шул исәптән вакыт-лыча яшәү өчен торак
Курмаш авылы	30,6	5,626	-
Рус Ындырчы авылы	36*	0,096	0,06

1.1.1 Социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары

Мәгариф оешмалары

Мәктәпкәчә белем бирү

Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авыл җирлегендә (Болын-Балыкчы авылында) 15 урынга исәпләнгән 1 проект бакчасы бар. Җирлектә 1-6 яшьлек балалар саны 37 кеше. Шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары нигезендә, алар нигезендә 1-6 яшьлек балаларның 85% - тан да ким булмаган өлеше мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында урыннар белән тәэмин ителергә тиеш, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының норматив егәрлеге 31 урын тәшкил итәргә тиеш. Шулай итеп, Болын-Балыкчы авыл җирлеге халкы балалар бакчалары белән 48% тәэмин ителгән.

Гомуми белем бирү оешмалары. Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авылында 105 урынга исәпләнгән төп гомуми белем бирү мәктәбе эшли, мәктәптә укучылар саны 17 кеше тәшкил итә, димәк, мәктәп проект сыйдырышлылыгыннан 16% ка тулган.

Нормативлар буенча, 7-17 яшьлек балаларның 100% - ын урта белем алырга тиеш. Моннан чыгып, авыл җирлегенең гомуми белем бирү мәктәпләре егәрлегенә булган норматив ихтыяҗы 36 урын тәшкил итә. Болын-Балыкчы авылыннан 5 кеше мәктәп автобусында Апас урта мәктәбенә, ә Биеш урта мәктәбенә 6 кеше килә.

Гомуми белем бирү мәктәбендә урыннар белән тәэмин ителеш норматив ихтыяҗның 292% тәшкил итә. Болын-Балыкчы төп гомуми белем бирү мәктәбе бинасы иске хәлдә, реконструкция таләп ителә.

Өстәмә белем бирүне оештыру. Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы төп гомуми белем бирү мәктәбе һәм Болын-Балыкчы авыл мәдәният йорты базасында 45 урынга исәпләнгән балалар иҗаты түгәрәкләре эшли, бу норматив күрсәткечкә карата 105% ка җавап бирә.

Дәвалау-профилактика медицина оешмалары

Апас муниципаль районы халкына медицина хезмәте күрсәтүне поликлиника белән (тәүлегенә 76 койка) һәм Урта Балтай табиблык амбулаториясе (тәүлек буе эшли торган 3 койка, сменага 50 кеше керә) гамәлгә ашыра. Тулаем алганда, район буенча тәэмин ителеш норманың 27 процентын гына тәшкил итә. Больничный койкалар белән тәэмин ителешнең җитәрлек дәрәҗәдә булмавы, беренчел медик-санитар ярдәмнең ролен көчәйтүгә һәм сыйфатын арттыруга юнәлдерелгән структур үзгәртеп корулар үткәрүгә бәйле рәвештә, койка-көннәренең санын (койкада булу көннәре) киметүнең Гомумроссия тенденциясенә һәм бер елга койка эше көннәренең артуына бәйле.

Апас муниципаль районы халкына кичектергесез медицина ярдәме күрсәтү өчен үзәк район хастаханәсе каршындагы ашыгыч медицина ярдәме станциясе бар, аның карамагында 5 махсуслаштырылган автомобиль бар. Үзәк район хастаханәсе каршындагы ашыгыч медицина ярдәме станциясе бөтен районга тулаем хезмәт күрсәтә.

Ашыгыч медицина ярдәме станциясенең куәте махсуслаштырылган автомобильнең 15 минутлык үтеп керү зонасы чикләрендә 1 автомобиль нормасыннан чыгып исәпләнә. Болын-Балыкчы авыл җирлеге ашыгыч медицина ярдәме станциясенә хезмәт күрсәтү норматив радиусында урнашкан.

Сәламәтлек саклау системасында иң мөһим сектор булып амбулатор-сырхауханә хезмәте тора, аның торышына бөтен тармак эшчәнлегенең

нәтиҗәлелеге һәм сыйфаты, шулай ук күп кенә медик-социаль проблемаларны хәл итү бәйле.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге халкына медицина хезмәте күрсәтүне ике фельдшер-акушерлык пункты башкара: Болын-Балыкчы авылында-бер сменада 9 кеше йөри ала, Кормаш авылында-бер сменага 9 кеше керә. Тәэмин ителеш норматив дәрәҗәдән 200% тәшкил итә.

Болын-Балыкчы ФАПының физик торышы канәгатьләнерлек, Кормаш ФАПының-тузган.

Мәдәни-ял итү учреждениеләре

Нормативлар нигезендә, авыл җирлекләренең клуб учреждениеләренең куәте 500дән 1000 кешегә кадәр кешегә туры килергә тиеш. Болын-Балыкчы авыл җирлегендә 200 урынга исәпләнгән проектлы мәдәният йорты, Кормаш авылында 200 урынга исәпләнгән проект юлы белән авыл клубы эшли. Халыкның клуб учреждениеләре белән тәэмин ителеше норматив ихтыяҗның 267% ын тәшкил итә.

Авыл җирлекләрендә китапханә системасын оештыруга гомуми таләп-барлык торак пунктларда, шул исәптән 500 кешедән ким булган (кимрәк кеше) китапханә хезмәте күрсәтү мөмкинлеген тәэмин итү. Басма басмаларны, басмаларны электрон мәгълүмат чыганакларында, шулай ук авыл җирлекләрендә төзелә яисә гамәлдәге китапханә өчен аудиовизуаль документлар алу күләме Россия китапханә ассоциациясе тарафыннан кабул ителгән Халык китапханәсе эшчәнлегенең модель стандартында билгеләнгән норматив нигезендә – 1 кешегә 7 дән 9 данәгә кадәр исәпләнә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге китапханәләренә норматив ихтыяҗ 4,114 мең данә китап фонды тәшкил итә. Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авылында китап фонды 11,9 мең данә тәшкил итә. Халыкның китапханәләр белән тәэмин ителеше норматив ихтыяҗның 289% ын тәшкил итә.

Кормаш авыл клубының физик хәле тузган.

Физик культура һәм спорт объектлары

Гомуми файдаланудагы спорт залларында авыл җирлеге халкының норматив ихтыяҗы идәннең 181 кв. м мәйдан тәшкил итә. Болын-Балыкчы авыл җирлегендә төп мәктәп каршында спорт залы бар.

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә мәйданы 4500 кв.м. булган футбол кыры һәм 288 к. м. мәйданлы баскетбол мәйданы бар.

Сәүдә предприятиеләре

Болын-Балыкчы авыл җирлеге кибетләренең гомуми сәүдә мәйданы 70,2 кв. м тәшкил итә (Болын-Балыкчы авылында-45,1 кв. м һәм Кормаш авылында-25,1 кв. м). Барлык авыл җирлеге кибетләренең сәүдә мәйданы норматив ихтыяҗның 45% ын тәшкил итә.

Кредит-финанс учреждениеләре һәм элемтә предприятиеләре

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә Болын-Балыкчы авылында почта элемтә бүлеге бар. Почта бинасының физик торышы тузган.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре

Бүгенге көндә Болын-Балыкчы авыл җирлегендә көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре юк.

Полиция

Болын-Балыкчы авылында полициянең участок пункты бар, анда 1 участок полиция хезмәткәре эшли. Әлеге полициянең участок пункты нормативларны

тулысынча канәгатьләндерә (авыл җирлегендә 2,8 мең кешегә 1 участок инспекторы).

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең хезмәт күрсәтү объектларында булган халкының ихтыяҗы халыкның гамәлдәге демографик структурасы, шулай ук шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында» 2009 ел, 26 гыйнвар, 42 нче карары нигезендә, СП 42.13330.2016 «СНиП 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»темасына семинар-киңәшмә узды.

Гамәлдәге нормативлар нигезендә хезмәт күрсәтү объектларының кирәкле егәрлекләрен исәплəү 2.3.3 таблицасында тәкъдим ителгән.

Таблица 2.3.3

Болын-Балыкчы авыл җирлеге халкының тәэмин ителешен анализлау социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары

Исеме	Үлчәү берәмлеге	Кагыйдә	Барлыгы норма-лар буенча кирәк	Беренчел елга булган хәл	Җитешлек, %
Мәктәпкәчә белем бирү оешмала-ры	урын	1-6 яшьлек балаларның 85% ы	31	15	48
Гомуми белем бирү оешмалары	урын	7-17 яшьлек балаларның 100% ы	36	105	292
Балаларга өстәмә белем бирүне оештыру	урын	7-17 яшьлек балаларның 100% ы	43	45	105
Хастаханәләр	ятак	1000 кешегә 13,47 ятак	7	юк	0*
Дәвалау-профилактика медицина оешмалары	сменага бару	1000 кешегә сменага 18,15 килү.	9	18	200
Ашыгыч ярдәм станцияләре	автомобиль	10 мең кешегә 1 автомобиль.	0	юк	0*
Даруханәләр	корылма	1 объект 6,2 мең кешегә.	0	юк	0
Гомуми файдаланудагы спорт заллары	кв. м мәйдан	1000 кешегә 350 кв. м.	181	162	90
Яссы корылмалар	кв.м	1949,4 кв. м. 1000 кешегә	1010	4788	474
Бассейннар	кв. м су көзгесе	1000 кешегә 75 кв. м.	39	юк	0*
Клублар, мәдәният йортлары	урын	150 урын	150	400	267
Китапханә	мең данә	1000 кешегә 8 мең данә туры килә.	4,114	11,9	289
Сәүдә предприятиеләре	кв. м сәүдә мәйданы	1000 кешегә 300 кв. м.	155	70,2	45
Туклану предприятиеләре	утырту урыны	40 урын 1000 кешегә	21	юк	0
Көнкүреш хезмәте күрсәтү пред-приятиеләре	эш урыны	4 эш урыны 1000 кешегә	2	юк	0
Элемтә бүлекләре	корылма	1,5-6 мең кешегә.	1	1	100
Отделения банков	корылма	1-2 мең кешегә 1	1	юк	0
Полиция	1 полиция вәкиле	2,8 мең кешегә 1 участок ин-спекторы	1	1	100
Общественные уборные	әсбап	1000 кешегә исәпләнгән 1	1	юк	0

Исеме	Үлчәү берәмлеге	Кагыйдә	Барлыгы норма-лар буенча кирәк	Беренчел елга булган хәл	Җитешлек, %
		прибор			

Искәрмә: * хастаханәләр, СМП станцияләре һәм бассейннар район дәрәҗәсендә хезмәт күрсәтә һәм районның административ үзәгендә урнаштырыла. Әлеге объектлар белән тәэмин ителеш район халкыннан, тулаем алганда, исәпләнәПримечание:

1.1.2 коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары (зиратлар)

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә гомуми мәйданы 7,91 га булган өч зират бар, аларның тулылыгы 80нән 100% ка кадәр. Шулай итеп, территорияләрне күмүдән азат булган җирләр 0,77 га тәшкил итә (к.таблица 2.3.4).Таблица 2.3.4

Болын-Балыкчы авыл җирлеге зиратларының характеристикасы

Урнашуы	Җир кишәрлегенең яки кварталның (яки аларның өлешләренең) кадастр номеры)	Территория-се, га	Дин	Тулы-лык, %	Функцио-нальлек	Тулма-ган тер-ритория, га
Булым Булыхчыө авылы	16:08:070101:2	2,52	мөселман	98	гамәлдәге	0,05
Курмаш авылы	16:08:070403:16, 16:08:070403:26, 16:08:070403:119, 16:08:070403	3,44	мөселман	80	гамәлдәге	0,69
Рус Ын-дырчы авылы	16:08:070402:21, 16:08:070401:11, 16:08:070402:13, 16:08:070402:4	1,5	правосла-вие	98	гамәлдәге	0,03
Рус Ын-дырчы	16:08:070402:22, 16:08:070402:25, 16:08:070402:3	0,45	православие	100	гамәлдәге	-

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең хезмәт күрсәтү объектларында булган халыкның ихтыяҗы асылда-ту тыкмый торган демографик структура нигезендә, шулай ук «СНиП 2.07.01-89* " СНиП 2.07.2016-89 СП кагыйдәләр җыелмасы тәкъдим итә торган норматив нигезендә исәпләнгән. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»темасына семинар-киңәшмә узды.

Авыл җирлеге халкының зират территорияләрендә норматив ихтыяҗы-0,12 га (1000 кешегә 0,24 га). Авыл җирлеген традицион күмү зиратлары белән тәэмин итү 600% тан артык тәшкил итә.

1.2. Тарихи-мәдәни мирас

Россия Федерациясенең 2002 елның 25 июнендәге Федераль законы нигезендә. Дәүләт Думасы тарафыннан 2002 елның 24 маенда кабул ителгән, Федерация Советы тарафыннан 2002 елның 14 июнендә хупланган), Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларына (тарих һәм мәдәният һәйкәлләренә), Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларына (да-лее – тарихи вакыйгалар нәтиҗәсендә барлыкка килгән рәсем сәнгате,

скульптура, декоратив-гамәли сәнгать әсәрләре, фән һәм техника объектлары һәм аның башка предметлары-мәдәниятнең башка предметлары белән бәйле күчемсез милек объектлары-Тарих, Археология, Архитектура, шәһәр-логия, сәнгать, фән һәм техника, эстетика, этнология яки антропология, социаль-мәдәни, социаль-мәдәни һәм социаль мәдәниятнең барлыкка килү һәм үсеш турындагы мәгълүматның чын чыганаклары күзлегеннән караганда кыйммәткә ия.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә, Болын-Балыкчы авылыннан 0,8 км көньяк-көнбатышка таба, Апас муниципаль районының «Болын – Балыкчы авылы I.», Болын-Балыкчы авылыннан 1 км көньяк-көнбатышка таба «Болын-Балыкчы авылы II»урнашкан.

№73-ФЗ 36 статьясы нигезендә, реестрга кертелгән территориядә хуҗалык үзләштерелергә тиешле мәдәни мирас объектлары һәм ачыкланган җир төзелеше-Җир, төзелеш, мелиорация, хуҗалык һәм башка мәдәни мирас объектлары урнашкан очракта, әлеге объектлар территориясе чикләрендә җир кишәрлекләре белән турыдан-туры бәйле территорияләрдә әлеге мәдәни мирас объектларының яки ачыкланган мәдәни мирас объектларының сакланышын тәэмин итү турындагы бүлекләр булган очракта, мондый эшләр башкару проектларында башкарыла., тарихи-мәдәни экспертиза һәм дәүләт экологик экспертизасы уңай бәяләмәләрен алган.

1.2. Рекреацион потенциал. Җирле халыкның ялын оештыру

Туристлык индустриясенә җәлеп ителгән объектларның һәм ресурсларның булуы һәм аларны территориаль урнаштыру территориянең туристик-рекреацион потенциалын формалаштыра, аны бәяләү Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы кысаларында үткәрелде.

Территориянең туристик-рекреацион потенциалына бәя бирүгә шактый күп факторлар йогынты ясый, шул исәптән, залеска баскан территорияләрнең, су объектларының булуы, тирәлекнең пычрану буенча эре чыганакларның булмавы, аеруча саклана торган табигый территорияләрнең булуы, тарихи-мәдәни объектларның булуы.

Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы нигезендә Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә рекреацион объектларга «Зөя елгасы» региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле һәм авылара мәдәни-массакүләм чаралар үткәрү урыны керә.

Моннан тыш, җирлек территориясендә шактый зур буалар һәм күлләр бар. Болын-Балыкчы авылы янында төзекләндерелмәгән гидротех-ничек корылмалары булган Буа урнашкан. Буаның гомуми мәйданы 2,4 га тәшкил итә, Буа элек-башта яшелчә продукциясе үстерү өчен Тирә-юнь авыл хуҗалыгы җирләрен сугару максатларында төзелгән. Хәзерге вакытта бу җирле халык өчен җәйге чорда, шулай ук кышкы һәм җәйге балык тоту өчен файдаланыла торган төп ял урыны булып тора. 1,4 га мәйданлы тагын бер зур буа Рус Индырчасы авылы янында урнашкан. Кормаш авылыннан көньяк-көнбатышка таба 0,5 га мәйданлы ике күл урнашкан.

Рекреацион ресурслар шулай ук җирле халык өчен кулланыла торган урманнар белән тәкъдим ителгән (урман җиләк-җимеш, җиләк-җимеш, декоратив үсемлекләр, дару үсемлекләре җыю һәм әзерләү).

Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы нигезендә Болын-Бохча авыл җирлеге рекреация максатлары өчен территорияне аеруча уңай бәяләүче җирлекләргә карый, бу санитар-саклау зоналарының һәм куркыныч табигый процессларның азлыгына бәйле.

1.3. Транспорт-коммуникация инфраструктурасы

Транспорт, башка инфраструктура тармаклары белән беррәттән, социаль һәм икътисади максатларга ирешүдә мөһим инструмент булып, җәмгыять тормышының база шартларын тәэмин итә.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең транспорт структурасы Апас муниципаль районының транспорт структурасының бер өлеше булып тора, ул, үз чиратында, Татарстан Республикасының транспорт челтәренә тоташтырылган һәм автомобиль транспорты белән тәэмин ителгән.

Бу бүлектә милек формасы һәм функциональ билгеләнеше буенча ике категориядә (юнәлештә) гомуми файдаланудагы Болын-Балыкчы авыл җирлегенең гамәлдәге автомобиль юллары челтәрен карыйбыз.

Автомобиль юллары һәм транспорт

Милек формасы буенча Болын-Балыкчы авыл җирлеге Төбәк һәм җирле әһәмияттәге автомобиль юллары тәкъдим ителгән.

Төбәк әһәмиятендәге автомобиль юллары тәкъдим ителгән:

- IV категорияле «Олан-Каратун» автомобиль юлы белән җирлекнең көнбатыш өлеше буенча, асфальт-бетон өслекле 5,1 км озынлыктагы меридион юнәлештә уза;
- «Свияжск-Кормаш» автомобиль юлының IV категориясендәге өлеше буенча җирлекнең үзәк өлешендә, Болын-Балыкчы авылы буенда Кормаш авылына кадәр, ме-ридион юнәлештә, озынлыгы 5,7 км асфальт-бетон өслекле юл белән уза;

-«Казан-Ульяновск»-Апас-«Олан-Каратун» автомобиль юлы белән киң юнәлештә, 2,3 км озынлыкта асфальт-бетон өслекле җирлекнең көньяк чиге буйлап уза.

«Болын-Балыкчы авылына керү юлы» категориясеннән башка автомобиль юлы җирле әһәмияттәге автомобиль юлы булып тора, ул җирлекнең үзәк өлешендә Болын-Балыкчы авылына туры килә, киң юнәлештә 0,38 км грунт өслеге белән.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге чикләрендәге автомобиль юлларының исемлеге һәм озынлыгы 2.6.1 таблицасында күрсәтелгән.

Таблица 2.6.1

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең автомобиль юллары исемлеге

№ п/п	Юл исеме	Озынлык (җирлек чикләрендә), км	шул исәптән		
			асфальт-бетонлы	алы-шу-чан	грун-товое
Төбәк әһәмиятендәге автомобиль юллары					
1	«Уланово-Каратун»	5,1	5,1		
2	«Свияжский- Курмаше-во»	5,7	5,7		
3	«Казан-Ульяновск»-Апас -«Уланово-Каратун»	2,3	2,3		
Җирле әһәмияттәге автомобиль юллары (торак пунктларның урам-юл челтәреннән тыш)					
1	«Болын-Балыкчы авы-лына керү юлы»	0,38			0,38
	Всего	**13,48**	**13,1**		**0,38**

Урам-юл челтәре

Урам-юл челтәре (алга таба – УСС) – транспорт чаралары һәм җәяүлеләр хәрәкәтен тәэмин итү, торак пунктлар территорияләрен Транспорт һәм җәяүлеләр элемтәләре белән тәэмин итү өчен билгеләнгән гомуми кулланылыштагы территория. УДС элементларына түбәндәгеләр керә: урамнар, проспектлар, тыкрыклар, юллар, яр буйлары, мәйданнар, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, ясалма корылмалар, төзекләндерү элементлары һ. б.

Бистә эчендәге юллар челтәре озынлыгы буенча мәгълүматлар юк.

Тимер юл транспорты

Җирлекнең көнбатыш өлеше буенча 6,2 км озынлыкта Горький тимер юлының «Түбән Вязовые-Чынлы» участогы уза.

Ясалма корылмалар

_Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә: – «Свияжск - Кормаш " автомобиль юлында Кормаш һәм Бия елгалары аша 2 металл күпер;»; – «Казан-Ульяновск»-Апас-«Олан-Каратун»автомобиль юлында авыл җирлегенең көньяк-көнбатышта Зөя елгасы аша тимер күпер.

Торбаүткәргеч транспорт

Торбаүткәргеч транспорт-сыек, газ яки каты ярымпродукт торбалары аша сыек, газ рәвешендәге яки каты ярымпродуктларга тапшыру (кудыру) белән шөгыльләнүче махсус тар специальләшкән транспорт төре. Җирлекнең көнбатыш өлеше буенча Буа АГРСЫНА магистраль газ үткәргече һәм Апаста магистраль газ үткәргече үтә.

1.3. Территорияне инженер әзерләү

Район территориясен инженер әзерләүнең максатлары һәм бурычлары

Торак урыннар территорияләрен инженерия ягыннан әзерләүнең максаты булып территориянең физик характеристикаларын яхшырту һәм нәтиҗәле гражданлык һәм сәнәгать төзелеше өчен шартлар тудыру тора.

Инженерлык әзерлегенең төп бурычы булып район территориясен Начар физик-геологик процесслар тәэсиреннән саклау, ташу, су басу, су басу, грунт сулары дәрәҗәсен күтәрү, грунтлар утырту һәм хәрәкәт итү тора.

Инженерлык әзерлеге буенча чаралар составы үзләштерелгән территориянең (рельеф, грунт шартлары, су басу дәрәҗәсе, сазлыкның һ. б. ш.) табигый шартларына бәйле рәвештә билгеләнә. Кайбер очракларда инженерлык әзерлеге чаралары архитектура - планлаштыру структурасын һәм торак урыннарның пространство композициясен билгели.

1.3.1 гамәлдәге нигезләмә

ООС п. п. 1 «табигый шартлар һәм ресурслар» бүлегенә һәм «куркыныч табигый йогынты геофизикасы "22-01-95 СНиПның 5 бүлегенә туры китереп, җирлекнең туган шартлары" гади»дип бәяләнә.

2.6.1 таблицасында кышкы чорда җилнең кабатлануы һәм явым-төшемнәр саны тәкъдим ителә.

Таблица 2.7.1

Ай	Җил юнәлешләренең кабатланышы								Явым-төшем саны (мм)
	С	СВ	В	ЮВ	Ю	ЮЗ	З	СЗ	
Октябрь	8	5	3	6	25	19	19	15	45,7
Ноябрь	7	4	6	8	27	19	17	12	36,6
Декабрь	5	3	6	10	30	23	15	8	33,6
Январь	5	3	6	10	30	20	16	10	31,6
Февраль	6	5	7	13	25	17	17	10	24,6
Март	6	5	8	12	28	18	15	8	22,6

Таблицадан күренгәнчә, кышкы чорда Көньяк җилләр өстенлек итә, алар уртача 28% тәшкил итә. Бу кар көртләре астына киң юллар салынуы турында сөйли.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә сулдан куркыныч табигать процесслары чагылдырылган:

- эрозиялеләр;
- суффозия процесслары;

су басу;

куркынычсызлык;

- кар көртләре.

Эрозия һәм склон процесслары

Водотокларның эрозия эшчәнлеге территориянең су бүлү массивларын аерып торучы промоин һәм чокырлар барлыкка килүдән гыйбарәт.

Авыл җирлеге территориясендә эрозия эшчәнлеге барышында һәм геологик-геоморфологик факторларга бәйле рәвештә, даими су агымнары (елгалар һәм елгалар) яр буе скло-наларын юдырталар, алар еш кына өске грунт массивларын өзүгә китерә.

Чокыр-чокыр челтәре авыл җирлеге территориясендә аз үсеш алган.

Аерым чокыр җирлекнең көнчыгыш өлешендә урнашкан.

Суффозион процесслар

Суффозия-вак минераль частицларны аның аша фильтрлана торган су белән чыгаруның физик процессы. Суффзия китерә проведению вышеле-жающей калынлыгы һәм мәгариф Көнбатыш. Карбонат һәм гипсонатлы ком-балчык утырмаларында һәм мергельләрдә карст һәм суффозия бер үк вакытта-бер үк вакытта күренергә мөмкин.

Суффзия процессларына Апас муниципаль районы территориясе буенча киң үтүче суффзия биленә караган авыл җирлеге территориясенең төньяк-көнчыгыш өлеше дучар ителә.

Су басу зонасына керә торган территорияләр (су басу)

ГОСТ 22.03-95 " гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык. Табигый гадәттән тыш хәлләр. Терминнар һәм билгеләмәләр", су астында су астында ташу яки ташу чорында территориянең су белән каплануын аңлыйлар. Су басу зонасы-су агымының Үзәннең үткәрүчәнлек сәләте белән чагыштырганда артуы нәтиҗәсендә су белән капланган территория. Су басу зонасы - су басу зонасы барлыкка килергә мөмкин яки булыр дип фаразлана торган территория. Су басу-территорияне нормаль файдалануны, анда урнашкан объектларны төзүне һәм эксплуатацияләүне бозучы грунт суларының дәрәҗәсен арттыру.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 29 августындагы 1625-р номерлы боерыгы белән расланган язгы ташу чорында су басу (су басу) зонасына керә торган торак пунктлар исемлеге нигезендә Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә су басу (су басу) зонасына керә торган торак пунктлар юк.

Әмма авыл җирлеге чикләрендә су басу процессларының үсеше дә булырга мөмкин. Су басу процессларына Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясен борынгы елгаларның төпләре һәм калкулыгының түбән өлеше дучар ителә. Биредә җир асты сулары сезонлы һәм күпьеллык тирбәлешләр кичерә торган, җир асты суларының тирәнлеге 10-15 м дан артмаган территорияләрдәге су китерә торган дүртенчел аллювиаль комплекска карый.

РФ Хөкүмәтенең 18.04.2014 ел, № 360 карары белән расланган су басу һәм су басу зоналарының чикләрен билгеләү Кагыйдәләре нигезендә, су басу

Куркынычсызлык

Авыл җирлеге территориясе Токмовский сводының Көнчыгыш Авылы Казан-Киров урамы белән урнашкан зонага керә.

2011 елның 14.13330.2011 «СНиП 11-7-81* сейсмик районнарда төзелеш " СП буенча хәзерге вакытта гамәлдә булган җирлек территориясе, уртача грунт шартлары өчен, сейсмик зонага керә (В картасы). Карала торган территориядә төзелеш эшләре төзелеш материалларының һәм төзелеш эшләренең сыйфатына карата югары таләпләрне исәпкә алмыйча алып барылырга мөмкин.

Кар көртләре

Апас муниципаль районының Болын-Балыкчы авыл җирлеге IV кар районына керә. Шуңа күрә юлларда кар көртләре дә аз түгел.

Әлеге проектның ҖЧҖ бүлегендәге климат характеристикасы күрсәткечләре буенча, елның кышкы чорында иң күп бураннар ноябрь һәм гыйнвар айларында була, ә кар катламының дәрәҗәсе март урталарына кадәр җитә.

Мелиорацияләнә торган җирләрнең торышы

Татарстан Республикасы, ил авыл хуҗалыгы җирләренең 2,4 процентын алып, Россия Федерациясендә авыл хуҗалыгы продукциясенең 4,5 процентын җитештерә.

XX гасырның 70 нче еллар башында ук сугарулы болыннар һәм көтүлекләр булдыру терлек азыгы җитештерүне интенсификацияләүнең һәм азык базасын ныгытуның иң алдынгы факторларының берсе булып тора, республика сугаруның авыл хуҗалыгы культураларын җитештерүнең иң нәтиҗәле ысулы булуына инанды.

Вегетация чорында корылык һәм алар салган зыян ил агрокомплексына җирләрне мелиорацияләүне торгызу, реконструкцияләү һәм алга таба үстерү - климатның аномаль күренешләренә каршы торуның ышанычлы чарасы икәнлеген раслады.

Республика агросәнәгать комплексының тотрыклы үсешен тәэмин итүнең төп шарты һәм авыл хуҗалыгы җитештерүен киңәйтүнең мөһим чыганагы булып мелиорацияләнгән җирләрне саклап калу, торгызу һәм рациональ файдалану тора.

Шулай итеп, мелиорация комплексын торгызу һәм алга таба үстерү продукциянең тулаем җитештерүен арттыруга гына түгел, ә гидротехник корылмалар эшенең ышанычлылыгын һәм куркынычсызлыгын тәэмин итәчәк, эре гидротехник корылмаларның йогынтысы зонасында гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү мөмкинлеген булдырмаячак.

1.3.2 район территориясенә табигый йогынтыларның куркынычлыгын комплекслы бәяләү

Карала торган территориядә куркыныч процессларны комплекслы бәяләү үзләштерү өчен уңайлы булмаган участоклар бүлеп бирергә һәм максатны-яңа төзелеш өчен территорияне үзләштерүнең ярашлыгын билгеләргә мөмкинлек бирә. Шул максат белән проектлау этабында авыл җирлеге тарафыннан бирелгән табигый процессларның катлаулылыгына һәм куркынычлыгына бәя бирелә.

ҖЧҖ П. 1 "табигый шартлар һәм ресурслар» бүлегенә һәм бер тапкыр -" куркыныч табигать йогынтылары геофизикасы "22-01-95" СНиПның 5 Снипына туры китереп, җирлекнең табигый шартлары «гади»дип бәяләнә.

Табигый шартларның әлеге бәясен алга таба территорияне төзекләндергәндә исәпкә алырга кирәк.

Киләсе этапта табигый процессларның гомумиләштерелгән категориясен ачыклау үткәрелә.

Куркынычлылык категориясе нигезендә һәм гап-гади математик аппаратны куллану өчен куркыныч табигый процессларны тәртипкә салу өчен, критерийларны төгәл үлчәү таләп ителми, күрсәтмә-тельләрне ранжировкалауны кулланабыз

Моның өчен һәр куркыныч категориясенә тиешле ранг бирәбез: «гадәттән тыш куркыныч процесслар» категориясен «4» рангын үзләштерәбез, ә риида «уртача куркыныч» категориясен-«1» рангын (таблица 2.7.2).

Таблица 2.7.2

Куркыныч категориясе-табигый процесс яңалыклары	бик куркыныч (катастрофические)	Каты куркыныч	опасные	уртача куркыныч
Ранг	4	3	2	1

Шулай итеп, Б СНиП 22-01-95 кушымтасы һәм хатын-кызлар арасында ранижировка ясау режимы нигезендә муниципаль берәмлек территориясендә бара торган табигый процессларның куркынычлылык категориясен чагылдыра торган саннар җыелмасы алына (2.7.3 таблица).

	Куркыныч табигый процесслар			
	Куркынычсызлык	Су басу	Эрозия процессларысы	Суффозион процесслар
Ранг	1	1	1	1

Туган-тумача процессларның гомумиләштерелгән куркыныч категориясен билгеләү өчен урта арифме-тикшерүнең мәгънәсен исәпләү методикасын кулланабыз.

Авыл җирлеге территориясендә табигый процессларның гомумиләштерелгән категориясенең саны «1». Тәкъдим ителгән Ранглар нигезендә, бу җирлек территориясендә табигый процессларның гомумиләштерелгән куркыныч категориясе «уртача куркынычлылар»категориясенә туры килә дигән сүз. Район торак пунктлары территориясендә аларны үстерү өчен тискәре йогынты ясаячак чараларны гына үткәрү таләп ителә.

Нәтиҗәле метод буларак, җирлек территориясенә табигый процессларның йогынтысын комплекслы бәяләгәндә, картографик алым сайланырга мөмкин.

Картографик метод район территориясендә таратылган куркыныч табигать процесслары турындагы белешмәләрне гомумиләштерү, системалаштыру һәм пространтегик локальләштерүгә нигезләнгән һәм соңгыларын визуализацияләүгә юнәлдерелгән.

Визуализация нигезендә район территориясенә табигый процессларның тәэсирен чагылдыра торган карта булдыру ята. Картада шулай ук, куркынычның уртача категориясенә карамастан, куркыныч табигать процессларының йогынтысын киметүгә юнәлтелгән чараларны үткәрү мөмкинлеген исәпкә алырга кирәк булган җирлек территориясе участоклары

1.4. Инженерлык инфраструктурасы

1.4.1 су белән тәэмин итү

Ис-Болын-Балыкчы авыл җирлеге авылларында яшәүчеләр хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен җир асты суларыннан файдалана. Авыл кешеләре су белән 10-20 метр тирәнлектәге артезиан скважиналарыннан, шәхси кое һәм скважиналардан файдалана.

Торак пунктларны су белән тәэмин итү системасы корылмалары во-дозабор скважиналарыннан, су башняларыннан һәм сууткәргеч челтәрләрдән тора. Болын-Балыкчы авыл җирлеген су белән тәэмин итү системасы корылмалары турында гомуми мәгълүмат 2.8.1 таблицасында тәкъдим ителгән.

Сäумä

Атамасы

авыл буенча-эшләрне башкара,

су чыганагы, насос җиһазларының шт. җитештерү чыганагы

челтерге биреле торган су Кулеме м3/сегать, зи-ма/җәй-ВБ / сыешлык, шт.-су челтере сузу, км

Болын-Балыкчы авыл җирлеге 3 12,0/18,8 3 10,9

Болын-Балыкчы Арт.скважина-1 ЭЦВ 6-10-20 6,4/11,00 1/22 6,5 металл, 100 мм

Кормаш авылы Арт.скважина-2 ЭЦВ 6-10-20 5,6/7,8 1/25 4,5 поли-этилен, 100 мм

Рус Ин-дырчы авылы үз скважиналар, чишмәләр

Су скважиналар белән алына. 1 нче күтәргеч насос станциясе Су кабул итү корылмалары белән берләштерелгән, скважиналар Тамагы павильон белән ябык. Су скважинадан су башнясына керә, аннан соң үзе су челтәренә керә һәм кулланучыларга бирелә. Чистарту корылмалары, суны исәпкә алу узелы юк, кулланучыларга башлангыч (табигый) су бирелә.

Гидрокарбонат магниево-кальций суының химик составы буенча су СанПин 2.1.4.1074-01 «эчәргә яраклы су»таләпләренә җавап бирә.

Су белән тәэмин итү системасы түбән басымлы, хуҗалык-эчәргә яраклы һәм янгынга каршы ихтыяҗларны исәпкә алып кабул ителгән. Про - челтәрләре, нигездә, 110 мм диаметрлы ПНДДАН төзелгән.

Суэтем башнясы торак пунктны су куллануны җайга сала, челтәрдә кирәкле басым ясый, шулай ук 10 минутлык янгынга каршы су запасын саклый.

Агросәнәгать комплексы объектларын (эре мөгезле терлекләр фермалары) су белән тәэмин итү үз су чыганакларыннан (артезиан сква-жиннары) гамәлгә ашырыла.

Суүткәргеч челтәренең проблемалы характеристикалары булып торалар:

- су челтәренең тузган участокларын вакытында алмаштырмау, шуңа бәйле рәвештә еш аварияләр һәм су агу күзәтелә.;

- суүткәргечләрнең тузганлыгы аркасында суны икенчел пычрату;

- торак төзелеше су чыгымнарын исәпкә алу приборлары белән тәэмин ителешнең җитәрлек дәрәҗәдә булмавы.

1.4.2 Канализация

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә Үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы юк. Йорт яны җир кишәрлекләре белән шәхси йортларда яшәүче халык, гидроизоляция тиешле дәрәҗәдә булмаган септик яки пычрак чокырлар белән файдалана, бу исә территорияне пычратуга китерә.

Җирлек территориясендә яңгыр канализациясе юк. Яңгыр һәм кар суларын бүлеп бирү җайга салынмый һәм гамәлдәге рельефның түбәнәюе сәбәпле башкарыла.

1.4.3 территорияне санитар чистарту

Бу бүлектә каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын оештыру, җыю, удалю, зарарсызландыру, шулай ук җирлек территорияләрен җыештыру мәсьәләләре карала.

Атмосфера һавасын, су ресурсларын саклау, зарарлы йогынты ясау чыганакларын ачыклау, утильләштерү, зарарсызландыру мәсьәләләре «әйләнә-тирә мохитне саклау»бүлегендә карала.

Гамәлдәге төзелеш каты коммуналь калдыклар барлыкка килү чыганагы булып тора. Аларны шартлы рәвештә 4 һәм 5нче класслы куркыныч калдыкларга кертеп була.

Бүгенге көндә Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә даими рәвештә территорияне чистарту юк. Көнчыгыш һәм Төньяк Болын-Балыкчы авылларында урнашкан каты көнкүреш калдыклары чүплекләренә халык чүп-чар ташый.

Каты көнкүреш калдыклары җыю өчен контейнер мәйданчыклары, шулай ук эре габаритлы калдыкларны җыю өчен бункерлар юк.

Авыл җирлеге территориясендә тирес барлыкка килү чыганагы-терлекчелек предприятиеләре һәм халыкның шәхси ярдәмче хуҗалыклары. Авыл җирлеге территориясендә тирес саклау урыны юк. Терлекчелек калдыклары фермалар, йорт яны участокларында вакытлыча буртлана, алга таба органик ашлама буларак файдаланыла.

Шулай ук авыл җирлеге территориясендә 2 биотермик чокыр һәм 2 себер язвасы үләт базы бар.

1.4.4 җылылык белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Болын-Балыкчы авыл җирлеге нигездә Утар корылмаларының шәхси йортлары белән төзелгән.

Утар корылмаларын җылыту түбән басымлы табигый газда эшләүче 2 яки бер контурлы индивидуаль көнкүреш казаннары җылылык белән тәэмин итүнең локаль чыганакларыннан башкарыла.

Авыл җирлегенең иҗтимагый оешмалары (мәктәпләр, авыл мәдәният йорты,СК) аз куәтле казаннар белән 100 кВт.га кадәр һәм аннан да кимрәк булган автоном котельнялардан файдалана. Пар казаннары һәм индивидуаль газ казаннары өчен табигый газ ягулык булып хезмәт итә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге Җылылык белән тәэмин итү системасы казаннарының составы һәм характеристикасы турында мәгълүматлар юк.

1.4.5 газ белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авыл җирлеген газ белән тәэмин итү югары басымлы магистраль газүткәргечтән, бүлгеч газүткәргечләр һәм газ бүлү станциясе (ГРС) аша башкарыла.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең авыл торак пунктларына табигый газ «Каратун» ГРСТАН газ бүлү пунктларына (ГРП, ШРП) кадәр Бистәара газүткәргечләр буенча бирелә. Аннан соң түбән басым челтәрләре буенча кулланучыга турыдантуры.

Сäymä

Авыл җирлегенә хезмәт күрсәтүче ГРС характеристикалары

Исеме ГРС, Ррасч-Qфакт Qфакт Qрасч

Каратун 0,6 МПа 3,0 мең куб. м/сәгать 1,75 мең куб. м/сәгать 3,89 мең куб. м/сәг

«Каратун» ГРС җитештерү күләмен арттыру белән реконструкцияләргә кирәк.

2.8.3

Авыл җирлегендә газ куллану

№

пп газ кулланучылар басымы Р, МПа куллану Q, куб. м/сәг

1 Болын-Балыкчы 0,57 236,0

2 Кормаш авылы 0,58 159,0

1.4.6 электр белән тәэмин итү

Болын-Балыкчы авыл җирлеген электр белән тәэмин итү 2.8.4 таблицасындагы югары вольтлы подстанцияләрдән тора.

Сäymä

Буа электр челтәрләренең подстанцияләре буенча мәгълүматлар

Урнашу урыны-трансформато-рларның егәрлеге көчәнешле ПС-ның Диспетчерк номеры. ,

кВА Резерв куәтле-сти туклану үзәкләре ПС, кВА
ТР,Апас р-ны, " Апас-товар» ПС 110/10 6300/6300 4
ТР,Апас р - ны, «Кара-тун " ПС Каратун т. п. 110/35/10 10000/10000 0

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә 11 трансформатор подстанциясе урнашкан, 2.8.5 таблица
2.8.5
№ п/п Диспетчер
КТП номеры көчәнеш, кВ егәрлек КТП, кВА егәрлек резервы КТП, кВА
Кормаш
1 нче номерлы 87 10/0,4 кВ 250 212,00
2 № 88 10/0,4 кВ 160 46,00
3 № 90/0,4 кВ 250 49,00
4 № 280 10/0,4 кВ 1000 0.00
Рус Индырчи
№ 92 10/0,4 кВ - -
Болын-Балыкчы
1 нче номерлы 531 10/0,4 кВ - -
2 № 85 10/0,4 кВ 200 83,00
3 № 527 10/0,4 кВ - -
4 № 84 10/0,4 кВ 160 65,00
5 № 530 10/0,4 кВ - -
6 № 86 10/0,4 кВ 250 30,00

Районның электр белән тәэмин ителеше ВЛ-10 кВ һава линияләре белән башкарылган.

Тимер-бетон һәм тимер-бетон терәк һәм тимер-б вставками агач тибы. Физик торышы канәгатьләнерлек. Терәкләрне алыштыру таләп ителми. Барлык электр энергиясе тапшыру линияләре үзара резервлана.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге электр челтәрләренең гамәлдәге схемалы чишелеше тибы– кольцевая һәм радиальная. Әлеге схемалар торак пунктларны һәм сәнәгать производстволарын тиешле дәрәҗәдә электр белән тәэмин итә һәм көчле үзгәрешләр таләп итми.

РФ Хөкүмәтенең 2006 елның 31 августындагы 530 номерлы карары нигезендә, анда актив һәм реактив егәрлекне куллану нисбәтенең зурлыгын исәпләү тәртибе расланган. Актив һәм реактив егәрлек арасындагы нисбәт аермасы үзгәргән очракта, 0,94 чикләрдә φ косинусын тоту буенча чаралар күрү каралган.

Югары вольтлы җиһазларны саклау өчен Болын-Балыкчы авыл җирлеге подстанцияләрендә саклагыч һәм авто-матиканың төрле төрләре билгеләнгән: көч трансформаторларында-газ саклау, дифференциаль ток саклау, Максималь ток яклавы, кыздырудан һәм артык йөктән саклау, май дәрәҗәсен төшерүдән калынган калдык, киеренкелек юкка чыгудан саклау.

1.4.7 азотлы челтәрләр

Хәзерге вакытта Болын-Балыкчы авыл җирлеген телефонлаштыру автомат телефон станциясеннән башкарыла.

Чыбык үткәргечле тапшыру станциясенең, радиоузелларның урнашу урыны турында мәгълүматлар юк.

Элемтә шкаф системасы буенча турыдан-туры туклану зонасы белән оештырылган. Линияле худалык-һава кабельле, траншея һем кабель канализациялеренде кабельлер белен һем һава буенча терeклерде башкарылган. Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак пунктларының гаилә коэффициенты 3,5 кеше кабул ителде, усадьбалар төзелешендә бер йортка бер телефон кабул ителде.

Телефон станцияләре Россиянең бөтен территориясе белән шәһәрара элемтәләрне, шулай ук, БДБ илләрен дә кертеп, халыкара сөйләшүләрне тәэмин итә. Шәһәр элемтәсе җепселле-оптик тапшыру линиясе белән оештырылган. ТР буенча физик боҗра оештырылган, ул каналлар җитәрлек дәрәҗәдә кулланырга мөмкинлек бирә. Абонентлар өчен 9-туган һәм халыкара элемтә операторы сайлау мөмкинлеге бирелә.

«Таттелеком» ААҖ тәкъдим иткән мәгълүматларга караганда, азотлы челтәрләрне алыштыру һәм яңа төзү планлаштырылмый.

1.4. Халыкка хезмәт күрсәтү системасын үстерү

1.4.1 социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары системасын үстерү

Болын-Балыкчы авыл җирлеге Генераль планының төп максатларыннан берсе-авыл халкының хезмәт күрсәтү учреждениеләрендә булган ихтыяҗларын канәгатьләндерү, фаразланган характеристикаларны һәм социаль нормаларны исәпкә алып, канәгатьләндерү, шулай ук барлык халыкка хезмәт күрсәтү объектларының һәркем өчен тигез шартлар белән тәэмин итү.

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә хезмәт күрсәтү объектларын урнаштыру буенча чаралар Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә оештырылган.

Гамәлдәге нормативлар нигезендә хезмәт күрсәтү объектларының кирәкле егәрлекләрен исәпләү 3.4.1 таблицасында тәкъдим ителгән

Мәгариф оешмалары

Беренче чиратта-26 урын, исәп-хисап срогына ихтыяҗ юк.

Гомуми белем бирү оешмаларының егәрлеген арттыру барлык каралган вакыт эчендә таләп ителми.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы белән беренче чиратта Болын-Балыкчы авылында 26 урынга исәпләнгән балалар бакчасы урнаштыру өчен төп мәктәп бинасын реконструкцияләү тәкъдим ителә.

Балаларга өстәмә белем бирүне оештыру

Исәп-хисап нигезендә 2025 елга балаларга өстәмә белем бирү түгәрәкләрен оештыруга 78 укучы кирәк булачак. Гомуми егәрлеге 45 укучы булган түгәрәкләрне исәпкә алып, Болын-Балыкчы авыл җирлеге генераль планы белән Кормаш авыл клубы базасында 10 укучыга исәпләнгән һәм Болын-Балыкчы төп мәктәбе базасында 23 укучыга исәпләнгән балалар иҗаты түгәрәкләрен оештыру тәкъдим ителә.

Дәвалау-профилактика медицина оешмалары

Генераль план белән, беренче чиратта, Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы чараларын исәпкә алып, Кормаш авылында сменага 9 кеше керә ала торган ФАПка капиталь ремонт ясау каралган.

Мәдәни-ял итү учреждениеләре

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең гамәлдәге клуб учреждениеләре халыкның фаразланган ихтыяҗларын тулысынча канәгатьләндерә.

Генераль план чаралары белән, беренче чиратта, Кормаш авыл клубының проект егәрлеге 200 урынга исәпләнгән ре-монты каралган.

Физик культура һәм спорт объектлары

Яңа спорт залларын төзүгә ихтыяҗ беренче чиратта 7 кв. метр тәшкил итәчәк, бу капиталь төзелеш буенча чараларны тормышка ашыруны таләп итмәячәк. Мәктәп каршындагы спорт залы 96 % ка алдан фаразланган ихтыяҗны канәгатьләндерә.

Яссылык корылмаларының яңа төзелешенә ихтыяҗ юк.

Кредит-финанс учреждениеләре һәм элемтә предприятиеләре

Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә, генераль план нигезендә, беренче чиратта Болын-Балыкчы авылында элемтә почта бүлекчәсен капиталь ремонтлау каралган.

Генераль план белән Саклык банкы бүлеген 1 операция урыны булган Болын-Балыкчы авылында элемтә бүлеге бинасында Урнаштыру тәкъдим ителә.

Сәүдә предприятиеләре

Беренче чиратта өстәмә 77,8 кв. м сәүдә мәйданы кирәк булачак. Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы нигезендә Болын-Балыкчы авылында- 50 кв. м, Кормаш авылында 27,8 кв. м. сәүдә итү өчен яңа предприятиеләр төзү тәкъдим ителә.

Җәмәгать туклануы предприятиеләре

Каралган чор дәвамында 20 утыру урыны булган җәмәгать туклануы предприятиесен урнаштыру тәкъдим ителә.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләрен урнаштыру тәкъдим итүнең барлык каралган чоры дәвамында генераль план нигезендә башкарыла.

Полиция

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә булган хокук тәртибен саклау системасы билгеләнгән нормативка җавап бирә.

Җәмәгать җыештырулары

Җәмәгать җыештыру өмәләренә ихтыяҗ исәп-хисап вакытына нибары 1 прибор тәшкил итәчәк.

Җәмәгать җыештыру эшләре түбәндәге торак пунктларда урнашырга тиеш:

а) мәйданнарда, транспорт магистральләрендә, зур җәяүлеләр хәрәкәте булган урамнарда;

б) вокзаллар янындагы мәйданнарда, барлык тимер юл станцияләрендә, диңгез һәм елга пристаньләрендә, автостанцияләрдә һәм аэровокзалларда;

в) шәһәр читендәге һәм шәһәр эчендәге паркларда, зур бульварларда, эшчеләрнең күпләп ял итү урыннарында (парклар, урман массивлары һ. б.));

г) сәүдә үзәкләре, Колхоз базарлары территориясендә;

д) стадионнарда, пляжларда, су спорт корылмалары урыннарында һәм мондый типтагы башка объектларда;

е) автострадаларда, күргәзмәләрдә, ачык кинотеатрлар янында һ. б.

1.3.2 коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары системасын үстерү)

Гамәлдәге зиратларның ирекле территорияләре халыкның традицион күмелгән зиратларга булган ихтыяҗын тулысынча тәэмин итәчәк.

Генераль план нигезендә Болын-Балыкчы авыл җирлегенең җир төзелеше документларын территорияне функциональ файдалануга китерү, атап әйткәндә, «сәнәгать, энергетика, транспорт, элемтә, радиотапшырулар, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәэмин итү өчен җир, оборона, куркынычсызлык җирләре һәм башка махсус билгеләнештәге җирләр» яки «торак пункт җирләре» категориясендәге җирләр өчен җир кишәрлеген рөхсәт ителгән 12.1. "Ритуаль эшчәнлек»

1.4. Туристик-рекреацион системаны үстерү. Җирле халыкның ял итү урыннарын оештыру

Болын-Балыкчы авыл җирлеге, Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы нигезендә, Апас туристлык-рекреацион полифункциональ зонасына керә, анда мәдәни-танып белү, экскурсия, вакыйгалар, этнография, спорт-сәламәтләндерү, рекреация туризмы һәм кыска вакытлы ял гамәлгә ашырыла.

Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы чаралары белән «Апас крае» мәдәни-танып-белү маршрутын оештыру, Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә узачак «Тау иле» мәдәни-ландшафт маршрутын оештыру каралган.

Суда коену һәм ял итү өчен уңайлы һәм куркынычсыз шартлар тудыру, шулай ук Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы һәм Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы белән җиһазландырылган пляжларда Җирле һәм сезонлы халыкның норматив ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен су объектларын рекреацияләү зоналарын төзү һәм проектларны эшләү буенча чаралар үткәрү тәкъдим ителә.:

- гамәлдәге инвентарьларны инвентарьлаштыру үткәрү һәм коену өчен кулланыла торган перспективалы рекреация зоналарын ачыклау,

- Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан су объектларында кешеләр тормышын саклау кагыйдәләрен раслау турында» 2009 ел, 23 апрель, 256 нчы карары нигезендә пляжейларны оештыру һәм төзекләндерү буенча чаралар составын билгеләү "ГОСТ 17.1.5.02-80" табигатьне саклау. Дәреслек пар. Су объектларын рекреацияләү зоналарына карата гигиеник таләпләр».

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планында рекреацион территорияләрне үстерү шулай ук җирле халыкның ял итү зоналары буларак яшел үсентеләр системасын оештыру чараларын күздә тота.

Кешеләр ялы өчен уңайлы мөмкинлекләр тудыру, авыл торак пунктының йөзен яхшырту өчен кирәк булмаган яшел үсентеләр системасын оештыру буенча чаралар комплексы ике төп этапны күздә тота: гомуми файдаланудагы яшелләндерүне оештыру һәм чикләнгән файдаланудагы яшелләндерүне оештыру.

Гомуми файдаланудагы яшел үсентеләрне оештыру чаралары-административ һәм җәмәгать биналары, көндәлек хезмәт күрсәтү үзәкләре янында скверлар булдыру, төп урамда бульвар урнаштыру, урамнарны яшелләндерү, чәчәк түтәлләре һәм газоннар урнаштыру.

Чикләнгән файдалы яшеллекне оештыру чаралары-Мәгариф һәм тәрбия объектлары территорияләрен яшелләндерү һәм башка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәтләре күрсәтү объектлары (палисадниклар урнаштыру, җиләк-җимеш һәм декоратив агачлар, куаклар утырту, чәчәк түтәлләре урнаштыру)

1.4. Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү

«Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү» бүлегенең төп максаты булып, Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлеге Генераль планы составында, халык ихтыяҗларына туры китереп, авыл икътисадының нәтиҗәлелеген һәм конкурентлылыгын арттыру, таләп ителә торган техник халәтне, юл челтәренең үткәрүчәнлеген, иминлеген һәм тыгызлыгын тәэмин итү тора.

Татарстан Республикасы территориясенең транспорт каркасы йогынтысында Апас муниципаль районының планлаштыру структурасы формалаша һәм, нәтиҗәдә Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясенең планировка структурасы барлыкка килә.

Автомобиль юлларын үстерү

Федераль, региональ һәм җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү юнәлешләре Татарстан Республикасы һәм Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемаларында билгеләнгән, шуңа күрә Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы белән аларда билгеләнгән барлык чаралар да исәпкә алынган.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең перспективалы транспорт каркасы җирле автомобиль юлларыннан, шулай ук тимер юл-рож транспортыннан формалашачак.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү

Транспорт инфраструктурасын алга таба үстерү өчен җирле әһәмияттәге юллар төзелеше, торак пунктларга илтүче асфальт-тонна юллар төзү кирәк.

Апас муниципаль районының Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә, СТП чараларын исәпкә алып, 0,38 км озынлыкта «Болын-Балыкчы авылына керү юлы» автомобиль юлы (асфальт-бетон өслек урнаштыру) төзү тәкъдим ителә.

Тимер юл транспортын үстерү

2016-2021 елларга Татарстан Республикасы транспорт комплексын үстерү стратегиясендә, перспектива белән, 2030 елга кадәр, Ульяновск өлкәсенең тизләтелгән үк-лезинлы элемтәсен оештыру максаты белән, Казан шәһәрендә ЗТМ терминалы белән, Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясе аша узучы «Яшел Үзән–Буа–Ульяновск» тимер юл линиясе участогын реконструкцияләүне үткәрү зарурлыгына прописка куелды. Әлеге тимер юл федераль әһәмияткә ия объект булып торганга күрә, аны реконструкцияләү буенча чара Генераль планда исәпкә алу өчен федераль дәрәҗәдәге документларда һәм программаларда каралырга тиеш.

1.4. Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак пунктларының чикләрен билгеләү буенча чаралар

Россия Федерациясе Җир кодексының 84 статьясындагы 1 өлешенең 1 пункты нигезендә торак пунктларның чикләрен билгеләү яисә үзгәртү шәһәр округы, җирлекнең тиешле муниципаль берәмлек чикләрендә урнашкан торак пунктларның чикләрен чагылдыручы генераль планын раслау яисә үзгәртү булып тора.

21.12.2004 елдан № 172-ФЗ «җир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягә күчерү яки җир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында» гы Федераль законның 8 маддәсенең 1 өлеше нигезендә торак пунктларның чикләрен билгеләү яки үзгәртү, шулай ук җир кишәрлекләрен торак пунктлар чикләренә кертү йә торак пунктлар чикләренә кертү йә мондый җирләр составындагы җирләрне башка категориягә күчерү йә мондый җирләр составындагы җирләрне башка категориягә күчерү яисә торак пунктларның җир кишәрлекләрен башка категорияләрдән күчерү булып тора.

Шулай итеп, дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенең 2010 елның 16 июнендәге 14-4692-нче номерлы хаты нигезендә, әгәр муниципаль берәмлекнең генераль планын раслау про-цедурасы бозылмаган булса, генераль планны раслау турындагы акт җирләрне яки җир кишәрлекләрен күчерү турындагы акт булып тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге генераль планын эшләү кысаларында Болын-Балыкчы, Кормаш һәм рус Индырчасы авыллары өчен гамәлдәге чик сыйфатында «торак пунктлар җирләре» категориясендәге җир кишәрлекләре чикләре буенча Кадастр кварталлары чикләрен исәпкә алып, Татарстан Республикасы буенча дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәте идарәсе мәгълүматлары буенча үткәрелгән чикләр кабул ителде.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы белән Кормаш авылы чикләрен үзгәртү тәкъдим ителә. Кормаш авылы территориясенең мәйданын арттыру 16:08:070201:133 һәм 16:070201:153 гомуми мәйданы 0,0024 га булган җир кишәрлекләрен кулланылышка кертү хисабына күздә тотыла.

Кормаш авылы чигенә кертелүче җир кишәрлекләре исемлеге, әлеге җир кишәрлекләрен кертергә планлаштырылган җирләр категориясен күрсәтеп, аларны файдалануның планлаштырыла торган максатлары 3.7.1 таблицасында күрсәтелгән.

Кертелә һәм төшереп калдырыла торган җирләрнең категория һәм кадастр учетына кую буенча йомгаклау бүленеше 3.7.2 таблицасында бар.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак пунктлары чикләрен билгеләү буенча чаралар исемлеге 3.7.3 таблицасында тәкъдим ителгән.

1.4. Территорияне инженерлы әзерләү чаралары

Инженерлык әзерлеге чараларын инженер-геологик шартлар, куллану характерын үзгәртү фаразын исәпкә алып билгеләргә кирәк.

Инженерлык әзерлеге буенча чаралар составы үзләштерелә торган территориянең табигый шартларына (рельеф, грунт шартларына, су басу дәрәҗәсенә, сазлыкка, үзләштерелә торган территориядә куркыныч табигый процессларның булуына) бәйле рәвештә билгеләнә. Кайбер очракларда инженерлык әзерлеге чаралары архитектура - планлаштыру структурасын һәм торак урыннарның пространстволы композициясен билгели.

Инженерлык ягыннан яклау чаралары нче эрозионных процесслардан

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә эрозия күренешләре участокларының территориаль бүленешен исәпкә алып, махсус чаралар таләп ителми дигән нәтиҗә ясарга мөмкин. Авыл җирлеге территориясендә эрозия күренешләре ачыкланмады.

Карст-суффозион күренешләр булган территорияләрне куллану буенча чаралар

Карстово авыл җирлеге территориясендә суффозия процесслары чыгымнар түгел-торак пунктлар йөри, махсус чаралар таләп ителми.

Әмма тирән Карст процесслары өске карст формалары рәвешендә озак күрсәтмәскә мөмкин, ләкин шул ук вакытта соңгыларының үсеше моменталь характерда булырга һәм биналарга һәм корылмаларга, аларның тулысынча җимерелүенә китерергә мөмкин. Карст процесслары сою чиратында суффозион процессларны интенсификацияләүгә китерергә мөмкин. Шуңа күрә авыл җирлеге территориясендә карст-суффзион процессларны үстерү буенча мониторинг-тикшеренүләр үткәрергә кирәк.

Куркыныч районнарда төзелеш шартлары

Проектлана торган биналар һәм корылмалар өчен тиешле төзелеш материаллары сайлана, сейсмостойлыкны арттыруга юнәлдерелгән конструктив карарлар карала.

Биналарның һәм корылмаларның сейсмочыдамлыгы тиешле конструктив карарлар белән тәэмин ителергә тиеш.

Карала торган территориядә төзелеш эшләре төзелеш материалларының һәм төзелеш эшләренең сыйфатына карата арттырылган таләпләрне исәпкә алмыйча алып барылырга мөмкин.

Су басудан инженерлык саклау чаралары

Су үткәрми торган билгегә кадәр территорияне өю төзелештә һәм эксплуатацияләүдә иң гади, шулай ук нәтиҗәле инженерлык чарасы булып тора. Бу чараны куллану яклана торган территориянең зур булмаган зурлыгында һәм өемнәрнең кечкенә генә биеклегендә (1-1, 5 м) булганда максатка ярашлы. Гидромеханизация кулланып (мәсәлән, елга үзәнен яхшырту хисабына грунт рефулированиясен үзгәртү) территорияне сибү аеруча файдалы. Сибелгән территория, аның урынына карап, - торак пункттагы нигезләмәләр төзелеш яки парк өчен кулланылырга мөмкин.

Су басуга каршы көрәш чараларында корылыкны да күздә тотарга кирәк. Проектлаганда су басудан саклау нормаларын (җир асты суларын киметү), СНиП 2.06.15-85 нигезендә, конкрет территорияләрдә су басудан саклау нормаларын функциональ файдалану характерына карап кабул итәләр. Саклау корылмаларын проектлаганда кабул ителә торган киптерү нормалары һәр конкрет очракта, җир асты суларының критик дәрәҗәсен һәм нигез грунтларының төрен исәпкә алып, яклана торган объект өчен тиешле геологик куркынычсызлык бусагасын тәэмин итәргә тиеш.

Су басудан инженерлык яклавының территориаль системасында табигый, гидрогеологик һәм техноген (төзелеш) шартларга бәйле рәвештә дренажлар кулланырга кирәк. Су басудан якланган территорияләрдә топ-график һәм геологик шартларга,

төзелешнең характерына һәм тыгызлыгына, водораздел ягыннан җир асты суларының ике-өч шартына карап, табигый яки ясалма агымга бер-ике, күп төрле, контурлы һәм катнаш дренаж системаларын кулланырга кирәк.

Яңгыр сулары канализациясе су басудан территориаль инженер-сак элементы булып торырга һәм инженерлык яклавының гомуми системасы составында яисә аерым проектланырга тиеш.

Инженерлык саклавының ярдәмче чаралары сыйфатында табигый системаларның һәм аларның компонентларының табигый үзлекләрен кулланырга кирәк. Аларга су бүлү һәм гидрография челтәренең югары ролен руселарны һәм картларны чистарту һәм турайту юлы белән кертергә кирәк.

Су басудан инженерлык яклавының тәкъдим ителгән чаралары 3.8.1 таблицасына кертелде

Таблица 3.8.1

Су басудан инженерлык саклау чаралары

№ п/п	Урнашу	Куркыныч табигать барыш	Чара
1	Рус Индырчи авылы	Кормаш авылы	Территорияне өемләү, елга төбен тирәнәйтү, үзәнне чистарту
2	Кормаш авылы		
3	Болын-Балыкчы авылы		

Ни генә булмасын, су басу зонасында объектлар төзү өчен территорияне инженер әзерләү төзелә торган объектның бәясен җитди арттырырга мөмкин.

Юлларны кардан саклау буенча чаралар

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә кар көртләреннән саклау чараларын авыл җирлеге аша уза торган киң юл участокларында күздә тотарга тәкъдим ителә:

Автомобиль юлларын кышкы карап тоту буенча барлык чаралар системасы сезбашкарылган эшләрне максималь дәрәҗәдә җиңеләйткән һәм арзанайткан очракта автранспорт хәрәкәте өчен нормаль шартлар тудыру өчен эшләнә. Әлеге бурычларны үтәү өчен башкаралар:

- даими яки вакытлыча кар саклау чаралары урнаштыру юлы белән кар көртләре барлыкка килүне булдырмау буенча саклау чаралары;
- максатлары-узып баручы транспорттан юл катламында кышкы тайгак барлыкка килүгә юл куймау булган профилактик чаралар;
- юлларда кар һәм боз берәмлекләрен юк итү һәм аларның автомобиль хәрәкәтенә йогынтысын киметү чаралары;
- тәүлекнең караңгы вакытында юлларны яктырту.

Юлларны кар көртләреннән саклау даими яки вакытлыча кар саклау ярдәмендә башкарыла.

Даими кар саклагычка кар саклау полосаларын һәм даими коймаларны кертәләр.

Вакытлыча - кар тоткарлау щитлары, кар траншеялары, валлар һ. б.

Карны тоткарлаучы җайланмаларны кышкы чор ахырына кадәр кар катламының тәгәл күләмен проектларга кирәк. Вакытлыча кар саклау җайланмаларын исәп-хисап буранына проектлаштырырга кирәк, чөнки вакыт-вакыт кар саклаганнан соң аны яңадан торгызу күздә тотыла.

Кар-ковертр агымына йогынты принцибы буенча кар саклау җайланмалары бүленә:

- юл кырыенда буран карын тоткарлау принцибы буенча эшли торган кар саклау чаралары;

- кардан саклау чаралары, кар-коветр агымы җиленең тизлеген арттыра һәм юл аша кар чыгаруга ярдәм итә (кар кабып китүче коймалар));

- кар саклау чаралары, тулысынча төшке-га эләгүдән изоляцияли (галереяләр һәм тоннельләр).

Автомобиль юлларында иң күп кар тоткарлау җайланмалары таратылган.

Кар саклау буенча иң ышанычлы, экологик яктан акланган төр булып кар саклаучы урман полосалары тора.

Кар саклагыч полосаның тыгыз (кабартылмаган) конструкциясе булырга тиеш. Һәр полосаның төп элементы куе ике рәтле куак-вая опушка булырга тиеш.

Җир полотносын бровкадан юл буе кар саклау полосасына кадәр ераклык, урман полосаларының киңлеге һәм полосалар арасындагы аерма күләме 250 м3/м га кадәр булган очракта 3.8.2 таблицасы буенча билгеләнә.

Таблица 3.8.2

Кар чыгару күләменә бәйле рәвештә, урман полосаларын урнаштыру

Исәп-хисап күләме-кар приносы күләме, м3/м	Җир полотносы бровкасыннан алып урман утыртмаларына кадәр ераклык, м	Лесонасажда-нияләр арасында аерма киңлеге, м	Ширина полос отвода земель для лесонасаждений, м
10-25	15-25	-	4
50	30	-	9
75	40	-	12
100	50	-	14
125	60	-	17
150	65	-	19
200	70	-	22
250	50	50	2×14

Авыл хуҗалыгы җирләрендә төзелә торган кар саклау полосасының озынлыгы зур булганда, авыл хуҗалыгы машиналарын узу өчен һәр 800-1000 м саен 10-15 метрдан технологик өзеклекләрне күздә тотарга кирәк.

Автомобиль юлы янындагы җирләрдә даими кар саклау чараларын яисә асылда көчәйтү мөмкин булмаганда, шулай ук бу икътисадый акланган барлык очракларда, вакытлыча кар тоткарлаучы җайланмалар; кар саклаучы щитлар, тран-муеннар, кар стеналары һ. Б. лар урнаштырылмаган очракта.

Алар кулланылырга мөмкин, ничек яклау юллар нче кар зонослары һәм, чәршәмбе, ничек посадок яки коймаларны көчәйтү.

Калканнар мөмкин кадәр югары күтәрелеш (бугров, валов), түбәнәюдән качып куярга кирәк.

Озак һәм интенсив бураннар белән чорларда щитлар арту кыенлаша, щит линияләре ике, өч һәм аннан да күбрәк сафка куела. Күпкатлы щит линияләрен урнаштырганда кыр рәте щитларын гына күчерү җитә.

Многорядные щитовые линия максатка яраклы формалаштырырга берсе щитов төрле просветности. Якындагы линия кырына якыннары куе рәшәткәле щитлардан, ә юлга якын урнашкан кайберләре куе рәшәткәле калканнардан формалаша.

Әгәр дә исәп-хисап буранынннан кар чыгару күләме кар күләменнән кимрәк булса, тоткарлан-сакланучы (бер рядлы, ике рядлы һ.б.) икән, кышкы чор дәвамында, кар катламының кар катламы беткәндә, щи-толарны яңадан торгызыла.

Интенсив бураннар белән (кар чыгару күләме 120 м3/м га кадәр) чорларда үзгәргән мәгърифәтле җайланмаларны куллану максатка ярашлы, аларның кон-

струкцияләренең тыгызлыгы буран вакытында җилнең көченә пропорциональ рәвештә арта.

Шәһәрләрдә кар чыгару күләме 75 м3/м га кадәр булганда, халык рәхәтләнеп вакытлыча киңлекләрне кулланырга мөмкин.

Автомобиль юлларын кардан саклаганда кардан ясалган җайланмалар да киң таралыш алган.

Кардан ясалган җайланмаларның иң киң таралган төрләре-кар траншеялары.

Траншеялар мөстәкыйль яклау чарасы буларак кулланыла ала - IV-V категория юлларында яисә башка чаралар (үсентеләр, койма, щи-лар) белән берлектә, карны тоткарлый торган гамәлне көчәйтү һәм I, II, III категория юлларда кар линияләренең ышанычлылыгын арттыру өчен.

Юлларны кардан саклауның теге яки бу ысулын сайлау явым-төшем төшү тизлегенә, трассаның шартларына һәм әһәмиятенә, районның матди иминлегенә бәйле.

1.4. Инженерлык инфраструктурасын үстерү буенча чаралар

1.4.1 су белән тәэмин итү

Исәп-хисап чыгымнары

Гомуми су куллану үз эченә торак һәм җәмәгать биналарында хуҗалык-эчәргә яраклы суга, тышкы янгын сүндерү, урамнарга һәм яшеллеккә су сибүгә киткән чыгымнарны ала.

Биналарны (санитар-техник җиһазларны) төзекләндерү дәрәҗәсенә карап, бер кешегә су куллану нормаларыннан һәм су таләпләренең тәүлеклек һәм сәгать тигезсезлеге коэффициентларыннан чыгып исәпләнгән Су чыгымнары. Чагыштырмача су куллану җәмәгать биналарында хуҗалык-эчәргә яраклы һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала.

Су куллануның чагыштырма нормалары 3.9.1 таблицасында тәкъдим ителгән.

Таблица 3.9.1

Су куллануның чагыштырма нормалары

№ п/п	Торак йортларны төзекләндерү дәрәҗәсе	$q_ж$, л/сут
1	Эчке су, канал-зация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителгән биналар	250
2	Шулай ук җирле су җылыткычлар белән	190
3	Ваннысыз	140
4	Су җыю колонкаларыннан су кулланыла торган йортлар	40

Тышкы янгын сүндерүгә су чыгымы нормасы һәм бер үк вакытта янгын чыгу очраклары 31.13330.2012 СП буенча кабул ителгән. Халык 50 кешедән кимрәк булган очракта янгын сүндерү чаралары күздә тотылмый.

Урамнарга һәм яшеллеккә су сибү нормасы 30.13330.2012 СП нигезендә кабул ителгән һәм 1 кешегә 70 литр тәшкил итәчәк.

Гамәлдәге нигезләмәгә исәп-хисап нәтиҗәләре, ге-нераль планны гамәлгә ашыруның барлык срокларына 3.9.2 таблицасында тәкъдим ителгән.

Проект тәкъдиме

Ирекле территорияләрдә йортлар төзү һәм халык саны арту, торак биналарны төзекләндерү, шулай ук халыкның санитария-гигиена шартларын яхшырту максатларында түбәндәге чаралар күздә тотыла-түбәндәге чаралар карала:

Беренче чиратта (2025 елга кадәр) һәм исәп-хисап вакытына (2040 елга кадәр).):

- 2.7.1.1 һәм 3.8.1.2 таблицаларыннан күренгәнчә, скважиналар җитештерүчәнлеге даими халык суына булган ихтыяҗны исәп-хисап чорына кадәр булган чикләрдә капларга мөмкинлек бирә, шуңа күрә авыл җирлеге халкын су белән тәэмин итү өчен булган артезиан скважиналарын кабул итәргә мөмкинлек бирә.;

− үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларына яңа таләпләрне тоташтыру өчен заманча технологияләр нигезендә заманча материаллардан торбалар кулланып, су белән тәэмин итүнең яңа челтәрләрен төзү;;

- авыл җирлеге башлыгы тарафыннан бирелгән башлангыч мәгълүматлар нигезендә, заманча технологияләр нигезендә Болын-Балыкчы авылында – 6,5 км, Кормаш авылында 2,0 км озынлыкта заманча материаллар кулланып, су белән тәэмин итү челтәрләрен яңадан күчерү зарур.;

- су үткәргеч челтәрләрендә аварияләр һәм агып китү очракларын кисәтү һәм югалтулар күләмен киметү өчен, үткән эксплуатацияле ресурслы порно-җайга салу арматурасы һәм сугкәргеч челтәрләрен үз вакытында алмаштырырга кирәк. Запорно-җайга салу арматурасы авария хәлендәге сугкәргеч участокларын локальләштерү һәм авария-торгызу эшләрен башкарганда кулланучыларның иң аз санын өзү өчен кирәк;

- су башняларын һәм артезиан скважиналарын исәпкә алу приборлары белән тәэмин итү, диспетчерлаштыру системасын кертү;;

- кулланучылар тарафыннан суны рациональ тоту һәм су белән тәэмин итү системасында су сыйфатын мониторинглау системасын камилләштерү буенча контрольне көчәйтү.

Генераль план белән иске һәм нәтиҗәсез технологияләрне кулланудан баш тартуга һәм заманча инновацион технологияләр кертеп, иң яхшы уңайлы технологияләр принципларына күчүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

1.3.2 Канализация

Исәп-хисап чыгымнары

Торак пунктларның канализация системасын проектлаганда торак һәм җәмәгатьчелекле биналардан көнкүреш суларын тәүлеклек уртача исәпләп чыгару территорияләргә һәм яшеллеккә су сибүгә киткән чыгымны исәпкә алмыйча, тәүлеклеклек уртача исәпләнгән уртача куллану чагыштырмасы белән тигез исәп-хисап ясау зарур.

Су чыгаруның чагыштырма нормалары 3.9.3 таблицасында тәкъдим ителгән.

Таблица 3.9.3

Су бүлүнең чагыштырма нормалары

№ п/п	Торак йортларны төзекләндерү дәрәҗәсе	$q_ж$, л/сут
1	Эчке су-йорт, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителгән биналар	250
2	Шулай ук җирле су җылыткычлар белән	190
3	Ваннасыз	140
4	Суҗыюлык ко-лоноклардан Судан файдаланучы йортлар	25

Гамәлдәге нигезләмәгә исәп-хисап нәтиҗәләре, ге-нераль планны гамәлгә ашыруның барлык срокларына 3.9.4 таблицасында тәкъдим ителгән.

Проект тәкъдиме

Буш территорияләрдә йортлар төзү һәм халык санын арттыру, торак йортларны төзекләндерү, шулай ук халыкның санитария-гигиена шартларын яхшырту максатларында түбәндәге чаралар күздә тотыла::

Беренче чиратта (2025 елга кадәр) һәм исәп-хисап вакытына (2040 елга кадәр).):

– йорт яны җир участоклары белән индивидуаль йортларда яшәүче халык һәм социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары өчен, рельефның кыенлыклары һәм тыгызлыгы аркасында, автоном канализация системасын урнаштыру.

- заманча технологияләр нигезендә заманча материаллардан торба кулланып, канализация челтәрләре төзү.

Канализациянең автоном системасы йорттан агып җыела торган суларны җыюны, аларны чистарту корылмаларына бүлеп бирүне тәэмин итәргә тиеш. Агынты сулар, чистартылган суларны ультратавыш кавитация блоклары һәм чистартылган суларның тупланма сыешлыгы җайланмасын зарарсызландырып, завод җитештерелгән хуҗалык-көнкүреш агынтыларының төрле модификацияләрендә (җитештерүчәнлеге 1дән 20 м3/тәүлеккә кадәр) биологик һәм тирән чистарту җайланмалары белән чистартырга тәкъдим ителә.

Автоном чистарту корылмаларын йорт биләмәләре территорияләрендә яисә берничә бина өчен аерым торучы чистарту корылмалары буларак (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары) билгеләргә тәкъдим ителә.

Агызыла торган агынты суларның саны кимүе бакчадагы участокларга яисә торак пункт территориясендәге Яшеллеккә су сибүгә, эре мөгезле терлекләр фермаларының җитештерү ихтыяҗларына һәм бу максатлар өчен суны гомуми кулланууны киметү хисабына тәкъдим ителә. Рециклинг һәм юынты суларны кабат куллану технологияләрен үстерү елгалар һәм күлләр бассейннарындагы суның сыйфатын яхшыртуга, шулай ук су алуны киметү һәм юынты суларны агызу хисабына су ресурсларын экономияләүгә ярдәм итәчәк.

Каналның үзәкләштерелгән, шулай ук автоном системасын эшләгәндә Россиягә керә торган чит ил оборудованиесенең номенклатурасын, шулай ук агып җыела торган суларны чистарту буенча ИТС 10-2015 иң яхшы технологияләр буенча Белешмәлекне исәпкә алырга кирәк. Технологияләрне дөрес сайлау һәм куллану локаль системаларның ышанычлы һәм нәтиҗәле эшләвен тәэмин итәчәк.

Агросәнәгать комплексының гамәлдәге предприятиеләренә терлекчелек агымнарын су белән тәэмин итү системасын торгызу һәм техник модернизацияләүне, шулай ук терлекчелек агымнарын су белән тәэмин итү системасын төзүне күздә тотарга кирәк. Агынты суларны чистартуның иң киң таралган ысулларысезнең аэроб яки анаэробик шартларда биохимик оксидыгызны күздә тоткан биологик ысуллар.

Проект тәкъдим ителә:

- агросәнәгать комплексының җитештерү объектларында су бүлү системаларын реконструкцияләү һәм төзү;

- терлекчелек агымнарын комплеслы утильләштерү һәм эшкәртү буенча иң яхшы заманча технологияләр һәм техник чаралар кертү;;

- терлекчелек комплексларын чистарту корылмаларыннан башка файдалануга тапшыру мөмкин түгел.

Генераль план белән искергән һәм нәтиҗәсез технологияләрне кулланудан баш тартуга һәм вакытлыча инновацион технологияләр кертеп, иң яхшы уңайлы

технологияләр принципларына күчүгә юнәлтелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

Оештыру поверхностного стока

Планлаштырыла торган территорияне төзекләндерү, аның гомуми һәм санитар шартларын яхшырту максатларында проект тарафыннан өске агынтыны оештыру һәм водостоклар челтәрен урнаштыру күздә тотыла.

Беренче чиратта, проект тарафыннан яңгыр урыннарының ачык челтәре тәкъдим ителә. Ул катлаулы һәм кыйммәтле корылмалар таләп итми торган гади система булып тора.

Авыл җирлегенең бөтен территориясе буенча, юлның ике ягыннан да ачык лотоклары (кюветлар) буенча торак пунктларда башкарыла.

Канав һәм кюветларның төре һәм күләме гид-равличик исәп-хисап нигезендә билгеләнә. Аларның тирәнлеге 1,2 м дан артмаска тиеш.кюветларның текә сөңгеләре 1:1.5 дән дә артмаска тиеш.

Салынуның тирәнлеген, су бүлү лотокларының озынлыгын һәм урнашу урынын төгәлрәк итеп, юлларны проектлаганда аерым эш проекты итеп билгеләргә кирәк.

Кюветтагы водосток юллары аша тимер-бетон торбалар һәм лотоклар аша үткәрергә. Аларның диаметрын, озынлыгын, ул билгели стадиясендә эш проекты.

Су бассейнын саклауга һәм су сыйфатына карата югары таләпләрне исәпкә алып, торак пункт территориясеннән пычранган өслек суларын чыгаруны чистарту корылмалары аша, тиешле чистартылганнан соң, су үткәргечләргә башкарырга тәкъдим ителә.

Территорияне төзекләндерүне арттырып, исәп-хисап чорына проект белән ябык типтагы су-Көнчыгыш челтәре тәкъдим ителә. Ул иң заманча булып тора һәм территорияләрне төзекләндерү таләпләренә җавап бирә. Су агып төшә торган торбалар – коллекторларның җир асты челтәреннән, өске суларны су кабул итү колодецлары һәм җыелган суларны су-Көнчыгыш челтәренә җибәрү белән тора.

Яңгыр канализациясе челтәре юллар, түбәләр һәм мәйданнар территориясеннән атмосфера суларын бүлеп бирү өчен билгеләнгән.

Торак пунктларның селитив территорияләрендә урнашкан аеруча пычранган участоклардан өске агынтылар локаль чистарту корылмаларында аларны сулыкларга яки канализациягә агызганчы чистартылырга тиеш. Чистарту корылмаларына аеруча пычрану-көткәнгә кадәр коелган өслек агынтысының бер өлеше, кар катламы эрү һәм юл өслекләрен юу вакытында барлыкка килә.

Яңгырның иң интенсив өлешенә һәм иң күп агып төшкән кар суларга караган иң югары чыгымнар сулыкка чистартмыйча гына агызыла.

Чистарту корылмалары алдында аккумулираны-ющаны проектларга кирәк. Су линиясе буенча шартлы-чиста яңгыр агынтыларын, техник шартлар нигезендә, су үткәргечләргә чистартылган агынтылар белән бергә ташлыйлар.

Аккумуляцияләнгән яңгыр агымы 1-2 тәүлек дәвамында калыша. Шул ук вакытта үлчәнгән матдәләрнең һәм ХПКның микъдары 80-90% ка кими. Яктыртылган суны бүлеп бирү вакыты 1-2 тәүлек эчендә кабул ителә.

Шулай ук авыл территорияләрендә урнашкан аеруча пычранган участоклардан (бензин салу станцияләре, автомашиналар стоянкалары, эре автобус станцияләре һ.б.) өске агып төшүче сулар локаль яки куак чистарту корылмаларында чистартылырга тиеш.

Чистарту корылмаларына яңгыр канализациясе коллекторлары буенча шартлы рәвештә Чиста су торырга мөмкин, аларны бистә челтәренә яңгыр канализациясе агызырга рөхсәт ителә:

шартлы рәвештә Чиста су җитештерү;

диэлектрик конденсаторлар һәм электролитик конденсаторлар, электролитик конденсаторлар, электролитик конденсаторлар, электролитик конденсаторлар һ. б.;

грунт (дренаж) сулары;

су нче юу, автомашиналар соң аларны чистарту локаль чистарту корылмалары-жениях.

Әлеге суларның составы " агынты суларны пычратудан саклау кагыйдәләре» таләпләренә туры килергә һәм аларны чыгару дәүләт санитар күзәтчелеге органнары тарафыннан расланган булырга тиеш.

Бер һәм ике катлы төзелеш территорияләреннән чыккан суны агызу ачык су җибәрү җайланмаларын (урам лотоклары, юл кюветлары, су бүлү канаулары) куллану юлы белән проектлана. Лотокларның озын авышлыгы 0,003 тән дә ким булырга тиеш түгел.

Яңгырлы коелар юлның озакка сузылган участокларында (күтәрелеш), юл чатында һәм җәяүлеләр кичүендә-өслек сулары кушылдыгы ягыннан, пило барлыкка китерүче профильдәге юлларда, киметелгән урыннарда, ишегалды һәм парк территорияләрендә, өслек сулары агып төшмәгән урыннарда урнаштырыла. Яңгыр су сиптергечләре төп коллекторлы ботаклар белән тоташтырыла.

Су бүлү коллекторының диаметры эш проекты стадиясендә исәп-хисап белән билгеләнергә тиеш.

Сулык коллекторларына нигез салынуның нормаль тирәнлеге-2-3 м, иң чик-5-6 м.

Яңгыр суларын, алдан чистартылганнан соң, су белән тәэмин итү ноктасының санитар саклау зонасыннан читтә урнашкан су үткәргечләргә агызырга тиеш.

Водостокларның ябык челтәре борт ташлары белән әйләндереп алынган һәм аз кулланылышлы территорияләрдә-0,004 тән дә ким булмаган территорияләрдә, җәмәгать биналары урнашкан урыннарда төзекләндерү таләпләре буенча төзелеш зонасында күздә тотыла.

Су объектларына агызыла торган юынты суларны чистарту дәрәҗәсе "өске суларны агынты сулар белән пычратудан саклау кагыйдәләре"таләпләренә җавап бирергә тиеш. Техник максатларда әйләнештәге су белән тәэмин итү өчен шартлы рәвештә чиста яңгыр суларын куллану, ашламалар һәм башка максатларда зарарсыз явым-төшемнәр куллану мөмкинлеген ачыкларга кирәк.

Чистарту корылмаларының тибы һәм су бүлү системалары эш проектлары стадиясендә эшләнергә тиеш.

Биналар, корылмалар, асфальт-юллар һәм тротуарлар салынганда, спорт мәйданчыклары, ял зоналары төзегәндә өслек суларын фильтацияләү күләме кимиячәк һәм су күләме артачак, территорияләрдән ераграк торырга кирәк.

Кабул ителгәннән соң, милиционерларга карата җинаять эше кузгатыла.

Алга таба, өстән агынты бүлеп бирү буенча чараларның һәрберсе, территорияне инженер-геологик һәм гидрологик өйрәнүне һәм проект карарлары вариантларының техник-икътисадый чагыштыруларын исәпкә алып, мөстәкыйль проект рәвешендә эшләнергә тиеш.

Авыл җирлеген тулысынча төзекләндерү өчен коммуналь-көнкүреш һәм өске сто-кларны ташландык суларны агызу схемасы проектының бер боткасы тәкъдим ителә.

Ташландык суларны агызу схемасы ташландык суларны агызу системасы буенча кабул ителгән карарлар нигезендә эшләнә һәм авыл хуҗалыгында һәм сәнәгатьтә куллану өчен сулыкка кабул итү, транспортлау, чистарту һәм чыгару өчен инженерлык корылмалары комплексын сайлау һәм урнаштыру буенча конкрет техник һәм икътисадый нигезләнгән карар булып тора.

1.3.2 территорияне санитар чистарту

ККК исәпләү белемнәре

1 кешегә калдыклар җыю нормалары «каты коммуналь калдыкларны җыю нормативларын раслау турында» 2016 елның 12 декабрендәге 922 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары буенча кабул ителә.:

- каты коммуналь калдыклар-0,27 т/ел-индивидуаль торак йортлар, елына 0,205 тонна-күпфатирлы йортлар;

- зур габаритлы калдыклар - елына -0,079 тонна-индивидуаль торак йортлар, елына 0,071 тонна-күпфатирлы йортлар.

Махсус техника берәмлекләре (аерым алганда, транспорт һәм мусорозовозлар) саны региональ оператор һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Кирәкле санда контейнерлар коммуналь калдыкларның тәүлеклеклек уртача җыелуын, аларны чыгару чорын (тәүлек саен) һәм контейнер күперен (1,1 м3) («территорияне санитар чистарту һәм торак урыннарны җыештыру» белешмәсе (Мәскәү, 1990 ел) исәпкә алып исәпләнә. Контейнерлар саны 3.9.6 таблицасында куелган.

Таблица 3.9.6

исем	**Контейнерлар саны, шт**	
	Беренче чират	**Исәпләү вакыты**
Болын-Балыкчы авылы	3	3
Кормаш авылы	3	3
Рус Индырчи авылы	3	-
Авыл җирлеге	**9**	**6**

Шулай итеп, Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар саны беренче чиратта 9 данә тәшкил итәргә тиеш, шул ук вакытта контейнерларның 50% ы сортларга аерылырга тиешле каты көнкүреш калдыклары өчен (икенчел чимал) кулланырга киңәш ителә. Куркыныч каты ККК (яктырту җайланмалары, терекөмеш, батарея һәм аккумуляторлар (автомобильдән тыш), куллану үзлеген югалткан терекөмешле градусниклар) булган электр лампалары вандалга каршы махсус контейнерларга (кызгылт сары төс) салынырга тиеш, алар әйләнә-тирә мохиткә зыян китерми.

Шулай ук «Татарстан Республикасы территориясендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аларны аерым җыю) тәртибен раслау турында» 2017 елның 25 мартындагы 181 номерлы Министрлар Кабинеты Карары нигезендә куркыныч каты көнкүреш калдыклары җыю региональ оператор оештырган мобиль кабул итү пунктларын кулланып башкарыла.

Контейнер мәйданчыкларын урнаштыру урыннары, торак территорияләрдә каты көнкүреш калдыкларын җыю, вакытлыча саклау рекомендацияләрен исәпкә алып, территорияне санитар чистарту схемасына төгәлләштерелә («территорияләрне санитар чистарту һәм торак урыннарны җыештыру» белешмәлеге (Мәскәү, 1990 ел).

Проект тәкъдиме

Яңа җир кишәрлекләре бүлеп бирү, торак биналарның яшәү дәрәҗәсен яхшырту, шулай ук халыкның санитар-гигиена шартларын яхшырту һәм авыл җирлеге территориясенең экологик иминлеген тәэмин итү максатыннан авыл җирлегендә түбәндәге чаралар күздә тотыла::

Беренче чиратта һәм исәп-хисап чорына

 авыл җирлеге территориясен даими санитар чистарту;

 каты көнкүреш калдыкларын аерым (дуаль) җыюны оештыру;

 каты өслекле махсус мәйданчыклар оештыру (су үткәрми торган контейнерлар урнаштыру);

 эре габаритлы калдыкларны җыю һәм саклау өчен калдыкларны юк итүгә комачаулый торган каты өслекле һәм коймалы махсус мәйданчыклар оештыру;

 каты көнкүреш калдыклары чүплекләрен рекультивацияләү;

 Югары Ослан муниципаль районында чүп-чар тәяү станциясе (Апас авылы ККК полигоны) аша каты коммуналь калдыкларны күмү һәм утильләштерү (калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема белән тәңгәл килеп, Татарстан Республикасы, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема белән). (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 26 сентябрендәге 683 номерлы карары белән кертелгән).

 көнкүреш шартларында кулланыла торган энергия саклаучы лампаларны кабул итү буенча кабул итү пунктын һәм аларны утильләштерү урыннарына сез токсиклык класслы калдыкларны алып чыгуны оештырырга;

 стек пыяла савытлар, пыяла ватык, ма-кулатуралар, металл банкалар, металлолом, пластик һәм пластик шешәләр, мамык ботаклары, автомобиль шинннарын кабул итү пунктын оештырырга;

 урам сметасын ККК полигонына изоляцияләү катламы сыйфатында файдалану өчен бетерү;

 терлекчелек калдыкларын утильләштерү мәсьәләсен хәл итү өлешендә Генераль план нигезендә, Сатмыш авыл җирлеге территориясендә тәкъдим ителә торган (Апа-стов муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы нигезендә) тиресне проектлаштырыла торган ябык типтагы калдыкларны Тирескә чыгару тәкъдим ителә. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары белән расланган.

1.3.2 җылылык белән тәэмин итү

Проект карары

Барлык җылылык чыганаклары өчен, шул исәптән индивидуаль төзелешне җылыту өчен төп ягулык төре буларак табигый газ карала.

Утарлар төзелешен җылы белән тәэмин итүне бер-контурлы яки ике контурлы җылылык генераторларыннан башкару тәкъдим ителә.

Ф. Х. Мөхәммәтшин: "торак-коммуналь хуҗалыкны реформалаштыруга ярдәм итү фонды":

Болын-Балыкчы авылы:

- сәүдә предприятиеләре (61 кв. м сәүдә мәйданы);
- җәмәгать туклануы предприятиеләре (20 утырту урыны);

Кормаш авылы:

- сәүдә предприятиесе (сәүдә мәйданының 50 кв. м.).

Блок-модульле котельныйлар проект корылмаларының куәте аз булу сәбәпле кирәкми.

Проект тарафыннан искергән һәм нәтиҗәсез технологияләрне кулланудан баш тартуга һәм иң яхшы үтемле технологияләр принципларына күчүгә һәм заманча инновацион технологияләр кертүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

1.3.2 газ белән тәэмин итү

Газ исәпләү чыгымнары

Планлаштыру карарлары нигезендә халыкны газ белән тәэмин итүне (хуҗалык – көнкүреш һәм коммуналь ихтыяҗлар) күздә тотарга кирәк.

Халыкнып худалык-ккнккреш һүм коммуналь-кккнккреш ихтыяҗларына газ чыгымнары газ куллану курсеткечлере буенча эреләндерелген дип билгеленде газ куллану курсеткечлере буенча 42-101-2003 п.3. 12. җылылык утырган вакытта газ тозеклендеру дередесене карап, 34 МДж/м3 (8000 ккал/м3).):

- газ җылыткычларыннан кайнар су белән тәэмин иткәндә-300 м3/елга;
- кайнар су белән тәэмин итүнең төрле төрләре булмаганда-елына 180 м3 (авыл җирлегендә 220).

М3/с га газның максималь исәп-хисап сәгать чыгымы, 0°С һәм га басымында-0,1 МПа (760 мм.ТР).ст.) хуҗалык-көнкүреш һәм җитештерү ихтыяҗларына формула буенча еллык чыгым өлеше буларак билгеләргә кирәк:

$$Bһмах = Ву*Кһм;$$

кайда: Кһмах-сәгать максимумы коэффициенты (табл.2,3,4 СП 42-101-2003 Г)

- Ву-газның еллык чыгымы, м3/ел

Беренче чиратта (2025 ел) һәм исәп-хисап чорына (2040 ел) газга ихтыяҗ 3.9.7 таблицасында тәкъдим ителгән.

Таблица 3.9.7

Авыл җирлеге халкының коммуналь-көнкүреш ихтыяҗлары өчен газга ихтыяҗ

№ п/п	Авыл исеме җирлекләре	Газның еллык чыгымы, мең нм3/елга		
		Беренче ел	**Беренче**	**Исәпләү вакыты**
	Булым-Булыхчинское сельское поселение, в том числе	**113,96**	**108,46**	**106,04**
1	Болын-Балыкчы авылы	73,26	64,24	63,58
2	Кормаш авылы	40,48	43,34	42,46

Гамәлдәге һәм проектлана торган сәнәгать предприятиеләренә газга ихтыяҗны предприятиеләр проектлары нигезендә билгеләргә кирәк.

Проект карары

Проектта газүткәргечләрне тотрыклы рәвештә газ белән тәэмин итүне тәэмин итүче барлык объектларны максималь куллану күздә тотыла.

Техник нәтиҗәлелекне-корыч газүткәргечләр өчен корыч газ үткәргечләрне зыян салуны кисәтү, файдалануга тапшырылганнан соң, 40 ел узгач үткәрелергә тиеш.

Газ үткәргечләрнең техник торышы турында диагностикалау һәм аларны алга таба эксплуатацияләү ресурсын билгеләү буенча мәгълүматлар булмау сәбәпле, техник карарларда гамәлдәге газ үткәргечләрне максималь рәвештә саклап калу һәм куллану күздә тотыла.

Торак-коммуналь секторны газ белән тәэмин итү ГРП яки ШРПДАН соң түбән басымлы газүткәргечләр системасыннан күз алдында тотыла.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак пунктларында шәхси торак өчен мәйданчыклар урнаштыру тәкъдим ителгәнгә күрә, проект буенча тәкъдим ителә:

Беренче чиратта исәп-хисап вакыты да (2040 елга кадәр).)

Болын-Балыкчы авылы:

− яңа ГРПШ төзелеше гамәлдәгеләргә өстәмә рәвештә;

- урта басымлы газүткәргечне проектлаштырыла торган ГРПШГА кадәр сузу − ;

− проектлана торган ГРПШДАН алып таләпчәнлеккә кадәр түбән басымлы газүткәргечләр салу.

Кормаш авылы:

- гамәлдәге ГРПШ дан кулланучыга кадәр түбән басымлы газүткәргечләр салу.

Проект тарафыннан искергән һәм нәтиҗәсез технологияләрне кулланудан баш тартуга һәм иң яхшы үтемле технологияләр принципларына күчүгә һәм заманча инновацион технологияләр кертүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

1.3.2 электр белән тәэмин итү

Электр йөкләнешләрен исәпләү

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең коммуналь-көнкүреш сек-торын планлаштыру проекты буенча электр йөкләнмәләре ике срокта билгеләнде:

- беренче чират-2025 ел.;

- исәп-хисап вакыты-2040 ел.

Хуҗалык-көнкүреш һәм коммуналь ихтыяҗларның электр йөкләнешләре РД 34.20.185-94 (рд 34.20.185-94) нигезендә бер кешегә электр энергиясенең эреләндерелгән нормалары буенча исәпләнгән. 1999)"шәһәр электр челтәрләрен проектлау буенча Инструкция".

Коммуналь-көнкүреш секторының еллык электр куллану РД 34.20.185-94, табл буенча исәпләнгән.2.4.4. "Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясе чыгымының һәм электр нагрузкасының еллык санының эреләнгән күрсәткечләре".

Югарыда китерелгән күрсәткечләр торак һәм иҗтимагый биналар, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктыртуны күздә тота. Бу мәгълүматлар торак биналарда кондиционерлау, электр җылыту һәм электр үткәргечләрне куллануны исәпкә алмый.

Коммуналь-көнкүреш секторының исәпләнгән егәрлеге РД 34.20.185-94, табл буенча исәпләнгән.2.4.3. "Чагыштырма исәп-хисап коммасының-нальконкүреш йөкләнешенең эреләндерелгән күрсәткечләре". Электр энергиясенең чагыштырма көче-0,492 кВт/кеше ("кече" шәһәрләр категориясе, табигый газ плитәләре белән). Таблицада китерелгән күрсәткечләр торак һәм җәмәгать биналарының (административ, уку, фәнни, дәвалау, сәүдә, тамаша, спорт), коммуналь предприятиеләрнең, транспорт хезмәте күрсәтү объектларының (автомо-

бильләрне саклау өчен гаражлар һәм ачык мәйданчыклар), тышкы яктыртуның йөкләмәләрен исәпкә ала. Шулай ук таблицада төрле вак сәнәгать кулланучылары, кагыйдә буларак, бистә бүлү челтәрләре буенча туклана.

Предприятиеләрнең электр йөкләнешләрен исәпләүне әлеге предприятиеләрне электр белән тәэмин итү яки тиешле ана-логлар проектлары буенча башкарырга кирәк.

Проект карары

Исәп-хисапка таянып, без авыл җирлегендә электр куллануны киметәбез. Шул ук вакытта җирлекнең электр белән тәэмин итү схемасын куллану мөмкинлеге дә бар.

Чөнки Болын-Балыкчы авыл җирлеге торак пунктларында яңа территорияләр проект белән төзелә:

Беренче чиратта (2025 ел) тәкъдим ителә:

-Кормаш т. п. торак мәйданчыкларын электр белән тәэмин итү өчен гамәлдәге транспорт-форматор подстанцияләреннән 0,4 кВ электр тапшыру линияләрен сузу тәкъдим ителә;

-Кормаш т. п. торак мәйданчыкларын электр белән тәэмин итү өчен гамәлдәге транспорт-форматор подстанцияләреннән 0,4 кВ электр тапшыру линияләрен сузу тәкъдим ителә;

10 һәм 0,4 кВ линиясенең төгәл трассировкасы торак мәйданнарын планлаштыру проектын эшләгәннән соң төгәлләштереләчәк.

«Челтәр компаниясе» ААҖ тарафыннан тәкъдим ителгән проект чараларына таянып, проект тарафыннан түбәндәге чаралар тәкъдим ителә:

- 110 кВ Апас-Каратун ВЛ электр тапшыру линиясен реконструкцияләү ; ;

- 110 кВ Каратун-Ключи ВЛ электр тапшыру линиясен реконструкцияләү.

Электр челтәрләренә заманча таләпләр нигезендә киңәш ителә:

1. ВЛ быстродействующими ВЧ защитами;
2. Подстанцияләрне телемеханикалаштыру;
3. Торак пунктларның бүлү челтәрендә электр энергиясен исәпкә алуның автоматлаштырылган системаларын монтажлау;
4. Энергияне саклау технологияләрен куллану һәм елга куәтен компенсацияләү.

1.3.2 азотлы челтәрләр

Телефонлаштыру

Гомуми файдаланудагы телефон челтәрен үстерү әлеге элемтә төренә гаризаларны 100% канәгатьләндерү шартларыннан алып барылырга тиеш

Телефонлаштыруны АТС территориясендә гамәлдә булган АТСЛАРДАН тормышка ашыру планлаштырыла. Телефон элемтәсен үстерү заманча цифрлы җиһазлар базасында булган телефон челтәрен реконструкцияләүгә һәм киңәйтүгә юнәлдереләчәк.

Проект тәкъдим ителә:

- заманча цифрлы технологияләр кулланып АТСны модернизацияләү. АТС аналог җайланмаларын мөмкин булганча, оптик-җепселле линия корылмаларын кулланып цифрлы станциягә күчерү;

- оптик-җепселле элемтә, кәрәзле элемтә, IP-телефон, Internet челтәрен үстерү.

- линияле элемтә корылмалары төзү;

- спутник элемтәсен һәм цифрлы телерадиотапшыруларны да кертеп, элемтә чаралары өлкәсендә яңа технологик казанышларны гамәлгә кертү.

«Таттелеком»ААҖ көче белән торак һәм иҗтимагый төзелеш объектларына кадәр кабель телефон канализациясе төзүне тормышка ашыру тәкъдим ителә. Кабельле канализация төзелеше асбоцемент торбалардан карап тору җайланмаларын урнаштыру белән тәкъдим ителә.

Муниципаль берәмлектә GSM стандартындагы өстәмә база станцияләре урнаштыру тәкъдим ителә.

Авыл җирлеге өчен гаилә коэфффициенты-3,5 кеше көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре ихтыяҗларына хисапсызлык коэффициенты 1,25 тәшкил итә.

Радиофикация

Шуңа да карамастан, сайлап алынучы торак һәм социаль-мәдәни-көнкүреш объектларын тоташтырып, радиосигнал бирүне тәэмин итә торган радиоузел-төзелешне карап чыгарга кирәк.

Телевидение

Телетапшыруларның үсеш перспективасы-аналог сиг-налдан цифрлы телерадиотапшыруларга күчү, Россия Федерациясендә телерадио-тапшырулар үсеше концепциясе нигезендә.

Татарстан Республикасында цифрлы эфир-кабель телевидениесенең төбәк челтәре булдырылды, анда цифрлы эфир веща-т стандартын кулланып, транспорт челтәре сыйфатында «ВолгаТелеком»ААҖнең зона җепсел-оптика челтәре кулланыла.

Тапшырылучы программалар саны буенча да (кимендә 10), сыйфат ягыннан да, сигналлар кабул итү, тавыш бирү кебек үк, аналог челтәрләрендә өстенлекләргә ия. Бу бер дециметрлы антеннага 10 программаны кабул итәргә, тапшыргычларны аналоглар белән чагыштырганда азрак егәрлектә кулланырга мөмкинлек бирә, шулай ук телетапшырулар челтәрләренең компьютер челтәрләре белән кушылу мөмкинлеген тәэмин итә.

Цифрлы телевидение белән беррәттән муниципаль берәмлек халкы аналог телевидениесен дә кабул итә ала.

3.10. Гражданнар оборонасы чаралары, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары исемлеге

«Гражданнар оборонасы, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар исемлеге» генераль планының бүлеге норматив документ нигезендә, гражданнар оборонасы һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә, шулай ук Татарстан Республикасы Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2018 елның 2 мартындагы 50 номерлы (1 нче кушымта) биргән башлангыч мәгълүматлар һәм таләпләр нигезендә эшләнде, алга табабашлангыч мәгълүматлар.

3.1. Гражданнар оборонасы буенча чаралар исемлеге

Территорияне гражданнар оборонасы буенча төркемгә кертүне нигезләү

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясе Гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә керми.

Объектларны Гражданнар оборонасы буенча категориягә кертүне нигезләү. Сугыш вакытында эшне дәвам итүче объектлар исемлеге, шәһәр читендәге зонага күчерелә торган объектлар исемлеге

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә гражданнар оборонасы буенча категориягә кертелгән оешмалар юк.

Авыл җирлеге территориясенә катгый Горо-нардан күчүче объектлар турында мәгълүмат юк.

Гражданнар оборонасы буенча инженер-техник чаралар «Гражданнар оборонасы буенча СПДА каралган мөмкин булган куркыныч зонасы чикләрен билгеләү 165.1325800.2014»

Башлангыч мәгълүматлар нигезендә, авыл җирлеге территориясе җимерелү, химик зарарлану, радиоактив зарарлану, катастрофик су басу мөмкин булган зоналарга эләкми.

Гражданнар оборонасы буенча белдерү

Хәбәр итү системалары "Һава тревогасы!"(сугыш вакытында) электросиреналар, сигнал яңгыравыклы җайланмалар, тавыш көчәйткечләр һәм сигналлар һәм халыкка һәм идарә органнарына мәгълүмат җиткерү («ИТМ ГО буенча»6.39 СП 165.1325800.2014 п.).

Генераль планны эшләү вакытында авыл җирлеге территориясендә сирен җайланмалар юк.

Халыкны инженерлык яклавының һәм иң зур эшләүче сменаның торышы

Авыл җирлегендә гражданнар оборонасының саклагыч корылмалары юк.

Планлаштыру проектын эшләү вакытында халыкны тыныч һәм хәрби вакытта эвакуацияләүне тәэмин иткәндә гамәлдәге инженер-техник чаралар буенча төп күрсәткечләр

Авыл җирлеге территориясендә кабул итү-эвакуация пункты (ПЭП) – Болын-Балыкчы авылы, төп гомуми белем бирү мәктәбе бар.

Эвакуация чаралары Апас муниципаль районы гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планы нигезендә тормышка ашырыла.

Гражданнар оборонасы буенча проект чаралары

1. Чөнки авыл җирлеге территориясе мөмкин булган җимереклекләр, химик зарарлану, радиоактив зарарлану һәм катастрофик су басу ихтималы булган зоналарга эләкми, әлеге куркынычлардан саклау буенча махсус чаралар үткәрү таләп ителми.

2. Авыл җирлегендә гражданнар оборонасы буенча хәбәр итү системасын, РФ Президентының «Гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы яки барлыкка килү турында халыкка экстрен хәбәр итүнең комплекслы системасын булдыру турында» 13.11.2012 ел, №1522 Указы нигезендә (район БЕРДДС белән тоташтырылып, сирен җайланмаларны урнаштыру кирәк) күздә тотарга кирәк.

Халыкка хәбәр итү өчен проект тарафыннан торак пунктлар территориясендә кимендә 3 берәмлек булган (проект территорияләрен исәпкә алып), 1 км га кадәр хәбәр итү радиусы булган сөйләм Си-Рен җайланмаларын (РСУ) урнаштыру тәкъдим ителә. РСУ тарафыннан тәкъдим ителгән урнашу график материалда күрсәтелгән.

РСУ һәм аларның урнашу урынын төгәл саннан-дель проект итеп билгеләргә кирәк, сирен җайланмаларны урнаштырганда торак пунктларның территориясен тулысынча каплауны күздә тотарга кирәк.

3. Гражданнар оборонасының саклагыч корылмаларын төзү башлангыч мәгълүматлар нигезендә таләп ителми.

4. Халыкны эвакуацияләү, күчерү, шәһәр читендәге зонага күчерү-беренче чиратта авыл җирлеге өчен исәп-хисап чорына Апас муниципаль районы гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планы нигезендә башкарылырга тиеш.

5. 10 СП165.1325800.2014 п. (СНиП 2.01.51-90 актуальләштерелгән редакциясе) нигезендә маскировка чаралары авыл җирлеге территориясендә үткәрелми.

6. Беренчел мәгълүматларга караганда, су белән тәэмин итү объектларын хи-Ми зарарланудан сакланган су белән тәэмин итү объектларының гомуми проект җитештерүчәнлеге, электр энергиясе белән үзәкләштерелгән тәэмин итүне туктату шартларында, халыкның, шул исәптән эвакуиро-ванны, шулай ук барлык милек рәвешләрендәге предприятиеләрдә, крестьян (фермер) һәм шәхси ярдәмче хуҗалыклардагы авыл хуҗалыгы хайваннарының һәм кошларының, эчә торган суга ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен җитәрлек булырга тиеш.

Су белән тәэмин итү объектларының гомуми проект җитештерүчәнлеге халык өчен бер кешегә тәүлегенә кимендә 25 литр исәбеннән (3.10.1 таблица), ә авыл хуҗалыгы хайваннары һәм кошлары өчен Россия Федерациясе Авыл хуҗалыгы министрлыгы тарафыннан кертелә торган нормалар буенча бүленә.

2014 елның 5.30 СП 165.1325800.2014 нигезендә, алга таба куллануга яраклы булмаган су алу корылмалары тампонлаштырылырга, ә иң-иң агызыла торган су алу корылмалары кран - ми көйләүче җайланмалар белән җиһазландырылырга тиеш.

7. «СП 165.1325800.2014 «СНиП 2.01.51-90 «ИТМ по»актуальләштерелгән редакциясе "СП 165.1325800.2014" СП 165.1325800.2014 " буенча тотрыклы электр белән тәэмин итү чараларын күздә тотарга кирәк.

35-110 (220) кВ һәм аннан да күбрәк турыдан-туры энергетика системаларын электр тапшыруның бүлү линияләре электр белән тәэмин итүнең берничә чыганагына тоташтырылырга һәм тоташтырылырга, шулай ук төрле трассалар буенча узарга тиеш (2014 елның 165.13258004 елдагы 6.89 СП 165.1325800.2014).

Энергосистемаларның электр челтәрләре схемасы энергосистеманы балансланган бәйсезлекләргә-симо эшләүче өлешләргә (блоклар) автомат рәвештә бүлүне күздә тотарга тиеш (п 6.85 СП 165.1325800.2014).

Күчмә электростанцияләр һәм подстанцияләр куллану мөмкинлеген алдан карарга кирәк (п 6.90 СП 165.1325800.2014).

3.1.2. Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар исемлеге

Гадәттән тыш хәлләрдә халыкның иминлеген тәэмин итү буенча төп чараларга түбәндәгеләр керә: гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен фаразлау һәм бәяләү; мондый хәлләр килеп чыгу ихтималын булдырмый калуга яки киметүгә, шулай ук аларның нәтиҗәләрен киметүгә юнәлтелгән чаралар эшләү. Моннан тыш, халыкны гадәттән тыш хәлләрдәге гамәлләргә өйрәтү һәм аны саклауның нәтиҗәле ысулларын эшләү дә бик мөһим.

Гадәттән тыш хәлләрне бетерү буенча эшләр башкару өчен һәм аларны соңгысы килешүләргә җәлеп итәлергә мөмкин:

- янгын бүлекләре;
- штаттагы һәм штаттан тыш авария-коткару формированиеләре;
- сәламәтлек саклау учреждениеләре персоналы;

 башка учреждениеләрнең персоналы һәм техникасы.

Халыкны һәм матди чараларны ташу (эвакуацияләү) өчен район предприятиеләре һәм оешмаларының автомобиль техникасы кулланылырга мөмкин.

Инженерлык, авария-коткару һәм торгызу эшләрен башкару өчен шулай ук районның инженер техникасы, предприятиеләре һәм оешмалары җәлеп ителергә мөмкин.

Халыкны һәм җирлек территорияләрен саклау эшендә инженер-техник чаралар үткәрү дә югары нәтиҗәлелеккә ия, алар Табигый һәм техноген характердагы тискәре күренешләрдән һәм процесслардан саклау өчен тиешле саклану корылмаларын төзүне һәм эксплуатацияләүне күздә тота.

Табигый характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган чыганаклары исемлеге

Табигый характердагы гадәттән тыш хәл - табигый бәла-каза нәтиҗәсендә килеп туган хәл, ул кеше корбаннарына, кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян китерергә, шактый матди югалтулар һәм кешеләрнең тормыш эшчәнлеге шартларын бозарга мөмкин. Табигый гадәттән тыш хәлләр чыганакның характеры һәм масштабы буенча төрле.

Проектта авыл җирлеге территориясендә урын алган куркыныч процесслар карала:

 метеорологик (көчле җил, шул исәптән көчле яңгыр, шул исәптән көчле яңгыр, яшенле яңгыр, эре боз, бик көчле кар, көчле буран, кар көртләре, бозлавык-бозлавык, көчле салкын; экстремаль югары, түбән температура һ. б.);

 эрозия процесслары;

 суффозион процесслар;

су басу;

иминлек;

 табигать янгыннары

Куркыныч метеорологик күренешләр

Авыл җирлеге климатының мөһим үзенчәлеге – үзара кискен аерыла торган ике чор-җылы (апрель-октябрь) вакыт-һава һәм салкын (ноябрь-март) температуралары, тискәре температуралары һәм тотрыклы кар катламы барлыкка килү. Кар катламының биеклеге март аенда зур күрсәткечләргә җитә.

Һава торышы процессларына һәм климат үзенчәлекләрен формалаштыруга зур йогынты ясый. Алар төрле һава массаларының зона, шулай ук меридио-наль хәрәкәтләрен дә аңлата.

Циклоннар, гадәттә, көчле болытлы, явым-төшемле һәм җилле һава торышының кискен үзгәрешләре белән бара, бу исә шквал, көчле җилләр, бураннар, яңгырлар, яңгырлар, кар, эре град кебек куркыныч метеорологик күренешләргә китерергә мөмкин.

Җилнең уртача тизлеге зур түгел, әмма аерым очракларда җил тизлеге 30 м/с. дан артырга мөмкин.

Аерым елларда явым-төшем суммасы яраксыз булган мохиттән шактый кире кагылырга мөмкин, ул 532 мм тәшкил итә.

Җәйге чорда күбесенчә конвектив характердагы күренешләр: көчле явым-төшемнәр, көчле җил (шул исәптән шквал), эре шәһәрчекләр күзәтелә. Авыл җирлеге территориясендә комплекслы характердагы күренешләр барлыкка килү ихтималы да бар:

 яшен, яңгырлы (21-29 мм) вакыт аралыгында 1 сәгатьтән артык вакыт эчендә яки көчле яңгыр (35-49 мм) теләсә нинди зурлыктагы яшен, көчле җил (шул исәптән шквал), тизлек 20-24 м/с тизлектә булганда.

 яшен, яңгырлы (21-29 мм) вакыт аралыгында 1 сәгатьтән артык вакыт эчендә яки көчле яңгыр (35-49 мм) 12 сәгатьтән артык вакыт эчендә, көчле җил (шул исәптән шквал), тизлек 20-24 м/с тизлектә булганда.

Коры җылы һава массалары һәм тотрыклы антицик-Лон килү нәтиҗәсендә территориядә аномаль эссе һава, көчле эсселек (+38 градуска кадәр), гадәттән тыш янгын куркынычы барлыкка килергә мөмкин.

Язгы-көзге чорда территориядә комплекслы күренешләр йөгерергә мөмкин, чөнки вегетация чорында вакытлыча кар катламы куелып, 12 сәгатьтән артык вакыт эчендә көчле кар.

Кышкы чор җәйге вакытка караганда көчле җилләр белән характерлана. Авыл җирлеге территориясендә куркыныч комплекслы күренешләр күзәтелергә мөмкин.:

 җил, уртача тизлек 16-19 м/с, яки 20-24 м/с тизлектә, һава температурасы 25 һәм аннан да түбәнрәк.

 тәүлек дәвамында температураның кинәт һәм шактый түбәнәюе, шул исәптән, уртача тизлек 16-19 м / с булганда һәм/яки 20-24 м/с тизлектә җил, вакыт эчендә 35-49 мм күләмендә көчле явым-төшемнәр, вакыт эчендә 15-19 мм.дан артмаган санда көчле кар, көчле бозлавык, кар көртләре.

Салкын континенталь һава киңлекләренә кергәндә, аз болытлы һәм салкын һава торышы билгеләнә, нәтиҗәдә, экстремаль түбән температура: көчле суык (-45 OC), ано-кече салкын һава.

Куркыныч метеорологик күренешләрдә кешеләр өчен куркыныч юл һәм күпер капламалары, Корылмалар, электр тапшыру һәм элемтәнең һава линияләре, җир өсте торбаүткәргечләре җимерелү, шулай ук җимерелгән корылмаларның ватылуы, зур тизлек белән очучы пыяла ватылу.

Куркыныч җил йогынтысы

 электр тапшыру һәм агачлар белән элемтә линияләре өзелү, җимерелгән биналарның конструкцияләре белән өзелү;

 элемтә узелларын электр белән тәэмин итү туктатылу аркасында тотрыклы элемтәне бозу;

-торак, җитештерү һәм админи-стратив биналарның түбәсенә, пыяласына зыян китерү;;

 түбән басымлы җир өсте газүткәргечләрен җимерү, торак микрорайоннарны һәм сәнәгать предприятиеләрен га-З тәэмин итүне туктату;

 урамнардагы һәм юллардагы өемнәр аркасында транспорт хәбәренең кыенлыгы � ;

 "Татар-информ" мәгълүмат агентлыгы

Ме-теорологик характердагы куркыныч күренешләрнең мөмкин булган нәтиҗәләрен киметү чаралары

Метеорологик характердагы куркыныч күренешләрнең нәтиҗәләрен йомшарту өчен киңәш ителә:

 халыкка үлем куркынычы турында алдан хәбәр итү;

Л электр челтәрләренең заманы булмаса, кулланучыларны энергия белән тәэмин итү системаларын өзү;

 газ белән тәэмин итүне өзеп тору, газ агу һәм, нәтиҗә буларак, янгын яки шартлау;

зданий биналар һәм корылмаларны көчәйтү, капиталь төзелеш, подвал һәм убежищларда халыкны яшерү витриналарны, җиллэтелгән як тәрәзәләрен саклау;

 язгы ташуга каршы чаралар үткәрү.

Бураннарның мөмкин булган нәтиҗәләрен киметү буенча чаралар

 биналарны җылылык белән тәэмин итү, җылылык районнарын бүлеп бирү, резервлау (салкын резервта котельныйлар) һәм, кирәк булганда, җылылык белән тәэмин итүнең резерв чыганакларын тоташтыру;

 Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе Ф. Х. Мөхәммәтшин Казан (Идел буе) федераль университетының Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты (ИФМК) 2013 елның 30 ноябренда абитуриент көне үткәрә үткәрелү урыны: ИФМК ның актлар залы. 11-00 сәг-тә башлана.

Югары температура нәтиҗәләрен киметү буенча чаралар

 Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Президиумы карарлары (2015 елның 9 апреле) Сусауны басу өчен статочное су куллануны тәэмин итү. Суның җитәрлек булу критерие-субъект хисләре һәм чагыштырмача тотрыклы массасы, шул ук вакытта сыеклыкны ваклап кабул итү максатка ярашлы. Эссе вакытта аппетит кимүгә бәйле рәвештә, туклану режимы әһәмияткә ия, анда төп туклану алымнары тәүлекнең салкын чорына туры килә;

 кием гигиенасы. Эссе шартларда куллану өчен билгеләнгән киемгә төп таләп-аның бик күп гигроскопиклыгы, дымлылыгы, һава үткәрүчәнлеге. Киемдә мөһим рольне аның төсе уйный, радиацион җылылыкка караңгыга караганда якты тукыма азрак йотыла;

 хезмәт һәм ял режимы. Төп принципка – киләсе хезмәт чоры башына физиологик функцияләрне яңадан торгызу зарурлыгына таянып эш итәргә кирәк. Ачык һавада эшләүче югары температураларның тискәре йогынтысыннан саклау өчен вакыт-вакыт кояш нурланышыннан сакланган урыннарда кыска вакытлы ял итү кирәк. Медицина күзәтүен урнаштыру максатка ярашлы.

Куркыныч геологик һәм гидрогеологик процессларның һәм күренешләрнең характеристикалары

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә хәвефле табигый процесслар һәм күренешләр чагылдырылган:

- эрозиялеләр;
- суффозия процесслары;

су басу;

куркынычсызлык;

- кар көртләре.

Куркыныч табигый процессларның һәм күренешләрнең тасвирламалары, шулай ук аларга каршы көрәш чаралары генераль план проектын нигезләү буенча материалларның «Инженер-әзерлек» бүлегендә (п.2.8. һәм 3.9. п.) һәм күрсәтелгән график материалларда.

Природные пожары

Лесной фонд Булым-Булыхчинского сельского поселения занимает площадь 372,2 га, что составляет 7,3% от всей площади сельского поселения.

На территории Булым-Булыхчинского сельского поселения расположены леса ГКУ «Буинское лесничество» Тюбяк-Чирковского участкового лесничества площадью территории 329,2 га и леса ГКУ «Кайбицкое лесничество» Балтаевского участкового лесничества площадью территории 43 га.

Кроме лесов лесного фонда, на территории поселения также присутствуют лесные земли и лесные насаждения, не входящие в лесной фонд, общей площадью 44,9 га. Данные лесные насаждения расположены на землях сельскохозяйственного назначения, землях промышленности, энергетики, транспорта, связи, радиовещания, телевидения, информатики, землях для обеспечения космической деятельности, землях обороны, безопасности и землях иного специального назначения и предназначены для обеспечения защиты земель от воздействия негативных природных, антропогенных и техногенных явлений.

Леса сельского поселения относятся ко III классу пожарной опасности[1].

Основная причина возгорания лесов в поселении – несоблюдение правил пожарной безопасности (человеческий фактор). Кроме того, повышенную пожарную опасность в лесах поселения создает наличие сети автомобильных дорог и линий электропередачи.

Застройка населенных пунктов сельского поселения должна строго осуществляться в соответствии с пунктом 4.14 СП 4.13130.2013 «Системы противопожарной защиты. Ограничение распространения пожара на объектах защиты. Требования к объемно-планировочным и конструктивным решениям», расстояние от границы застройки сельских поселений с одно-, двухэтажной индивидуальной застройкой, а также от домов и хозяйственных построек на территории садовых, дачных и приусадебных земельных участков до лесных насаждений в лесничествах (лесопарках) должна составлять не менее 30 м.

При отводе земельных участков необходимо руководствоваться нормативными документами в области пожарной безопасности, если расстояние до крайних деревьев соответствующего лесного участка составляет (Постановление Правительства РФ от 25 апреля 2012 г. N 390 "О противопожарном режиме"):

– менее 100 метров от границы населенного пункта, на землях которого имеются объекты капитального строительства с количеством более двух этажей,

– менее 50 метров от границы населенного пункта, на землях которого имеются объекты капитального строительства с количеством этажей 2 и менее.

Для населения сельского поселения опасность природных пожаров – это вероятность сильного задымления, при этом возможно нарушение движения автомобильного транспорта, ухудшение экологической обстановки и, как следствие, состояния здоровья людей.

Непосредственное воздействие природных пожаров на людей, на их имущество

Биологик-социаль характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган чыганаклары исемлеге

«Апас РДВО» ДБУ мәгълүматлары һәм ТР Министрлар Кабинетының 21.04.2012 ел, № 620-р боерыгы нигезендә, авыл җирлеге территориясендә ике биотермик чокыр һәм ике себер язвасы үләт базы урнашкан. Әлеге үләт базлары капиталь төзелеш объектлары буларак (ОКС кадастр номерлары) кадастр исәбенә куелды 16:08:070401:28; 16:08:070401:27; 16:08:070403:174; 16:08:070403:175). Шулай ук авыл җирлеге территориясенә Каратун һәм Чүри-Бураш авыл җирлекләре территориясендә урнашкан Себер язвасы үләт базларының санитар-саклау зоналары да йогынты ясый.

СанПиН буенча 2.2.1/2.1.1.1200-03 биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итү буенча ветеринария-санитария кагыйдәләренә (утв. Россия Федерациясенең баш дәүләт ветеринария инспекторы (1995 елның 4 декабре) үләт базларының санитар-саклау зоналары күләме 1000 м (I класс куркыныч) тәшкил итә.

Себер якларындагы үләт базлары аеруча куркыныч объектлар, чөнки туфракны себер язвасы йогышы белән зарарлану чыганагы булырга мөмкин, ул әйләнә-тирә мохит объектларында тотрыклы һәм озак яшәү вакыты булган (кайбер мәгълүматлар буенча 100 елдан артык). Себер язвасы үләт базларының санитар-саклау зоналарын куллануга карата таләпләр өстәмә рәвештә «Себер язвасын профилактикалау» СП 3.1.7.2629-10 тарафыннан регламентлана (утв. РФ Баш дәүләт санитар табибының 2010 елның 13 маендагы 56 номерлы карары белән расланган.

Биотер-чокырларның һәм Себер язваларыннан алынган үләт базларының санитар-саклау зоналарында биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләрен бозып, Кормаш һәм рус Индырчасы авылларында торак төзелеш, сөт-товар фермаларының бер өлеше һәм мөгезле эре терлекнең җәйге ла-герее күрсәтелә.

Бу исә СП 3.1.7.2629-10 таләпләренә каршы килә.

Берьюлы зарарлану учакларының төгәл чикләре, авыру уятучыны табу һәм идентификацияләү авырлыгы (токсин), яшерен чорның булуы.

Җирлектә үләт базын урнаштыру проблемасын хәл итүнең ихтимал вариантлары, биологик калдыклар белән пычрануны киметү буенча оештыру-административ чаралар җитештерү һәм куллану калдыклары бүлегендә китерелгән, шул исәптән 3 «әйләнә-тирә мохитне саклау» - генераль планны нигезләү буенча материалларның генераль планы.

Санитар-саклау зоналары территорияләрен куллану регламентлары «әйләнә-тирә мохитне саклау»3 томда тәкъдим ителгән.

СЗЗ территориясенең генераль планы итеп, территорияне махсус Шартлы файдалану зоналары буларак билгеләнгән.

Техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган чыганаклары исемлеге

Техноген характердагы гадәттән тыш хәл-аерым территориядәге объектта авария килеп чыгу нәтиҗәсендә кешеләрнең тормыш һәм эшчәнлегенә нормаль шартлар бозыла, аларның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч туа, халык мөлкәтенә, халык хуҗалыгына, әйләнә-тирә мохиткә зыян сала. Техноген характерның килеп чыгу урыны һәм гадәттән тыш хәл чыганагының характеры буенча гадәттән тыш хәлләре төрле. Техноген ха-рактерның гадәттән тыш хәлләре

шартлаулар, янгыннар, һәлакәтләр, химик һәм радиоактив матдәләр чыгару, җимерелү, егылу, Техносфера объектларында җимерелүләр, җимерелү, җимерелү очраклары белән барлыкка килә.

Потенциаль куркыныч объектлар исемлеге

Апас муниципаль районында аварияләр гадәттән тыш хәлләр зоналары барлыкка килүгә китерергә мөмкин булган потенциаль куркыныч объектлар (по) (башлангыч мәгълүматлар һәм таләпләр нигезендә):

Каратун икмәк кабул итү предприятиесе " ААҖ»;

"Татнефтепродукт" ХК "Буа нефть продуктлары "филиалы" каратуннефтепродукт» участогы»

Беренчел мәгълүматларга һәм таләпләргә күрсәтелгән объектлардагы аварияләрдә ихтимал гадәттән тыш хәлләр зоналары күрсәтелмәгән, ләкин, Апас муниципаль районы территориясендә әлеге объектларның урнашуын исәпкә алып, Гадәттән тыш хәлләр зоналарының авыл җирлеге торак пунктлары территорияләренә кагылуына нәтиҗә ясарга мөмкин

Потенциаль чыганаклары гадәттән тыш хәлләр техноген ха-рактер

Муниципаль берәмлек территориясендә техноген характердагы гадәттән тыш хәл килеп чыгу ихтималы булган чыганакларга куркыныч җитештерү объектларын кертергә кирәк.

Җирлек территориясе буенча магистраль газүткәргечләр уза. Магистраль торбаүткәргечләрне трассировкалау буенча мәгълүмат киң таралыш алган һәм ачык бастырып чыгару өчен рөхсәт ителгән график материалларда күрсәтелми.

Шулай ук юл-транспорт һәлакәтләре, тимер юллардагы аварияләр, тереклек белән тәэмин итү объектларындагы аварияләр, террор актлары булырга мөмкин.

Куркыныч җитештерү объектларында гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган нәтиҗәләрен анализлау

Сәнәгый объектлар (җитештерү корылмалары) техноген куркыныч факторларының берсе булып тора.

Төп сәбәпләре баш тарту булып тора:

 җиһазлар дефектлары;

 төзелеш-монтаж эшләренең никахы;

техник эксплуатация кагыйдәләрен бозу ;

 эчке эрозия һәм коррозия;

 механик зыяннар;

 башкалар.

Сәнәгать объекты территориясендә авария хәленең килеп чыгу куркынычы турыдан-туры технологик җиһазларның, запор арматураның һәм труба үткәргечләрнең ышанычлылыгына, технологик-гик регламентларның үтәлешенә һәм персоналның квалификациясенә бәйле.

Объектта авария хәленең килеп чыгу сәбәпләре булырга мөмкин:

 техник фактор (арматура һәм разъем кушылмаларыннан баш тарту, җитештерү дефектлары, коррозия);

 тышкы йогынты (табигый характердагы, механик зыяннар, җылыну);

 кеше факторы белән бәйле вакыйгалар

Персоналның хата гамәлләре авария хәлендә булу сәбәбе булырга мөмкин. Авария барлыкка килүгә һәм үсешенә ярдәм итүче кеше факторы белән бәйле вакыйгаларга оештыру һәм проект чишелешләре, куркынычсызлык техникасы кагыйдәләрен бозу, объект хезмәткәрләренең түбән квалификациясе, физик затларның гамәлләре, шул исәптән диверсияләр һәм террор актлары керә.

Куркыныч җитештерү-су объектында мөмкин булган аварияләрне булдырмау буенча чаралар

 "Татнефть" ААҖ Директорлар советы утырышы;

 объектның тотрыклылыгын арттыру буенча чаралар;

 хезмәткәрләрне яклау (хәбәр итү системаларын урнаштыру һ. б.));

 "куркыныч объект иминлегенең ти-паспортын раслау турында" 2004 елның 4 ноябрендәге 506 номерлы РФ ГХМ боерыгы белән тәңгәл килеп, куркыныч объект өчен сәнәгать куркынычсызлыгы декларациясен, куркыныч объект иминлеге паспортын эшләү";

 куркыныч җитештерү объектларының, инженер корылмаларының торышын күзәтү

Торбаүткәргеч транспортта мөмкин булган аварияләр

 разрушение трубопровод яки аның элементларын, сопровождающееся тапкыр-җәй көне металл һәм грунт осколков;

 торбаүткәргечне җимергән вакытта продуктның януы, ачык ут һәм янгынның термик йогынтысы;

 газ һавасы катнашмасы шартлау;

биналар, корылмалар, җайланмаларның җимерелүе һәм җәрәхәтләре ;

 кислород концентрациясе;

 төтен;

 продукциянең токсиклыгы.

Газүткәргечләрне бушаткан вакытта һәлакәтләр түбәндәге процесслар һәм вакыйгалар белән бара: газ киселә торган арматура беткәнче (арматура ябылуга импульс булып продукт басымын киметү тора); секучы арматураны каплау; торбаүткәргечтән газ чыгу, арматураны кисү.

Статистика күрсәткәнчә, аварияләрнең якынча 80% ы янгын белән бәйле. Очкыннар газ частицларының металл һәм грунт каты частицларының үзара хезмәттәшлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә. Гадәти яну ялкынның үз-үзен җимерү хисабына шартлауга рельеф буенча һәм урманда таралганда үзгәртелә ала.

Эмпирик формулалар буенча «янгын куркынычы булган объектларда шартлауларга бәйле аварияләрне бәяләү методикасы» (2 китапның 2 өлеше-«гадәттән тыш хәлләрне бетерү көчләренең гамәлләрен тәэмин итү»), җирлек территориясе буенча узучы магистраль газ үткәргеч-отводларның детонация зонасы һәм мөмкин булган тулы җимереклекләр зонасы исәпләнгән.

Җирлекнең көнбатыш өлеше буенча Буа ш.АГРСЫНА магистраль газ үткәргече һәм Апаста магистраль газ үткәргече үтә.

Магистраль газүткәргечләрдәге һәлакәт вакытында детонация зонасы (200)-590 м, тулы җимерекләр зонасы (РФ) – 797 м, көчле җимерү зоналары – 1180 М.

Магистраль газүткәргечләрдәге аварияләр вакытында ихтимал зарарлану зоналары график материалларда күрсәтелгән.

Торбаүткәргеч транспортта мөмкин булган аварияләрне кисәтү буенча чаралар

Нефть, табигый газ, нефть продуктлары транспортлый торган магистраль торбаүткәргечләрдәге бәхетсезлек очракларының сакланышын тәэмин итү, эксплуатацияләү шартларын булдыру һәм аларны булдырмау максатыннан, 29.04.1992 елда РФ ягулык һәм Энергетика министрлыгы һәм 23.11.1994 ел, №61 РФ Дәүләт техник күзәтчелеге карары белән расланган «магистраль торба үткәргечләрне саклау кагыйдәләре» кертелә.

Торбаүткәргечләргә зыян китерү мөмкинлеген булдырмас өчен (аларны урнаштыруның теләсә кайсы төрендә) сак зоналары урнаштырыла: нефть, табигый газ, нефть продуктлары, нефть һәм ясалма углеводород газлары транспортлаучы торба үткәргечләр трассасы буенда, һәр яктан торба үткәргече күчәреннән 25 метр ераклыкта шартлы линияләр белән чикләнгән җир участогы рәвешендә.

Торбаүткәргечләрнең сак зоналарында торбаүткәргечләрнең нормаль эксплуатациясен бозарлык яки аларга зыян китерерлек гамәлләр башкару тыела, аерым алганда:

 тану һәм сигнал билгеләрен, контроль - үлчәү пунктларын күчерергә, күмәргә һәм җимерергә;

хезмәт күрсәтелми торган көчәйтү пунктларының-кабель элемтәсенең люкларын, калиткаларын һәм ишекләрен, линия арматурасы узелларын, катод һәм дренаж саклау станцияләрен, линияле һәм карау коеларын һәм башка линия җайланмаларын ачарга, краннарны һәм задвижкаларны ачарга һәм ябарга, элемтә, энергия белән тәэмин итү чараларын һәм труба үткәргечләрнең телемеханикаларын өзәргә яки үз эченә алырга;;

чүплекләр, кислоталар, тоз һәм тагын төрле эремәләр салу ;

 яр ныгыту корылмаларын, су үткәргеч җайланмаларны-җимерүдән, әйләнә - тирә территорияне һәм әйләнә-тирә мохитне-юньне-транспортлана торган продукциянең ава-рияле таралуыннан саклаучы Җир һәм башка корылмаларны (җайланмаларны) җимерергә;

 ут разводить һәм урнаштырырга нинди дә булса ачык яки ябык Чыганаклар-ники ут.

Торбаүткәргечләрнең сак зоналарында торбаүткәргеч транспорт предприятиеләренең язма рөхсәтеннән башка гына рөхсәт ителми:

а) теләсә нинди Корылмалар һәм корылмалар төзергә;

б) барлык төр агач һәм куаклар утыртырга, азык, уңайлы булсын өчен, материаллар, печән һәм салам җыеп куярга, коновязьлар булдырырга, терлек асрарга, Балык тоту участоклары чыгарырга, Балык тоту, шулай ук су терлекләрен һәм үсемлекләрен чыгарырга, су үрчүләрне оештырырга, колка һәм боз әзерләргә, Балык тоту һәм су әзерләү эшләрен башкарырга;;

в) торбаүткәргечләр трассасы аша юл һәм чыгу юлларын корырга, автомобиль транспорты, трактор һәм механизмнар стоянкалары булдырырга, бакчалар һәм бакчалар урнаштырырга;

г) сугару җир эшләрен башкарырга, сугару һәм киптерү системаларын төзергә;

д) төрле төрдәге ачык һәм җир асты, тау, төзелеш, монтаж һәм шартлату эшләре, грунт планировкалау.

Торба үткәргечләрне саклау зоналарында шартлату эшләрен башкаруга язма рөхсәт әлеге эшләрне шартлату эшләре вакытында гамәлдәге бердәм куркынычсызлык кагыйдәләре белән каралган тиешле материалларны тапшырганнан соң гына бирелә.;

е) скважиналар, шурфлар төзү һәм грунт пробаларын алу белән бәйле геологик күтәрү, геологик разведка, эзләнү, геоде-зик һәм башка тикшеренү эшләре (туфрак үрнәкләреннән тыш) башкарырга.

Торбаүткәргечләрнең саклау зоналарында эш алып баруга язма рөхсәт алган предприятие һәм оешмалар аларны торба үткәргечләрнең һәм тану билгеләренең сакланышын тәэмин итүче шартларны үтәп башкарырга һәм соңгыларына зыян китергән өчен җавап тотарга тиеш.

Газүткәргеч янындагы халыкны яклау берничә юнәлеш буенча алып барылырга тиеш:

 авария барлыкка килү ихтималын киметү. Бу фактор технологик җиһазларның ышанычлылыгы һәм аның ресурсын контрольдә тоту һәм Саклап калу мөмкинлеге белән билгеләнә.

физик кырларның таралу масштабларын киметү-әйләнә-тирә мохиттәге һәлакәтләрдән. Әлеге максат белән, авария булган очракта, торбаүткәргечнең төзек булмаган өлешен автомат рәвештә кисәргә мөмкинлек бирүче махсус задвижкалар оештырыла. Шулай ук торбаүткәргеч янында мөмкин булган ялкын чыганакларын бетерү буенча таләпләрне дә үтәргә кирәк.

поражения зарарлану масштабларының кимүе беренче чиратта сүз кешеләрне, ягъни техник персоналны һәм халыкны җәлеп итү турында бара). Торак пунктлар май-гистраль газүткәргечләрдән рөхсәт ителгән Минималь ераклык зоналарыннан читтә урнашырга тиеш.

 халыкны һәм персоналны торбаүткәргечтәге авария булган очракта хәрәкәтләргә өйрәтү, мөмкин булган зона өчен ашыгыч эвакуация үткәрү һәм зыян күрүчеләргә медицина ярдәме күрсәтү күнекмәләре.

Объектларда һәм тормыш белән тәэмин итү системаларындагы аварияләр

Тормыш тәэмин итү, җылылык, электр белән тәэмин итү, су белән тәэмин итү системаларындагы аварияләр халыкның тормыш-көнкүрешен бозуга китерә.

Газ бүлү системалары объектларында аварияләр сәбәпләре:

 җир асты газүткәргечләренең механик зыяннары;

 җир өсте газүткәргечләренең механик җәрәхәтләре;

 тышкы газүткәргечләргә коррозия зыян килү;

св эретеп ябыштыру ызгышлары;

 табигый күренешләр нәтиҗәсендә газүткәргечләргә зыян китерү;

ГРПДАН соң басымны күтәрү;

 башка сәбәпләр.

ГРПДА һәм груда газ чыккан аварияләрдә, бинага шартлау һәм янгын куркынычы янаган катнашма барлыкка китерә. Моннан тыш, газны бина ЗАГСыннан башка Факель рәвештә ялкынландырырга мөмкин. ГРПДА технологик процесс бозылу сәбәпле, басым түбән басымлы газүткәргечтә басым арту очраклары билгеле, бу куллану чыганакларында, шул исәптән торак йортларда яки котельняларда газ җиһазларының бетүенә, биналарның газ белән тәэмин ителүенә, ут кабул итү чыганаклары булган очракта-газ яки шартлау ялкынына китерә.

Электр тапшыруның һава линияләрендә техноген гадәттән тыш хәлләр чыганаклары булып техник җайланмаларны һәм терәк конструкцияләренең төп элементларын җимерү (җимерү) белән бәйле аварияләр тора. Аварияләр эчке сәбәпләргә дә (төзү-монтаж эшләренең никахы, линияне эксплуатацияләү кагыйдәләрен бозу), шулай ук тышкы сәбәпләр аркасында да килеп чыгарга мөмкин. Тышкы сәбәпләр табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр чыганакларының, шул исәптән террорлык актларының йогынтысы булырга мөмкин.

Техник җайланмаларның, шулай ук һава линиясендәге конструкцияләрнең төп элементларының җимерелүенә (җимерелүенә) бәйле аварияләрдә җайланмаларның, конструкцияләрнең җимерелүе төп шаккатыргыч факторлар булып тора. Шулай ук электр токының йогынтысы да ихтимал булган факторлар булып торачак.

Кешеләр һәм техника җиңелү куркынычы булган куркыныч зоналарның чиге булырга мөмкин җимерелү зонасы булачак. Техник җайланманың яки корылманың (әйтик, ВЛ таянычлары) бөтенлеге сакланган очракта, өемнәрнең таралу ихтималы булган зоналарның күләме корылмаларның күләменә тигез булачак.

Электр чыбыклары өзелгәндә һәм аларны җиргә төшергәндә, зарарланган электроуст-новканы сүндерүче Релей яклавы системаларыннан баш тарту очраклары мөмкин. Җирдә урнашкан проводник тирәсендә то-ка үсемлекләре зонасы барлыкка килә. Бу чыбыкның төшү зонасында җир өслегендә электр потенциалы барлыкка килүгә китерә. Кеше егылып төшкән зонада аның аяклары төрле электр потенциалына эләгергә мөмкин, аермасы «адым киеренкелеге» дип атала һәм кеше тәне аша " аяк-аяк»чылбыры буйлап электр-трик ток агачак.

Булган һәм проектлана торган һава линияләрендә аварияләр булган очракта, ихтимал гадәттән тыш хәлләр чыганакларының шаккаттыра торган факторлар зоналары локаль характерга ия. Һава электр үткәргечләре янындагы территориядә яшәүче халыкның җиңелүе мөмкин булган аварияләрдә ихтимал.

ВЛ трассалары линия үтү районында алып барыла торган хуҗалык эшчәнлеге характерын исәпкә алып проектлана, шулай ук сак зонасы булдырыла һәм һава электр тапшыру линияләре янында хуҗалык эшчәнлеге чикләнә. ВЛ янгын куркынычсызлыгы янмый торган конструкцияләрне куллану, кыска ялганыш токларын автоматик өзү, терәкләрне җир белән тоташтыру, төрле фазаларны үткәргечләр арасындагы ераклыкны схлестывания буенча саклау белән тәэмин ителә.

Таблица 3.10.2.1

Су скважиналар белән алына. 1 нче күтәргеч насос станциясе Су кабул итү корылмалары белән берләштерелгән, скважиналар Тамагы павильон белән ябык. Су скважинадан су башнясына керә, аннан соң үзе су челтәренә керә һәм кулланучыларга бирелә. Чистарту корылмалары, суны исәпкә алу узелы юк, кулланучыларга башлангыч (табигый) су бирелә.

Гидрокарбонат магниево-кальций суының химик составы буенча су СанПин 2.1.4.1074-01 «эчәргә яраклы су»таләпләренә җавап бирә.

Су белән тәэмин итү системасы түбән басымлы, хуҗалык-эчәргә яраклы һәм янгынга каршы ихтыяҗларны исәпкә алып кабул ителгән. Про - челтәрләре, нигездә, 110 мм диаметрлы ПНДДАН төзелгән.

Суэтем башнясы торак пунктны су куллануны җайга сала, челтәрдә кирәкле басым ясый, шулай ук 10 минутлык янгынга каршы су запасын саклый.

Агросәнәгать комплексы объектларын (эре мөгезле терлекләр фермалары) су белән тәэмин итү үз су чыганакларыннан (артезиан сква-жиннары) гамәлгә ашырыла.

Сүүткәргеч челтәренең проблемалы характеристикалары булып торалар:

- су челтәренең тузган участокларын вакытында алмаштырмау, шуңа бәйле рәвештә еш аварияләр һәм су агу күзәтелә.;

- сүүткәргечләрнең тузганлыгы аркасында суны икенчел пычрату;

- торак төзелеше су чыгымнарын исәпкә алу приборлары белән тәэмин ителешнең җитәрлек дәрәҗәдә булмавы.

Зур масштаблы гадәттән тыш хәлләр килеп чыккан очракта, халыкны су белән тәэмин итәргә кирәк. Тыныч вакытта гадәттән тыш хәлнең озынлыгы җирле шартларны исәпкә алып билгеләнә.

ВТН В4-90 нигезендә, халыкка бирелергә тиешле эчәргә яраклы суның минималь саны (категорияле шәһәрләрдән эвакуацияләнгән халыкны исәпкә алып) үзәкләштерелгән СХП буенча яисә башка ихтыяҗларга күчмә чаралар ярдәмендә

бер кешегә 31 л исәбеннән билгеләнә (3.10.2.3 таблицасы) һәм стационар дәвалауга, эчүгә мохтаҗларны да кертеп, тәүлегенә 75 л исәбеннән; бер кеше-гасырны юдыруга, шул исәптән гражданнар оборонасының хәрбиләштерелмәгән формированиеләренең шәхси составын да кертеп, 45 л исәбеннән билгеләнә.җиңелү чыганагы.

Су башняларында су күләме, шул исәптән Гадәттән тыш хәл килеп чыккан очракта, халыкның суга булган ихтыяҗын канәгатьләндерергә тиеш.
Моннан тыш, гадәттән тыш хәл килеп чыкканда өстәмә рәвештә күчмә резервуарларга (автоцистерналарга) эчәргә яраклы суны алып килүне күздә тотарга кирәк. Күчмә тарага су таратуның һәр пункты 1,5 км радиуста торак пункт территориясенә хезмәт күрсәтергә тиеш.

Гадәттән тыш хәлләр шартларында аерым Сәнәгать һәм коммуналь предприятиеләрне су белән тәэмин итү күләмнәрен киметү, зарарланган чыганактан суны махсус чистарту режимнары буенча эшләүче корылмаларга йөкләнешне киметү өчен рөхсәт ителә.

Транспорт һәлакәтләре, юл-транспорт һәлакәтләре

Гамәлдәге һәм проект юлларының характеристикалары 2.6. п. буенча тәкъдим ителгән. һәм 3.6. аңлатма.

Автомобиль транспорты өчен бәрелешләр, бәрдерүләр, капкалау, янгыннар, текә катламнардан егылып төшү, сулыкларга төшү һ. б. про-һәлакәтләрнең зур төре хас.

Җирлектә юл-транспорт һәлакәтләре барлыкка килүнең төп сәбәпләре булып, килешүдә каралганча, линиядә 150дән артык кеше исәпләнә.:

 юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу;

деф автомобиль юлларының дефект белән тигез булмавы, куркыныч участокларда горизонталь тамга һәм коймалар булмау;

автоюлларны тиешенчә яктырту ;

 түбән сыйфатлы катламнар – Түбән сцепление, бигрәк тә кышын, һ.б. факторлар.

Авыл җирлеге территориясе буенча куркыныч йөк һәм һәлакәтләрне автомобиль транспорты белән ташу мөмкинлегеннән тулысынча чыгып булмый.

Мондый аварияләр цистерна җимерелгән яки җимерелгән очракта, әйләнәтирә мохитне пычрата торган зарарлы матдәләр белән тәэмин итеп, куркыныч йөк ташучы транспорт чарасын йөртүчеләрнең генә түгел, ә башка кешеләрнең дә тормышын куркыныч астына куя. Хәзерге автомобильләрдә еш кына куркыныч йөкне сыйдыра торган цистерна кулланыла.

Тимер юл транспортында һәлакәтләр һәм һәлакәтләр кеше гаебе белән килеп чыга: тимер юл төзеклеге, поезд төзек булмау, сигнализация чаралары төзек булмау, диспетчерларның хаталары, машинистларның игътибарсызлыгы һәм ваемсызлыгы. Еш кына поезд рельстан төшә, бәрелешә, тимер юл аркылы чыгу урыннарында тоткарлыклар килеп чыга, янгыннар һәм вагоннарда шартлаулар була.

Тимер юл транспортында аеруча нык зыян күргән участоклар-станцияләр, тимер юл кичүләре һәм предприятиеләрнең керү юллары.

Авыл дирлеге территориясене тимер юл буенча транзит юлларда авария-химик хевефле матделер ташыган очракта авария-химик хевефле матделер ташлау белен авария-химик хевефле хелне булдырмаска ярамый. Бу очракта

авыл җирлеге территориясенең бер өлеше химик зарарлану (пычрану аркасында) зонасында урнашачак.

Авыл җирлеге территориясе буенча уза торган тимер юл транспорты эшенә табигый характердагы гадәттән тыш хәлләргә (зур табигать янгыннары, җир катламының ишелү һәм юылу, кар көртләре, бурлар, ураганнар һәм үлчәмнәр) һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләргә (магистраль газүткәргечтәге аварияләр) йогынты ясарга мөмкин.

Транспорттагы аварияләр нәтиҗәләрен бетерү буенча чаралар

Юл-транспорт һәлакәтләренең нәтиҗәләрен бетерү буенча чаралар, ашыгыч хезмәтләрнең үзара хезмәттәшлеге, Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының РФ субъектларындагы юл-транспорт һәлакәтләре нәтиҗәсендә зыян күргән кешеләрне коткару өлкәсендәге территориаль органнары эшчәнлеген оештыру буенча җитәкчелек Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының юл-транспорт һәлакәте нәтиҗәләрен бетерүдә катнашучы ашыгыч хезмәтләрнең үзара бәйләнешен арттыру буенча территориаль органнарына методик рекомендацияләр нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Россия ГТХМ 17 март 2015 ел №2-4-87-19-18).

Тимер юл транспортында гадәттән тыш хәлләр туганда, гадәттән тыш хәлләр килеп чыккан очракта, гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен бетерүдә кичекмәстән чаралар күрү өчен, Россия Федерациясе Транспорт министрлыгының 2008 елның 26 июнендәге «табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыкканда тимер юл транспортында күчмә процесста катнашучыларның гамәлләр тәртибен раслау турында»гы 94 номерлы боерыгына таянып эш итәргә тиеш.

Тәҗрибә күрсәткәнчә, «Россия тимер юллары» ААҖнең тимер юл транспортындагы һәлакәтләрнең нәтиҗәләрен бетерү өчен җитәрлек көч һәм чаралары бар, кагыйдә буларак, башка көч һәм чараларны җәлеп итү таләп ителми. Шул ук вакытта, әгәр авария дистәләрчә һәлак булган һәм йөзләгән зыян күргән кеше белән бәйле булса, кешеләрне өемнәрдән һәм вагон конструкцияләреннән тартып чыгару буенча катлаулы коткару эшләре таләп ителә, ул чакта өстәмә көч куллану зарур.

Гадәттән тыш хәлләр вакытында көчләрнең үзара бәйләнеше бик мөһим, чөнки техник проблемалардан тыш (өемнәрне сүндерү, янгыннарны сүндерү, тимер юл торгызу һ.б.), өстәмә көчләрне җәлеп итү бурычын да хәл итәргә туры килә. Мондый бурычларга түбәндәгеләр керә: җәмәгать тәртибен саклау; янгын һәм медицина хезмәте эшен тәэмин итү; һәлак булганнарны тану һәм идентификацияләү; һәлак булганнарның туганнарын эзләү, хәбәр итү, очрашу һәм урнаштыру; һәлакәт урыныннан исән калганнарын җибәрү. Бу мәсьәләләрне хәл итү, кагыйдә буларак, гадәттән тыш хәлләр министрлыгы һәм хокук саклау органнары җитәкчеләренә йөкләнә.

Авария-коткару эшләре зур күләмдә яисә янгыннар килеп чыккан очракта, һәлакәт урынына тиешле план буенча эш итүче торгызу һәм янгын поездлары җибәрелә. Авария-коткару һәм торгызу эшләре полотнаның бер яки ике ягыннан, шулай ук полотнадан тыш — тягачлар, тракторлар һәм башка авыр чаралар белән берьюлы башкарыла.

Транспортта мөмкин булган гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар булып тора:

 транспорт чараларының торышын вакытында диагностикалау;

 транспорт шартларын регламентлаштыручы кагыйдәләрне һәм нормаларны үтәү.

Транспорт инфраструктурасы объектларының һәм транспорт чараларының законсыз тыкшынудан саклануын тәэмин итү буенча чаралар эшләү зарур.

Законсыз тыкшыну акты астында хокукка каршы гамәлләр (гамәл кылмау), шул исәптән транспорт комплексының куркынычсыз эшчәнлегенә янаучы, кешеләрнең тормышына һәм сәламәтлегенә зыян китерүгә, матди зыянга яки мондый нәтиҗәләргә китергән террорлык акты аңлашыла.

Терроризм

Хәзерге заман шартларында, кризислы хәлләрнең төп факторларыннан берсе буларак, терроризм каралырга мөмкин.

Терроризм-катлаулы, күп планлы күренеш, социаль при-нәселдә һәм, кагыйдә буларак, сәяси юнәлешле. Ул социаль каршылыклар белән туган һәм кискенләшкән очракта көчәю тенденциясен күрсәтә.

Террор актларын башкару өчен түбәндәге чаралар: шартлаткыч һәм янучан матдәләр, атом-төш зарядлары, радиоактив матдәләр, агулаучы матдәләр, биологик агентлар, электромаг-җеп импульслары нурландыручылар файдаланыла ала.

Шул ук вакытта террор актлары объектлары булып транспорт чаралары, транспорт объектлары (вокзаллар, диңгез, елга портлары һәм аэропортлар), халык күпләп була торган урыннар (зур мегаполислар территорияләре, гомумән алганда, халык рәхәтләнеп ял итә торган урыннар (зур мегаполислар территорияләре, сәүдә һәм торак биналар, спорт корылмалары, концерт һәм сез-ставка заллары, метро станцияләре), потенциаль куркыныч сәнәгать объектлары, гидротехник корылмалар, су белән тәэмин итү системалары, азык-төлек һәм ит-сөт продуктлары җитештерү предприятиеләре, элемтә һәм идарә итү системалары булырга мөмкин.

Террорлык актлары вакытында халыкны яклау

Террорчылык актлары вакытында халыкны саклау буенча дәүләт гадәттән тыш хәлләр идарәсе органнарының төп бурычлары булып тора:

 даими анализ һәм терроризм белән бәйле куркынычларны фаразлау, гадәттән тыш хәлләрне кисәтү, террорчылык эшчәнлеге белән бәйле куркынычларны кисәтү буенча нәтиҗәле чаралар күрү;

потенциаль потенциаль куркыныч объектларны һәм халыкны терроризмнан саклау буенча оештыру һәм инженер-техник чаралар комплексын гамәлгә ашыру;

террорист террорлык актлары нәтиҗәләрен локальләштерүгә һәм бетерүгә көч һәм чараларны әзерлектә тоту.

Террорчылык вакытында халыкны химик яклауның төп чаралары-Чех актларында химик куркыныч объектлардагы аварияләрдә булган кебек үк. Аның үзенчәлеге-кирәклектә:

 хәлләрне ачыклау һәм бәяләүнең максималь мөмкин булган оперативлыгы � ;

 куркынычлык һәм химик яклау чаралары турында халыкка хәбәр итү;

паникага бирелүне булдырмау, үткәрелә торган барлык чараларның тәртибен һәм контролен тәэмин итү

Террорчылык актларын күрсәткәндә авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләр буенча чаралар

Террорлык актлары нәтиҗәләрен бетерү барышында зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтү, зарар китерүче факторларның нәтиҗәсен йомшарту

мәсьәләләренә аерым игътибар бирелергә тиеш. Бу шартларда авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрнең төп төрләре булып торалар:

 гадәттән тыш хәл зонасын тикшерү (биналар, территорияләр, рии, көч һәм чараларны күрсәтү маршрутлары торышы, гадәттән тыш хәл зонасы чикләрен билгеләү);

 гадәттән тыш хәл зонасына авария-коткару хезмәтләре, авария-коткару формированиеләренең көчләрен һәм чараларын кертү;

 авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне үткәрү;

пострадавших зыян күрүчеләрне һәм матди кыйммәтләрне эвакуацияләү;

 хәбәр итү, идарә һәм элемтә оештыру;

 җәмәгать тәртибен тәэмин итү;

пострадавших зыян күрүчеләрнең туганнары белән эш;

 җирлекне чистарту, территорияне рекультивацияләү (кирәк булганда)

Тулаем алганда, зур масс-штаб нәтиҗәләре булган очракта авария-коткару эшләрен оештыру эре табигый һәм техноген гадәттән тыш хәлләрне бетерүдә өстәмә эшләр оештыруга охшаш.

Террорчылык куркынычы дәрәҗәләрен билгеләү тәртибе һәм шәхес, җәмгыять һәм дәүләт иминлеген тәэмин итү чаралары Россия Федерациясе Президенты тарафыннан билгеләнә.

Террор актлары белән бәйле гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча халык белән чаралар

Террористик ак-лар белән бәйле гадәттән тыш хәлләрне булдырмауга юнәлтелгән халык белән чаралар үткәрү, халыкны аларны бетерү бурычларын хәл итүгә җәлеп итү зарур.

Бу чаралар халыкның үз торак йортларын саклауда катнашуын активлаштыруга, торак-эксплуатация предприятиеләре, милициянең терәк пунктлары, ГЧС идарәсе каршындагы вакытлы оператив штабларның кул астында постлар, терәк пунктларның эшен оештыруга юнәлдерелгән. Хокук саклау органнары белән тыгыз элемтәдә алар торак сектордагы биналар һәм корылмаларның, җылылык, электр, су белән тәэмин итү системаларының торышын контрольдә тотарга, янгын куркынычы булган предметларны һәм объектларны (юл һәм транспорт коммуникацияләре янында) ачыкларга, торак булмаган биналарның бөтен җайланмаларының торышын контрольдә тотарга, контрольдә тотучы территориядә гадәттән тыш хәлләр янаганда һәм килеп чykканда җәмәгать тәртибен сакларга, мөстәкыйль рәвештә хәрәкәт итү мөмкинлеге чикләнгән кешеләрнең исәбен алып барырга,, аларга экстремаль хәл вакытында ярдәм күрсәтергә кирәк.

Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр мониторингы челтәрләрен колачлау пунктлары һәм зоналары

Гидрометеорологик характердагы вакыйгалар мониторингы һәм фаразлау «Татарстан Республикасының Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне күзәтү идарәсе»ФДБУ тарафыннан башкарыла.

Геологик процессларны мониторинглау ТР ЭТБМ һәм «ТР Геоцентр»ДУП тарафыннан башкарыла.

Социаль-гигиена мониторингын һәм фаразларны Россия Сәламәтлек саклау һәм социаль үсеш министрлыгының территориаль санитария-эпидемиология күзәтчелеге органнары гамәлгә ашыра.

Техноген объектларның торышы мониторингын һәм авариялелек фаразын республиканың профильле министрлыклары һәм Ростехнадзорның Татарстан Республикасы буенча идарәсе, шулай ук күзәтчелек органнары составында, пред-

приятие һәм оешмаларда предприятиеләр һәм оешмаларның сәнәгать куркынычсызлыгы буенча бүлекчәләр гамәлгә ашыра.

3.1.3. Гадәттән тыш хәл турында хәбәр итү

Халыкка хәбәр итү өчен проект тарафыннан торак пунктлар территориясендә кимендә 3 берәмлек булган (проект территорияләрен исәпкә алып), 1 км га кадәр хәбәр итү радиусы булган сөйләм Си-Рен җайланмаларын (РСУ) урнаштыру тәкъдим ителә. РСУ тарафыннан тәкъдим ителгән урнашу график материалда күрсәтелгән.

РСУ һәм аларның урнашу урынын төгәл саннан-дель проект итеп билгеләргә кирәк, сирен җайланмаларны урнаштырганда торак пунктларның территориясен тулысынча каплауны күздә тотарга кирәк.

Авыл җирлеге техник җайланмаларын, районның бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте белән мондый хәлләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре һәм халыкны яклау ысуллары турында аудио -, аудиовизуаль һәм башка хәбәрләрне кабул итүне, эшкәртүне һәм тапшыруны гамәлгә ашыручы авыл җирлегенең техник җайланмаларын тоташтыру мөмкинлеген күздә тотарга кирәк.

Гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы турында яисә барлыкка килү турында, мондый хәлләрдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре һәм саклану ысуллары турында халыкка үз вакытында һәм гарантияле мәгълүмат бирү өчен заманча мәгълүмат технологияләрен, электрон һәм басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларын куллану максатка ярашлы.

Гадәттән тыш хәл турында халыкка хәбәр итү өчен телерадиотапшырулар: «Татарстан» ДТРК, «Эфир», "Татарстан - Яңа Гасыр" телерадиокомпаниясе, авыл җирлеге территориясендә тапшырылучы радиостанцияләр җәлеп ителергә мөмкин.

Хәбәр итү системаларын халыктан турыдан-туры яклау бурычы хәл ителә торган беренчел актив чараларга кертергә мөмкин. Нәкъ менә вакытында хәбәр итү һәм куркынычның чын характеры турында хәбәр итү мөмкин булган югалтуларны кискен киметергә мөмкинлек бирә, хәвефле имеш-мимешләр килеп чыгуга комачаулый.

Халыкка хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү чаралары сыйфатында максатчан куллануны оештыру төрле:

- кәрәзле элемтә челтәре;
- гром кычкырып сөйләүчеләр;
- транспорт чараларында гадәттән тыш хәлләр турында ашыгыч хәбәрләрне тапшыру программасына автоматик рәвештә күчерү белән автомагнитол;
- шартлы сигналлар һәм кыска мәгълүмат хәбәрләрен тапшыруны тәэмин итә торган автономияле туклану нурланышларның югары көчле булуы;
- телерадиотапшырулар челтәрләре (цифрлы тапшыруларга күчүне исәпкә алып);
- Интернет челтәре буенча ТР Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының рәсми сайтында, шулай ук республиканың Төп Интернет-ресурсларының яңалыклар һәм эзләү порталларында ашыгыч мәгълүмат урнаштыру юлы белән хәбәр итү;
- мобиль мәгълүмат чаралары;
- оператив хезмәт автомобильләре кычкырып сөйләүче элемтә белән;
- яңгыравыклы-эрегән элемтә модуле булган пилотсыз очу аппаратлары

Тикшеренүләр күрсәткәнчә, көн дәвамында хәрәкәт итүче кешеләрнең даими агымы халыкның зур өлешен тәшкил итә, ягъни көн дәвамында күпчелек кеше үз фатирларында стационар мәгълүмат кабул итү чараларыннан (телефон,

радио, телевизор, компьютер, радиооточка) өзелгән. Шул ук вакытта кәрәзле элемтә челтәрләренең үсеше, шәһәрдә һәм шәһәр читендәге зонада булу-булмауга карамастан, халыкка массакүләм хәбәр итү бурычын хәл итү мөмкинлеге турында сөйләргә мөмкинлек бирә.

Кәрәзле телефон-универсаль элемтә чарасы һәм цифрлы ин-формация белән алмашу, радио һәм телевидение сигналларын кабул итү, Интернетка чыгу чарасы. Болар барысы да кәрәзле телефонны хәбәр итү һәм ил халкының күпчелегенә төрле характердагы гадәттән тыш хәлләрдә хәбәр итүнең төп индивидуаль чарасы буларак карарга мөмкинлек бирә.

Барлык заманча автомагнитолларның RDS (Radio Data System) махсус режимы бар – яки мәгълүмат тапшыру системасы, аның буенча радиотапшыру станцияләре мәгълүмати хәбәрләр тапшыралар. RDS режимы Россия радиостанцияләре шинствосын куллана.

Моннан тыш, РФ Гадәттән тыш хәлләр министрлыгы Татарстанда билгеле географик өлкәдә кәрәзле телефонга нинди дә булса хәбәрләрне кичекмәстән илтү өчен билгеләнгән гадәттән тыш хәлләр турында халыкка хәбәр итү системасын кертү буенча сынау зонасын кертергә планлаштыра.

Татарстан Республикасында бердәм коткару хезмәтенең " 112»номеры эшли.

Фаразлана торган һәм килеп чыккан гадәттән тыш хәлләр һәм янгыннар турында халыкка мәгълүмат бирү һәм оештыру системасы 3.10.1 рәсемендә, 29.06.2006 ел, № 386 РФ ГХМ боерыгы нигезендә тәкъдим ителгән.

Рәсем 3.1. -Прогно-зируемые һәм барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр һәм янгыннар турында халыкка мәгълүмат бирүне оештыру схемасы.

Рәсемгә кабул ителгән кыскартулар: ОД - оператив дежурный; РВ-радио - тапшырулар; ТВ - телевидение; ПВ - чыбыклы тапшырулар; УГГ-урам тавышлары - рительләр; ЦУКС - кризис шартларында идарә итү үзәге; УИСО - мәгълүмат һәм җәмәгатьчелек белән элемтә идарәсе; ОИПСО-мәгълүмат, пропа-ганда һәм җәмәгатьчелек белән элемтә бүлекләре.

Магистраль торбаүткәргечләрдәге аварияләрдә, беренче чиратта, торба үткәргечкә хезмәт күрсәтүче персонал, торак пунктлар, азык-төлек үткәргеченә якын торучы кешеләр; азык-төлек үткәргечләре трассасы янында очраклы рәвештә калган кешеләр беренче чиратта хәбәрдар булырга тиеш. Калган торак пунктларга хәбәр итү өчен продуктүткәргечнең дежур диспетчерыннан алынган информация буенча җирле территориаль хәбәр итү системасы җәлеп ителергә тиеш.

Хезмәт күрсәтүче персоналга хәбәр итү өчен хезмәт һәм технологик элемтәне оештыру өчен продукт үткәргеч трассасы буенда салынган чыбыклы яки радиорелей элемтә линияләре кулланыла. Трассадан диспетчерларга ашыгыч хәбәр итү өчен хезмәт күрсәтүче персоналның радиоэлемтә чаралары кулланыла. Авария турында беренчел мәгълүмат продукт үткәргечнең нормаль эш режимын күзәтеп баручы автоматика чаралары буенча дежур диспетчерга килә, ә аннан соң төгәлрәк мәгълүмат линияле хезмәт күрсәтүче персоналдан килә.

Озын продуктлар үткәргечендә хәбәр итү системасын төзү варианты 3.10.3.1 рәсемендә тәкъдим ителгән.

По территории сельского поселения проходит значительное количество инженерных линейных объектов – линии электропередач различных напряжений, газопроводы.

В связи с тем, что на территории прохождения инженерных линейных объектов не предполагается постоянно работающий персонал (предполагается наличие рабочих служб, обслуживающие инженерные сети и сооружения), специальных стационарных систем оповещения и дополнительных мероприятий по доведению сигналов гражданской обороны и чрезвычайных ситуаций (сигналы ГОЧС) до лиц, находящихся на рассматриваемой территории, организовывать не требуется.

Порядок оповещения и действий по сигналам ГОЧС персонала, осуществляющие периодические обходы инженерных сетей и сооружений, конкретизируется в инструкции по гражданской обороне организации, обслуживающей инженерные сети и сооружения.

Оповещение персонала, обслуживающего инженерные сети, необходимо осуществить посредством мобильных (перевозимых и переносных) технических средств оповещения.

Наибольшую опасность представляют аварий, возникающие на системах газоснабжения.

Для предупреждения ЧС, снижения вероятности возникновения и локализации пожара на проектируемом объекте необходимо при обнаружении загазованности или утечки газа по внешним признакам, обнаружившему аварию известить аварийно-диспетчерскую службу и до приезда бригады принять меры по предупреждению загазованности и недопустимости курения, пользования открытым огнем и электроприборами.

Доведение сигналов предупреждения о возникновении аварийной ситуации до граждан, находящихся в зоне действия поражающих факторов при авариях на проектируемом объекте, должна обеспечивать аварийно-диспетчерская служба, проводящая работы по локализации и ликвидации аварии совместно с органами МЧС РТ

3.10.4. Эвакуация при ЧС природного и техногенного характера

Территория сельского поселения не попадает в зоны возможных разрушений, возможного химического заражения, возможного радиоактивного заражения, возможного катастрофического затопления. Населенные пункты не подвержены риску возникновения быстроразвивающихся опасных природных явлений (лесные пожары, затопление/подтопление).

Однако аварии на магистральных газопроводах-отводах, магистральных нефтепроводах, продуктапроводах могут приводить к ЧС на территории поселения.

В связи с этим эвакуацию населения рекомендуется предусмотреть *экстренную и упреждающую*[2] из зон возможного поражения при возникновении ЧС.

Эвакуация и сроки её проведения зависят от масштабов ЧС, численности оставшегося в опасной зоне населения, наличия транспорта и других местных условий

3.10.5. Перечень мероприятий по обеспечению пожарной безопасности

Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча чаралар үз эченә ала:

1) муниципаль берәмлекнең янгын куркынычсызлыгын оештыру-хокукый, финанс, матди-техник тәэмин итү мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыру.;

2) янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганакларының тиешле торышын тәэмин итү, муниципаль милектә булган торак һәм җәмәгать биналарының янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү чараларын төзек хәлдә тоту;

3) янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү мәсьәләләре буенча муниципаль максатчан программаларны эшләү һәм башкаруны оештыру.;

4) муниципаль берәмлек территориясендә янгыннарны сүндерү һәм авария-коткару эшләрен үткәрү өчен көч һәм чаралар җәлеп итү планын эшләү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту;

5) муниципаль берәмлек территориясендә махсус янгынга каршы режим, шулай ук гамәлдә булган вакытта янгын куркынычсызлыгының өстәмә таләпләрен билгеләү.;

6) янгын сүндерү техникасының янгын урынына тоткарлыксыз баруын тәэмин итү;

7) янгын турында халыкка элемтә һәм хәбәр итүне тәэмин итү;

8) халыкны янгын куркынычсызлыгы чараларына өйрәтүне оештыру һәм янгын куркынычсызлыгы өлкәсендә пропагандалау, янгын-техник белемнәрне таратуга ярдәм итү.;

9) гражданнарның һәм оешмаларның янгын саклавында катнашуына, шул исәптән янгыннарга каршы көрәштә катнашуына социаль һәм икътисадый стимул бирү.

Гражданнарның һәм юридик затларның, дәүләт һәм муниципаль милекнең тормышын, мөлкәтен янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент «Федераль законы кабул ителде, ул янгын куркынычсызлыгы өлкәсендә техник җайга салуның төп нигезләмәләрен билгели һәм саклау объектларына (продукциягә), шул исәптән биналарга, корылмаларга һәм корылмаларга, сәнәгать объектларына, янгын-техник продукциягә һәм гомуми билгеләнештәге продукциягә янгын куркынычсызлыгы таләпләрен билгели.

Кешеләрне һәм мөлкәтне янгынның куркыныч факторлары йогынтысыннан саклау һәм (яки) аларның йогынтысын чикләү түбәндәге ысулларның берсе белән тәэмин ителә:

1) учактан читтә янгын таралуны чикли торган күләм-планлаштыру карарларын һәм чараларны куллану;;

2) янгын вакытында кешеләрне куркынычсыз эвакуацияләү таләпләрен канәгатьләндерүче Эвакуация юлларын урнаштыру;

3) янгынны ачыклау системаларын (янгын сигнализациясе җайланмалары һәм системалары), янгын вакытында кешеләрне эвакуацияләү белән идарә итү һәм хәбәр итү системаларын урнаштыру;

4) куркыныч янгын факторлары тәэсиреннән кешеләрне күмәк саклау системаларын (шул исәптән су астына каршы) һәм шәхси саклану чараларын куллану.;

5) янгын куркынычсызлыгы класслары һәм биналар, корылмалар һәм корылмалар янгын куркынычы классына туры килә торган төп төзелеш конструкцияләрен куллану, шулай ук эвакуация юлларында төзелеш конструкцияләренең өске катламнарының (бизәкләү, тышлау һәм ут белән саклау чараларының) янгын

куркынычлыгы таләп ителгән дәрәҗәсенә һәм конструктив янгын куркынычлыгы классына туры килә торган төп төзелеш конструкцияләрен куллану.;

6) төзелеш конструкцияләренең ут куелу чикләрен арттыру өчен уттан саклаучы составлар (шул исәптән антипиреннар һәм уттан саклаучы буяулар) һәм төзелеш материаллары (тышлыклар) куллану;

7) янгын куркынычы булган сыеклыклар һәм аппаратурадан янучы газларны авария хәлендәге торактан күчерү;

8) шартлау белән каршы саклау системаларын технологик җиһазлауда җайланма;

9) беренчел янгын сүндерү чараларын куллану;

10) янгын сүндерү автомат җайланмаларын куллану;

11) янгын саклау бүлекчәләре эшчәнлеген оештыру.

Махсус янгынга каршы режим гамәлдә булган чорда Россия Федерациясе норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары һәм янгын куркынычсызлыгы буенча муниципаль хокук актлары белән янгын куркынычсызлыгының өстәмә таләпләре билгеләнә, шул исәптән халыкны торак пункт чикләреннән тыш янгыннарны бетерү өчен җәлеп итүне, гражданнарның урманнарга йөрүен тыюны, өстәмә чаралар күрүне күздә тота, торак пунктлар чикләреннән тыш урман һәм башка янгыннарның таралуына комачаулаучы (торак пункт чикләре буенча янгынга каршы өзеклекләрне арттыру, янгынга каршы минераллаштырылган полосалар булдыру һәм мондый чаралар).

Авыл җирлегендә ирекле янгын сагы, 3.10.5.1 таблицасы бар.

Янгын сагы бүленешенең исеме-пост, ведомство каршында-тиешле	Урнашу урыны	Исәплләгәндә/резервта янгын техникасы тибы
"Рәхимово"АХП ҖЧҖ ДПК. Рәхимова	Болын-Балыкчы авылы	АЦ-40 ЗИЛ (131)

Генераль планда Яңа янгын куркынычсызлыгы объектлары төзү каралмаган.

Авыл җирлеге торак пунктлары арасында (Болын-Балыкчы авылыннан алып Кормаш авылына кадәр – 4,4 км, Болын-Балыкчы авылыннан алып рус Индырчысына кадәр – 4,28 км) һәм автомобиль юллары №123 «янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында Техник регламент»таләпләренә туры китереп, беренче янгын бүлекчәләрнең килү вакытын (20 минут) тәэмин итәләр.

Янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганагы булган сулыкларга һәм янгын сүндерү өчен кулланылырга мөмкин булган башка корылмаларга янгын сүндерү автомобильләрен бору өчен мәйданчыклар булган подъездларны, аларны урнаштыру һәм су алуны күздә тотарга кирәк. 2012 елның 10 июлендәге 117-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә мондый мәйданчыклар 12x12 метрдан да ким булмаска тиеш.

Гомуми тәкъдимнәр (нәтиҗәләр)

Гадәттән тыш хәлләр буенча билгеләнгән зоналарда төзелешләрне проектлаганда норматив таләпләрне үтәү гадәттән тыш хәлләр барлыкка килүне мөмкин кадәр киметергә, ә гадәттән тыш хәл килеп чыкканда китерелгән зыянны максималь киметергә һәм кешеләр югалтуларын, гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен бетерүгә киткән чыгымнарны киметергә мөмкинлек бирәчәк.

ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

Норматив-хокукый актлар

1. Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы, 29.12.2004 ел. № 190-ФЗ Федераль закон.

2. Россия Федерациясе Җир кодексы 25.10.2001 ел, № 136-ФЗ.

3. Су кодексы № 74-ФЗ 3.06.2006 ел.

4. Урман кодексы, 4.12.2006 ел, №200-ФЗ.

5. Граждан кодексы, 30.11.1994 г. №51-ФЗ.

6. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон.

7. «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында»2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон.

8. «Җир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында»21.12.2004 ел, №172-ФЗ Федераль закон.

9. «Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында»21.12.2001 ел, № 178-ФЗ Федераль закон.

10. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «социаль нормативлар һәм нормалар турында» 1996 елның 3 июлендәге 1063-р номерлы күрсәтмәсе (2001 елның 14 июлендәге, 2007 елның 13 июлендәге үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

11. «2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында»2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы ТР Министрлар кабинеты карары

12. «Мәктәпкәчә белем бирүнең төбәк системасын модернизацияләү буенча чаралар үткәрүгә акчаларны объектлап бүлү»Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 30 сентябрендәге 1862-р номерлы күрсәтмәсе.

13. «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында»2004 елның 28 июлендәге 45-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы законы.

14. «Апас муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы.

15. «Татарстан Республикасы Җир кодексына үзгәрешләр кертү турында»2011 елның 18 ноябрендәге 90-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы.

16. СНиП 2.07.01-89* «Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»темасына семинар-киңәшмә узды.

17. СП кагыйдәләр җыелмасы 42.13330.2016 " СНиП 2.07.01-89*. Шуннан соң-сайланыла. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»темасына семинар-киңәшмә узды.

18. Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары (РТВ. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының" Татарстан Республикасы территориясендә ваклап сату базарларын оештыру планын раслау турында "2007 ел, 19 июль, 311 нче карары белән расланган Татарстан Республикасы территориясендә ваклап сату базарларын оештыру планына үзгәрешләр кертү хакында" 2013 ел, 25 декабрь, 1052 нче карары

19. СанПиН 2.4.1.3049-13 "мәктәпкәчә оешмаларда эш режимын оештыруга, карап тотуга һәм оештыруга карата санитар-эпидемиологик таләпләр" (утв. 2013 елның 15 маендагы 26 номерлы карар белән үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән 20.07.2015 ел, 27.08.2015 ел).

20. СанПиН 2.4.2821-10 " гомуми белем бирү учреждениеләрендә белем бирү шартларына һәм оешмаларына карата санитар-эпидемиологик таләпләр» (РТВ. 2010 елның 29 декабрендәге 189 номерлы карары, үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән 29.05.2011, 25.12.2013 ел, 24.11.2015 ел).

21. СанПиН 2.4.4.3172-14» балаларга өстәмә белем бирү оешмаларының эш режимын оештыруга, карап тотуга һәм оештыруга карата санитар-эпидемиологик таләпләр " (утв. (4.07.2014 ел, №41 карары белән кертелгән).

22. СанПиН 2.1.3.2630-10» медицина эшчәнлеген башкаручы оешмаларга карата санитар-эпидемиологик таләпләр " (РТВ. 2016 елның 4 мартындагы, 2016 елның 10 июнендәге үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән №58 карары белән).

23. «Газ тарату системалары»СНиП 42-01-2002.

24. 42-101-2003 «металл һәм полиэтилен торбалардан проектлау һәм төзү буенча Гомуми нигезләмәләр»СП.

25. СНиП 3.05.02-88 " газ белән тәэмин итү» (басма. 1995 ел.).

26. СНиП 23-01-99»Төзелеш климаты".

27. Чана 2.2.1/2.1.1.1200-03 » предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-саклау зоналары һәм санитар классификациясе " (РТВ. РФ Баш дәүләт санитар табибының 2007 елның 25 сентябрендәге 74 номерлы карары (2008 елның 10 апрелендәге, 2009 елның 6 октябрендәге, 2010 елның 9 сентябрендәге, 2014 елның 25 апрелендәге үзгәрешләре белән).

28. ГОСТ 153-39.3-051-2003 " төп нигезләмәләр. Газ бүлү челтәрләре һәм биналарның газ җиһазлары».

29. ПБ 12-529-03 "газ бүлү һәм га-куллану системаларының куркынычсызлык кагыйдәләре".

30. СНиП 2.04.02-84 «Су Белән Тәэмин Итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»халыкара конференциясе узачак.

31. СНиП 2.04.01-85»эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация".

32. СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»халыкара конференциясе узачак.

33. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен су белән тәэмин итү һәм канализация буенча кулланма (СНиП 2.07.01-89).

34. СНиП 41-02-2003»җылылык челтәрләре".

35. РД 34.20.185-94 «шәһәр электр челтәрләрен проектлау буенча Инструкция»РД 34.20.185-94.

36. 153-34.48.519-2002 " 0.4-35 кВ көчәнешле һава электр линияләрендә җепселле-оптик элемтә линияләрен проектлау, төзү һәм экс-платацияләү кагыйдәләре.

37. Шәһәр һәм бистә электр челтәрләрен проектлаштыру буенча кулланма (ВСН 97-83).

Федераль программалар

1. Россия Федерациясе Президентының 2017 елның 13 маендагы 208 номерлы Указы белән расланган 2030 елга кадәрге пе-риодка Россия Федерациясенең икътисадый иминлек стратегиясе.

Республика программалары

1. Татарстан Республикасы законына 17 нче июнь 2015 ел, №40-ТРЗ

»2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында".

2. «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планын раслау турында»Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2015 елның 25 сентябрендәге 707 номерлы карары.

3. «2020 елга кадәр һәм 2030 елга кадәрге чорга кластерлы якын килү нигезендә Татарстан Республикасы Җитештерү көчләрен үстерү һәм урнаштыру» программасы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 22.10.2008 ел, №763 карары белән расланган)

4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 23 декабрендәге 1023 номерлы карары белән расланган «2014-2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнарына социаль ярдәм күрсәтү» дәүләт программасы (2017 елның 26 июнендәге үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

5. Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән капиталь ремонтланырга тиешле ресурс үзәкләренең Татарстан Республикасы Эш бирүчеләренең кадрлар ихтыяҗын канәгатьләндерү өчен төзелә торган Исемлеге Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 21 декабрендәге 3053-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган.

6. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 7 ноябрендәге 2567-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган биналары Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән капиталь ремонтланырга тиешле социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре исемлеге

7. 2017 елда Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 2 декабрендәге 2781-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган капиталь ремонт, реконструкция һәм объектларны төзү өчен Татарстан Республикасының балалар сәламәтләндерү лагерьлары исемлеге.

8. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 6 декабрендәге 2808-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган 2017 елда Татарстан Республикасы торак пунктларында төзү планлаштырыла торган җиһаз, инвентарь

һәм җиһазлы универсаль спорт мәйданчыклары һәм блоклы модульле чаңгы базалары Исемлеге

9. «2017 елга Татарстан Республикасында гражданнарны торак белән тәэмин итүдә дәүләт ярдәме» программасы кысаларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 25 гыйнварындагы 24 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Дәүләт торак фондының инвестиция программасы

10. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 30 декабрендәге 3194-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган 2017 елда Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең торак пунктларында капиталь ремонт үткәрелергә тиешле мәдәни билгеләнештәге объектлар исемлеге

11. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 30 декабрендәге 3242-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган 2017 елда Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең торак пунктларында төзелергә тиешле мәдәни билгеләнештәге объектлар исемлеге

12. 2017 елда капиталь ремонт һәм матди базаны ныгытырга тиешле яшүсмерләр клублары исемлеге Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 28 октябрендәге 2507-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган.

13. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 16 декабрендәге 2959-р номерлы боерыгы белән расланган (2017 елның 25 гыйнварындагы үзгәрешләр белән) 2017 елда Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән капиталь ремонт ясалырга тиешле гомуми белем бирү оешмалары исемлеге.

14. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 16 декабрендәге 2959-р номерлы боерыгы белән расланган (2017 елның 25 гыйнварындагы үзгәрешләр белән) биналары капиталь ремонтланырга тиешле мәктәпкәчә белем бирү оешмалары исемлеге.

15. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 30 декабрендәге 3199-р номерлы боерыгы белән расланган 2017 елда Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре җирлекләре башкарма комитетларының (советларының) биналарын (биналарын) төзү һәм капиталь ремонтлау чараларын гамәлгә ашыруга акча чараларын бүлү (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 30 декабрендәге 3199-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган).

16. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 21 ноябрендәге 2696-р номерлы боерыгы белән расланган 2017 елда капиталь ремонт үткәрелергә тиешле Татарстан Республикасы муниципаль архивлары биналары Исемлеге

17. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 6 декабрендәге 2844-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган Татарстан Республикасы муниципаль районнарында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Баш ветеринария идарәсенең ведомство буйсынуындагы учреждениеләр-2017 елда капиталь ремонт үткәрелергә тиешле биналар исемлеге.

18. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 20 декабрендәге 3017-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган 2017 елда 100 башка исәпләнгән сыер абзарлары Исемлеге.

19. 2017 елда Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 9 декабрендәге 2878-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган яшелчәчелек саклагычлары Исемлеге.

20. 2017 елда Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләрендә җәмәгать киңлекләрен үстерү чараларын гамәлгә ашыруга Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 30 декабрендәге 3206-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган акча чараларын бүлү.

Муниципаль программалар

1. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясе (стратегиясе)

2. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлегенең 2017-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге чорга социаль-икътисадый үсеш планы.

Башка әдәбият

1. Татарстан Республикасы тарих һәм мәдәният һәйкәлләре җыентыгы. - Т. I.-Ад-министратив районнар. – Казан: "Мастер Лайн» нәшрияты, 1999. – 460 с.

2. Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре торак пунктларында булган мәдәният һәм сәнгать объектлары исемлеге, Татарстан Республикасы мәдәни мирас объектларының исемлеге, 12.04.2014 ел, Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы тарафыннан куелган Татарстан Республикасы мәдәни мирас объектының билгеләре булган объектлар исемлеге

3. Татарстан Республикасында Тарихи һәм мәдәният ядкярләрен өйрәнү, саклау, реставрацияләү һәм куллану: мәгълүмат җыентыгы. Вып. 2-3. Тарих һәм мәдәният һәйкәлләре. Тарихи-мәдәни территорияләр. Тарихи шәһәрләр. – Казан:» Карпол", 2001. – 335 с.

Фонд материаллары

1. Апас муниципаль районы Болын-Балыкчы авыл җирлеге администрациясе тарафыннан бирелгән анкета мәгълүматлары

2.Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 21.02.2011 ел, № 134 карары белән расланган Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру схемасы (Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 августындагы 577 номерлы карары редакциясендә).

3.Апас муниципаль районы Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы

Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгы
Татарстан Республикасы Дәүләт унитар предприятиесе
Төп территориаль проект-тикшеренү эшләре, фәнни-җитештерү фирмасы
ТАТИНВЕСТГРАЖДАНПРОЕКТ

ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН
БОЛЫН-БАЛЫКЧЫ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННАРЫ

Әйләнә-тирә мохитне саклау

Аңлатма

Казан шәһәре 2017 ел.

Эчтәлек

1. ТАБИГЫЙ ШАРТЛАР 51
1.1. Рельеф һәм геоморфология 51
1.2. 51 геологик корылма
1.3. Тектоника һәм сейсмичность 51
1.4. Файдалы казылмалар 52
1.5. Гидрогеологик шартлар 52
1.6. Су өслеге 54
1.7. Климатик характеристика 55
1.8. 57 территорияне инженер-геологик бәяләү
1.9. Ландшафтлар, туфрак катламнары, үсемлекләр, хайваннар дөньясы 58
2. ӘЙЛӘНӘ-ТИРӘЛЕКНЕҢ ТОРЫШЫН БӘЯЛӘҮ 62
2.1. Атмосфера һавасының торышы 62
2.2. Су ресурсларының торышы 63
2.3. Туфрак катламының һәм җир ресурсларының торышы 65
2.4. Җитештерү һәм куллану калдыклары 66
2.5. Физик факторлар йогынты 69
2.6. Яшел үсентеләр торышы
2.7. Аеруча саклана торган 70 табигый территория
3. 73 ТЕРРИТОРИЯСЕН МАХСУС ШАРТЛАРЫ БУЛГАН ЗОНАЛАР
3.1. Санитар-саклау зоналары 73
3.2 торбаүткәргеч транспортның минималь-рөхсәт ителгән ераклык зоналары һәм сак зоналары 78
3.3. Инженерлык объектларыннан һәм корылмаларыннан минималь ераклык-81
3.4 электр тапшыру линияләренең сак зоналары 82
3.5. Өске су объектларының сак зоналары
3.6. Эчә торган су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары
3.7 урман фонды җирләре 88
3.8. Аеруча саклана торган табигый территорияләр 89
3.9. 92 табигый чикләүләр зоналары
3.10 мелиорацияләнгән авыл хуҗалыгы җирләре зоналары 94
4. ЭКОЛОГИК СИТУАЦИЯНЕ ОПТИМАЛЬЛӘШТЕРҮ ЧАРАЛАРЫ 96
4.1. 97 территорияне файдалануның аерым шартлары булган объектларны урнаштыруны оптимальләштерү һәм зоналарны оештыру чаралары
4.2. Атмосфера һавасын саклау чаралары 99
4.3. Җир өсте һәм җир асты суларын саклау буенча чаралар 100
4.4. 102 нче җир фондын саклау һәм территорияне инженерлык яклавы буенча чаралар
4.5. Калдыклар белән эш итү системасын үстерү буенча чаралар
4.6. Физик факторлардан саклау буенча чаралар 105
4.7. 105 табигый-экологик каркас системасын формалаштыру
4.8. Аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклау буенча чаралар 106
4.9. Хайваннар дөньясын саклау буенча чаралар 106
4.10. Халыкның медик-экологик иминлеген тәэмин итү 107
4.11. Территорияне файдалануның аерым шартлары булган зоналарны оештыру (проект тәкъдиме) 107
ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ 111
113 нче кушымта

2.1. Табигать шартлары һәм ресурслары

2.1.1 1.1. Рельеф һәм геоморфология

Геоморфологик яктан Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясе Идел буе калкулыгында урнашкан, аның рельефы эрозион-денудацион тигезләү өслегеннән гыйбарәт.

Минималь рельеф билгеләре җирлекнең көнчыгыш өлешендә - Зөя елгасы киселеше, иң күбе көнбатыш өлешендә билгеләнә.

Җирлек территориясенең гомуми озынлыгы авыл җирлеге территориясе буенча агучы Зөя елгасы ягына юнәлдерелгән һәм 1-2% тәшкил итә, елга үзәннәрендә уклоннар 10-20 % ка җитә. Вак елга үзәннәре калкулыклары симметрич һәм якынча бер үк төрле текстка ия (географик характеристика..., 1972).

Авыл җирлегенең өслеге елга үзәнендә ачылучы чокырларны һәм балкаларны күпмедер дәрәҗәдә катлауландыра.

1.3.2 1.2. Геологик төзелеш

Карала торган тирәнлеккә караган, проектлау һәм төзү шартларына да, инженерлык корылмаларын эксплуатацияләүгә дә тәэсир итә торган геологик төзелештә Пермь, неоген һәм чирек катламнары катнаша.

Югары бүлек Казан һәм татар ярусларын үз эченә ала. Казан ярусы түбән Казан күтәрелеше катламының 105 метрга кадәрге түбән һәм югары күтәрелеш катламнары белән тәкъдим ителгән, нигездә, карбонат токымнары – известняклар, балчык, мергель, доломитлар, гипслар.

Татар ярусы Уржум сериясе (түбән подъярус), Котельническая һәм Нократ сериясе (югары подъярус) белән тәкъдим ителгән. Кичектерүнең литологик составы буенча бик чуар, өстәвенә, чуар буялган балчыклар күп. Шулай ук татар ярус мергели, нечкә катламлы известняклар, доломитлар, комлыклар төзелеш материалы буларак хезмәт итә ала.

Дүртенчел катламнар елга террасларын формалаштыра һәм заманча су бүлү үрләре һәм су бүлү бүлекләрендә киң таралган. Дүртлек комплекслары, нигездә, аллювиаль, элювиаль – делювиаль һәм элювиаль генезисның континенталь утырымнары белән тәкъдим ителгән.

1.3.2 1.3. Тектоника һәм сейсмичность

Төбәк-тектоник планда авыл җирлеге территориясе Токмовский сводының Көнчыгыш Авылы Казан-Киров урамы белән урнашкан.

СП буенча 14.13330.2014 " СНиП 11-7-81*. Сейсми-ческ районнарында төзелеш» җирлек территориясе, уртача грунт шартлары өчен, сейсмичлыкның 6 баллы зонасында (В картасы). Карала торган территориядә төзелеш эшләре төзелеш материалларының һәм төзелеш эшләренең сыйфатына карата югары таләпләрне исәпкә алмыйча алып барылырга мөмкин.

1.3.2 1.4. Файдалы казылмалар

Карала торган территория, 2016 елның 18 июленнән алып 01 июненә кадәр ТАТ 052259 НР лицензиясе нигезендә, углеводород чималы ятмаларын эзләү һәм бәяләүне үз эченә алган геологик өйрәнү өчен, «Татнефть» ГАҖ бүлеп биргән Җир асты байлыкларының Апас участогы чикләрендә урнашкан.

Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы материаллары буенча Апас муниципаль район Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары белән Болын-Балыкчы авылыннан көньяк-көнбатышка таба 1 км ераклыкта ком чыгару буенча (Зөя ком чыгару урыны), элек «Строймар-

кет»ҖЧҖ тарафыннан эшләнә торган гамәлдәге булмаган карьер урнашкан. Төзелеш комына ихтыяҗ аз булу сәбәпле, 2011 елда Зөя ятмасыннан файдаланучылар һәм җитештерелә торган чималның рентабельлелеге аркасында җир асты байлыкларыннан файдалану хокукы туктатылды. ТР ЭТБМның 21.11.2003 ел, № 103 беркетмә белән расланган чимал запаслары 235 мең м3 тәшкил иткән. 2004-2010 елларда карьерада 19,66 мең м3 чимал чыгарылган. 2011 елның 1 гыйнварына C1 категориясе буенча запаслар калдыгы 215,34 мең м3 тәшкил иткән.

Алга таба, Татарстан Экология һәм табигый байлыклар министрлыгы белешмәләре буенча, Зөя яткылыгыннан файдалану хокукына лицензияләр ком бирелмәде, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 29.02.2012 № 171 карары белән нефть чыгаруга хәбәрнамәләр теркәлмәде.

Авыл җирлеге территориясе өлешчә Зөя төче җир асты сулары чыганагының Бий һәм Мурзинский участоклары чикләренә керә, аның запаслары ТКЗНЫҢ 16.08.2017 ел, №20/2007 беркетмәсе белән расланган, c2 һәм елга категорияләре буенча 42,2 мең м3/тәүлек күләмендә расланган.

1.3.2 1.5. Гидрогеологик шартлар

Гидрогеологик яктан авыл җирлеге территориясе Идел-Сурск артезиан бассейнының төньяк өлешендә урнашкан. Кисемнең гидростратиграфик бүленеше Россиянең дәүләт гидрогеологик картасының Урта-Идел сериясендәге җыелма легендасы нигезендә, территория төзелешенең геологик-структур үзенчәлекләрен исәпкә алып, 1:200 000. Төче һәм аз тозлы җир асты сулары таралу чикләрендә түбәндәге гидростратиграфия бүлекчәләре бүлеп бирелгән:

Локально водоупорный неоген-дүртенче аллювиальный комплексы (N-Q);

Уржумның аз сулы була торган терриген комплексы (P2ur).

Барлык гидростратиграфия бүлекчәләре актив су алмашу зонасында урнашкан. Җир асты агымнары хәрәкәте Зөя елгасының дреннирующие йогынтысы белән контрольдә тотыла, су китерү системасының бердәм җир асты агымы көньяк-көнчыгышка - Идел елгасына (Куйбышев сусаклагычы) юнәлдерелгән.

Локально водоупорный неоген-дүртенче аллювиальный комплексы (N-Q)

Су китерү комплексы ррның хәзерге һәм борынгы үзәннәренең аллювиаль утырмалары белән урнашкан. Зөя, Күлмә. Комплексның су сыйдырышлылыгы 12-67 м. тәшкил итә. Шулай ук балчык, суглинка, супеси, алевритлар да бар.

Палеодолинның аллювиаль катламнары ике төрле кисем: Зөя һәм Олема палеодолинының күчәр зонасында комлы һәм борт өлешләрендә ком-Балчыклы. Кварцевые вак-төяк, урта-күкертле белән включениями һәм катламнары гравия, гальки нигезендә аллювия. Бу типтагы балчык катламнары аз көчле һәм, нигездә, калынлыкның өске өлешенә туры китерелгән. Аларның егәрлекләре 20,0 м.дан артмый, алар палео-Свияга һәм Улемаларның прибор өлешләрендә киселгән, алеврит, нечкә катламлы, алеврит, ком катламнары булган известьле балчык. Бу глиннар нигезендә, балчык-галеч катламы балчык тутыргычта ята, егәрлеге 6,0 м. дан да артмаган.

Су горизонта безнапорные яки субнапорные. Җир асты сулары дәрәҗәсе 58-100 М абсолют билгедә билгеләнә.

Комплексның туклану атмосфералы явым-төшемнәрне инфильтацияләү, шулай ук түбән ятучы горизонтлардан су агу хисабына башкарыла. Бушату эшләре елгаларга, террас – Чишмә агымы калкулыгында бара. Суның химик составы буенча шактый бер типлы-гидрокарбонат магний-кальций, натрий яки катион составы буенча 0,3-0,7 г/л минерализация белән катнаш һәм 8 мг-экв/л.дан

артмаган локаль участокларда җир асты сулары составына аз тозлы (асылмалы) су агымы йогынты ясый. Шулай итеп, югары Казан катламнарындагы җир асты сулары белән гидравлик элемтә участокларында комплекс суларын минерализациялəү 1,0-1,5 гектарга кадəр арта.

Плица утырмаларының җир асты сулары үзəклəштерелгəн хуҗалык-эчə торган су белəн тəэмин итүне оештыру өчен төп перспектив чыганак булып тора.

Комплексның су хуҗалыгы шартларында кое, скважиналар аша шəхси хуҗалык-эчəр су белəн тəэмин итү өчен кулланыла.

Уржумның аз сулы була торган терриген комплексы (P2ur)

Пермь системасының Түбəн Татар подъярусы Уржум сериясенең югары подсериясенə багышлана. Планда һəм киселешендə токымнарның югары үзгəрүчəнлеге белəн характерлана торган яр буе-континенталь фация берəмлеклəре тарафыннан тəкъдим ителгəн. Бу ярыклар известняклар, песчаниклар, алевролитлар, мергель катламнары белəн балчык. Комплекс сулары ярык-катлаулы, эремчексез.

Комплексның киселеше ритмик төзелеш белəн характерлана. Ритм нигезендə тигез булмаган балчык һəм егəрлек буенча төрле (0,5-2,3 м, сирəк 5,0 м) комлыклар яталар. Кисем буенча өскə алар мергель, известняк, кайчагында комлык катламнарын үз эченə алган балчык-алевролит токымнары белəн алмаштырыла. Шул ук вакытта югары өлешендə карбонат токымнары роле зур əһəмияткə ия. Аларның куəте 5,5 дəн 15,4 м га кадəр.

Су сыйдыра торган токымнарның литологик составының күптөрлелеге һəм яту шартларының үзенчəлеге комплексның мəйданы буенча да, кисемендə дə су күп булуына бəйле. Су сыйдыра торган токымнарның иң яхшы фильтрацион үзлеклəре булган участоклар, нигездə, елга үзəннəре һəм аларның авышлык зоналары һəм блок структураларының җөй зоналары белəн планга туры килə торган авыл җирлеклəре кишəрлеклəренə багышланган. Р. Р. үзəннəрендə су салымы югары булган мəйдан буенча иң чыдам участоклар ачыкланды. Аллювий турыдан - туры югары карбонат пачкасының известнякларына һəм мергельлəренə кертелгəн зөялəр һəм Олəмалар яки чагыштырмача зур булмаган тирəнлектə 5,0 дəн 42,0 м га кадəр су сыйдыручы токымлы мəйданнарга туры китерелгəн. Скважиналарның дебитлары 2,0 дəн 5,5 л/с га кадəр, 1,0 дəн 10 м га кадəр киму, Үзəннең өстендə 0,3 дəн 3,0 л/с га кадəр чагыштырма дебитлар. Югары Уржум известнякларыннан күпбитлы чишмəлəр нечектоник блокларның бəйлəнеш зоналарына тоташтыручы олемалар күзəтелə.

Комплексның химия составын үзгəртү һəм җир асты суларын минераллаштыру характеры яту шартлары, су сыйдыра торган токымнарның литоло-фациаль составы һəм территориянең структур-тектоник үзенчəлеклəре белəн бəйле. Гидрокарбонат, сирəгрəк хлорид-гидрокарбонатлы, минерализацияле катионнар буенча 0,4-0,8 г/л, сирəгрəк 1,0 г/лдан артык су составы.

Комплексның җир асты сулары хуҗалык-эчə торган су белəн тəэмин итү өчен киң кулланыла.

1.3.2 1.6. Өслек сулары

Болын-Балыкчы авыл җирлеге гидрография челтəре Свияга, Бия һəм башка елгалар белəн тəкъдим ителгəн.

Зөя елгасының озынлыгы 377,4 км (Татарстан Республикасы чиклəрендə-161,2 км, Апас муниципаль районы чиклəрендə-152,6 км).

Елга бик күп кушылдыклар (79) белән характерлана, аларның 10 – сы 40-165 км озынлыкка ия, 0,28-0,33 км/км2 сыешлы елга челтәрен тәшкил итә.

Елга многоводна, кушылдыклар көйләнгән. Елганың катнаш, күбесенчә кар белән туклануы (52 % ка кадәр). Гидрологик режим югары ташу һәм озын ара белән характерлана. Бүленеш сток эчендә ел тигез түгел. Еллык уртача күләме 50-150 мм, 46-64 мм язгы ташу чорына туры килә, аның озынлыгы 26 көнгә якын. Язгы боз йөрү еш кына елганың текә борылышларына тыгылып бара. Кайчагында пойма бозның төп массасы узуга караганда иртәрәк җылытыла. Ул чакта боз тоту белән дә бара, кайвакыт умельдә туктый һәм шунда ук эри. Межень тотрыклы (Тамакта 13,7 м3/сек). Җир асты туклану модульләре 0,5 – 5,0-10,0 л/сек км2 (төп үзән буйлап). Кышкы чор өчен озакка сузылган (140 көн) тотрыклы боз катыру хас (боз калынлыгы 90 -95 см). Грунт сулары чыгу урыннарында тотрыклы боз катламы булмый.

Бия елгасы-Зөя елгасының сул як кушылдыгы, аңа 49 км ераклыкта коя.

Калган елгалар кече елгаларга карый, алар өчен 26-28 көн дәвамында язгы ташуның югары булуы хас. Бу чорда аларның еллык агынтысы 60% тан артык килә. Җәй һәм көз айларында яңгыр явып киткәннән соң язгы ташулар югары түгел. Көз ахырына суның тотрыклы түбән дәрәҗәсе – көзге-кышкы аралар билгеләнә. Ноябрьнең икенче декадасында боз кату билгеләнә, аның озынлыгы уртача 130 – 155 көн тәшкил итә.

Елганың туклану чыганаклары буенча күбесенчә кар азыгы һәм язгы вакытта кар сулары күпләп керү (Татарстан Республикасы җирләре атласы, 2005) хисабына агынты булган су агымнарына керә.

Авыл җирлегенең гидрографик челтәрен 28 күл һәм 2 Буа тулыландыра, алар рекреацион һәм авыл хуҗалыгы максатларында кулланыла.

Карала торган территориядә сазлыклы территорияләр үсеш алды. Сазлыклы территорияләрнең мәйданы 24,3 га тәшкил итә.

1.3.2 1.7. Климат характеристикасы

Авыл җирлеге территориясе IIВ климат зонасында урнашкан, ул салкын карлы кыш һәм җылы җәй белән уртача континенталь климат белән характерлана.

Карала торган территориянең климатик характеристикасы якындагы «Олы Кайбыч»метеорология станциясе буенча китерелә.

Климатик яктан район чагыштырмача җылы һәм яхшы дымлы, уртача еллык явым-төшем күләме 400-500 м. тәшкил итә.

Еллык температураның уртача еллык температурасы +4,3 С. тәшкил итә .

Таблица 1.7.1

Уртача айлык һәм еллык һава температурасы, °С

	I	II	V		I	II	III	X		I	II	од
10,7	11,0	4,6	,5	3,4	8	9,7	7,4	1,5	,7	3,3	8,9	,3

Иң җылы ай-июль ае, уртача температура +19,7 с.июльдәге һаваның уртача айлык максималь температурасы +25,8 с. гыйнвар - иң салкын ай, уртача температура -10,7 С. җылылык чорының иң салкын өлешенең уртача температурасы-16,5 оС. Айлык уртача уңай һава температурасы апрельдән октябрьгә кадәр (җиде ай); тискәре уртача айлык температуралы чор – ноябрьдән март аена кадәр (биш ай) дәвам итә. Атмосфераны температуралы стратификацияләүгә бәйле А коэффициенты 160 тәшкил итә.

Авыл җирлеге территориясе тиешле дымлылык зонасында урнашкан. Еллык явым-төшем күләме уртача 483,9 мм тәшкил итә (1.7.2 таблица)

Таблица 1.7.2

Уртача айлык һәм еллык явым-төшем күләме, мм

	I	II	V		I	II	III	X		I	II	од
2,5	3,9	6,7	6,3	5,5	6,4	6,0	0,6	2,9	7,6	8,1	7,4	83,9

Явым-төшемнәр елның җылы чорында (апрель-октябрь) күпчелекне тәшкил итә, аларда елына барлык явым-төшемнең 65% ы туры килә. Салкын чорда явым-төшемнең 35% ы ява. Тәкъдим ителгән мәгълүматлардан күренгәнчә, еллык явым-төшем барышында бер максимум (июнь аенда 56,4 мм) һәм бер минимум (февраль аенда 23,9 мм) күзәтелә.

Барик-циркуляция процессларының сезонлы үзгәрешләре җил режимына үзгәрешләр китереп чыгара. Җил юнәлешләренең һәм штильләрнең кабатлануы турында мәгълүматлар ел дәвамында 1.7.3 таблицасында һәм 1.7.1 рәсемендә күрсәтелгән.

Таблица 1.7.3

Җил һәм Штиль юнәлешләре кабатлану (м/с)

М есяц	С	С В	В	Ю В	Ю	Ю З	З	С З	Ш тиль
I	5	4	7	1 1	3 2	1 7	1 5	9	6
I I	5	5	9	1 4	2 7	1 6	1 5	9	7
I II	6	5	8	1 2	2 9	1 7	1 5	8	6
I V	8	7	1 1	1 1	2 4	1 6	1 2	1 1	4
V	1 2	8	7	8	2 1	1 5	1 5	1 4	4
V I	1 1	9	8	9	2 0	1 3	1 6	1 4	5
V II	1 1	9	9	9	1 8	1 1	1 6	1 7	8
V III	1 2	7	7	8	2 0	1 3	1 7	1 6	6
I X	8	6	7	9	2 2	1 6	1 8	1 4	3
X	8	4	3	6	2 9	1 9	1 8	1 3	2
X I	7	4	6	9	2 9	1 8	1 6	1 1	3
X II	5	4	7	1 0	3 2	2 0	1 4	8	5
Г од	8	6	7	1 0	2 5	1 6	1 6	1 2	5

Авыл җирлеге территориясендә ел дәвамында көньяк-көнбатыш, көнбатыш һәм Көньяк юнәлешләрдәге җил (рәсем 1.7.1) дәүләтчелек итә.

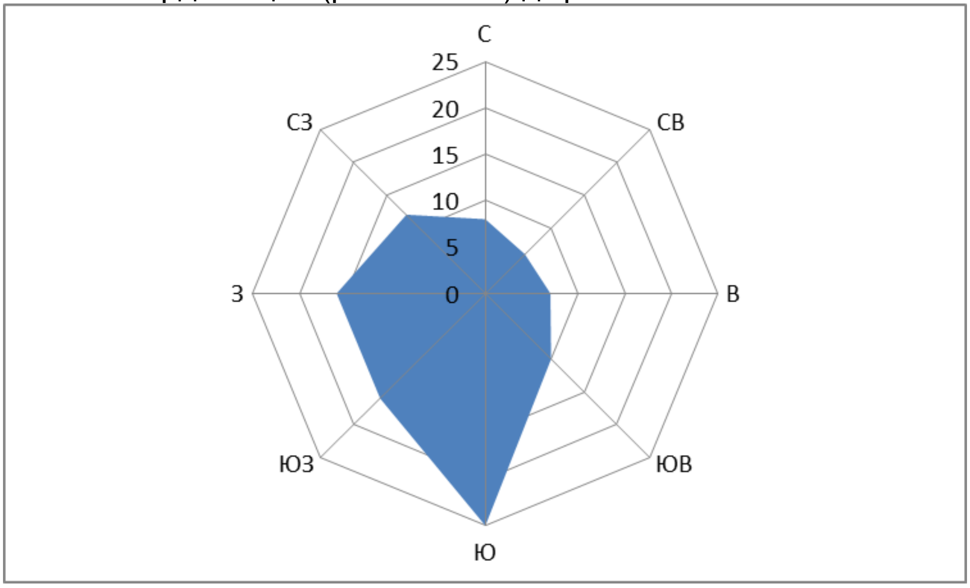

Рисунок 1.7.1 Юнәлешләр буенча җилләр кабатлану (%)

Җилнең аеруча югары концентрация барлыкка килүгә һәм зыянлы матдәләр белән пычрануга Ареал мәйданы буенча иң зур зыян китерә торган куркыныч тизлек булып җилнең штильләре һәм йомшак тизлекләре тора. Штильләрнең еллык кабатланышы 5 % тәшкил итә.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә атмосфераның пычрануын билгели торган Параметрлар тәшкил итә:

* призлы инвессияләрнең кабатланышы-48%;
• җир асты инвестицияләре көче-0,33 м;
• җил тизлеге 0-1 м/с – 25 кабатлана %;
* томан озынлыгы-51 сәгать.

1.3.2 1.8. Территорияне инженер-геологик бәяләү

Инженер-геологик шартлар буенча, төзелеш өчен, су бүлү территорияләре уңайлы. Авыл җирлеге территориясе буенча ага торган елгаларның Үзән участоклары начар шартлар белән характерлана.

Авыл җирлеге чикләрендә түбәндәге куркыныч инженер-нерно-геологик процесслар һәм күренешләр: эрозия процесслары, су басу.

Эрозия процесслары-туфрак, грунт, елга ярлары һәм елгалары юылу процесслары комплексы. Вакытлы су агымнарының эрозион эшчәнлеге территориянең су бүлү массивларын аерып торучы промоиннар һәм чокырлар барлыкка килүдән гыйбарәт. Эрозия эшчәнлеге барышында һәм геологик-геоморфологик факторларга бәйле рәвештә, еш кына яр буйларын юдырталар.

Су басу. Су басу процессларына авыл җирлеге территориясен борып торучы елга үзәненең төпләре һәм аскы өлеше дучар ителгән. Биредә җир асты сулары сезонлы һәм күпьеллык тирбәлешләр кичерә торган, җир асты суларының тирәнлеге 10-15 м дан артмаган территорияләрдәге су китерә торган дүртенчел аллювиаль комплекска карый.

РФ Хөкүмәтенең 18.04.2014 ел, № 360 карары белән расланган су басу һәм су басу зоналарының чикләрен билгеләү Кагыйдәләре нигезендә, су басу һәм су басу зоналарының чикләрен билгеләү Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органы белән берлектә әзерләнгән тәкъдимнәре һәм

шундый зонаның чикләре турындагы белешмәләр нигезендә Су ресурслары федераль агентлыгы тарафыннан гамәлгә ашырылырга тиеш. Су басу һәм су басу зоналарының чикләре күчемсез милекнең дәүләт кадастрына һәм дәүләт су реестрына кертелергә тиеш.

Хәзерге вакытта Апас муниципаль районының Болын-Балыкчы авыл җирлегендә су басу зоналары чикләре күрсәтелгән Кагыйдәләрдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнмәгән. Шуңа бәйле рәвештә су басу зоналарының чикләре генераль планның картографик материалларында чагылдырылмаган.

1.3.2 1.9. Ландшафтлар, туфрак катламнары, үсемлекләр, хайваннар дөньясы

Ландшафтлар

Җирлек территориясе суббореаль Төньяк семигумид Ландшафт зонасының (ландшафтлар..., 2007) Идел-Куба югары калкулыклы районына карый.

Теләсә кайсы районны урбанизацияләү процесслары тәшкил итүче табигый компонентлар ландшафтын бозу белән бәйле. Карала торган территориядә элемтәләрне үзгәртү яңа комплекс - кешенең хуҗалык эшчәнлеге итеп үзгәртелгән антропоген Ландшафт барлыкка килүгә китерде. Каралучы территориядә функциональ яктан карау буенча индустриаль-селитебный, авыл хуҗалыгы һәм рекреацион төр ландшафт бүлеп бирелә.

Индустриаль-селитив ландшафтның функциональ төре торак пунктлар, җитештерү һәм коммуналь предприятиеләр территорияләрен үз эченә ала.
Авыл хуҗалыгы ландшафты авыл хуҗалыгы территорияләре (сөрүлекләр, көтүлекләр, печән чапкычлар, бакча-бакча участоклары) белән мәшгуль җирләрне үз эченә ала.

Ландшафтның рекреацион тибы яшелләндерелгән территорияләр һәм су объектлары янындагы кишәрлекләр белән тәкъдим ителгән.

Туфрак

Авыл җирлеге территориясендә иң зур туфрак булып Зөя елгасының беренче суктырылган террасасында үскән аллювиаль бөртекле карбонатлы туфраклар тора.

Карбонатлы аллювиаль бөртекле карбонатлы туфрак җирләү процессының биогенлыгы, катламы, интенсивлыгы, җирләнгән ГУМУС горизонтлары булуы белән характерлана. Явым-төрле агулы болыннар, прусл валларында һәм гриваларда, язгы ташкын һәм яңгыр сулары белән кыска вакытлы дымлану шартларында якты урманнар барлыкка килә. Гранулометрик состав, ярлы органик матдә (югары горизонтта ГУМУС микъдары 1 — 2%, сирәк 8% ка кадәр) һәм нигезләр белән аерылып тора.

Шулай ук авыл җирлеге территориясендә кара-соры туфрак һәм кара туфраклар үсеш алды.

Татарстан Республикасы буенча Россельхознадзор идарәсенең фитосанитар, ашлык сыйфаты һәм орлык тикшерү бүлегенең дәүләт инспекторы тарафыннан 2015елның 31 нче апрелендә Казан шәһәренең ОАО "Казанский МЭЗ" кә Самара өлкәсеннән (чыгышы белән Самара өлкәсе) килгән 4 пария карантин продукция (2400 тонна) көнбагыш тикшерелде. Алар өчен кара яки кара-соры төс һәм ГУМУС горизонтының зур егәрлеге хас (40-80 см). Эчтәлек ГУМУС еш кына варьирует чикләрендә 6-9%.

Көлсуланган кара туфрак кара-соры урман туфрагыннан терелгән кара туфракка күчүче булып тора һәм кара һәм ГУМУС горизонтының (6-7% ГУМУС микъдары) кара-соры яки кара төс белән характерлана. Югары өлештә комковато-зернистая структурасы аерылып тора. Туфрак йомшак-әче мохиткә ия. Аскы өлешендә кремнезем аксыл сибелә.

Соры урман туфраклары 26-33 см. егәрлекле ГУМУС горизонтына ия. Эчтәлек гумуса варьирует нче 3 кадәр 5%. Аларда шактый гына тулаем азот, әмма үсемлекләр өчен калий һәм фосфор формалары белән җитәрлек дәрәҗәдә тәэмин ителмәгән. Соры урман туфраклары делювиаль су-глинкаларда һәм балчыкларда формалашты.

Кара-соры урман туфраклары куәтлерәк ГУМУС офыклары, туклыклы матдәләр күп булуы, соры урман туфраклары арасында физик үзлекләре һәм тулаем кара туфракка якын булуы белән характерлана.

Үсемлекчелек

Хәзерге вакытта авыл җирлеге территориясенең зур өлеше антропоген рәвештә үзгәртелгән. Табигый үсемлек урманнар, болын һәм сазлык ассоциацияләре рәвешендә сакланган. Үсемлек катламының хәзерге торышы күп очракта антропоген йогынты характерына һәм интенсивлыгына бәйле.

Табигый үлән үсемлеге Буа урманчылыгының урман фонды урманнары рәвешендә сакланган: җирлекнең көньяк-көнчыгыш өлешендә эре урман массивы («Сосновый бор»), ваклары-көньяк, үзәк һәм Төньяк. Урман барлыкка китерүче төп токым нарат булып тора, агачның төр составында шулай ук имән һәм юкә катнаша.

Юл һәм чокыр буйларында саклагыч урман полосалары үсә. Нигездә, букаен, карагай, усак утырту.

Куаклык-үлән үсемлеге авыл хуҗалыгы өчен уңайлы булмаган участокларда-елга үзәннәре калкулыгында үсә. Биредә ольха, тал, шомырт һәм башка токымнардан торган куаклыкларның вак участоклары үсеп килә.

Барлык печән чабулар һәм көтүлекләрнең төп мәйданы-кыяклы болыннар.

Көткәндә төрле көтүлекләр чыгармалары барлыкка килә: урта һәм көчле ксерофит - төрле типчаклы рудераль, меңъялылык-типчаклы һәм Тулы төркемнәр. Тотылган участоклар өчен каз-лапчаткалы һәм меңъялык модификацияләре төрле агулы - кыяклы болыннар хас.

«Зөя Старицасы» төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәле территориясендә сирәк күренеш барлыкка килә, ул ТР Кызыл китабына кертелгән, - ирис сибирский Iris sibirica (L).

Хайваннар дөньясы

Территориянең фаунасы урман, болын, кыр участокларының, шулай ук су объектларының булуы белән билгеләнә.

Бөҗәкләрдән туры канатлар күп, ә коңгызлардан – кара таналар. Кошлар сыйныфында синантроп комплекс (соры карга, Сеҗе күгәрчене, кыр караклары һ. б.) өстенлек итә, бу территориянең үзләшүе белән аңлатыла. Урман посадкаларында урман төрләреннән көртлекләр, клинтук, карчыга, колаклы ябалак, соры каргалар, тукран, күке, Кырык һәм башкалар очраша. Ачык биотоплар өчен чибислар, сары калтыравык, Ак калтыравык сөяге хас. Зөя елгасы һәм аның су астында калган участоклары язгы миграция чорында су кошлары өчен табигый утырма булып тора.

Авыл җирлеге өчен герпетофауна төрләреннән гадәти: Яшел гөмбә, күл һәм үткен бака,гади кәлтә.

2. Әйләнә-тирәлекнең торышын бәяләү
1.3.2 2.1. Атмосфера һавасының торышы

Атмосфера һавасы-әйләнә-тирәлекнең иң мөһим элементларының берсе. Аңа эләккән катнашмалар күчерелә, таркала, юыла. Ахыр чиктә, туфрак, үсемлекләр, өслек һәм җир асты сулары һава мохитенә элэгүнең күп өлешен ала. Атмосфераның пычрануы исә хуҗалык эшчәнлеге барышында төрле матдәләр чыгару нәтиҗәсендә килеп чыга.

Атмосфера һавасы, азот, кислород, углекислый газ кебек мөһим компонентлардан тыш, төрле күләмдә һәм башка бик күп матдәләр бар. Беренчесе атмосфера һавасының табигый өлешенә карый, икенчеләре аны пычрата.

Стационар чыганаклардан һәм автотранспорттан кергән пычраткыч матдәләр зур концентрацияләрдә халыкның сәламәтлегенә тискәре йогынты ясарга сәләтле.

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясе атмосфераның пычрануының уртача метеорологик потенциалы өлкәсендә урнашкан. Аның әһәмияте 2,4 дән 2,7 гә кадәр чикләрдә үзгәртелә, димәк, монда пычраткыч матдәләрне җыю өчен дә, шулай ук тарату өчен дә тигез шартлар тудырыла.

Авыл җирлеге территориясендә атмосфера һавасын пычратуның төп чыганаклары-авыл хуҗалыгы объектлары (терлекчелек-яңа ферма, машина-трактор паркы), каты көнкүреш калдыклары, автомобиль һәм тимер юл транспорты.

Авыл җирлеге территориясендә «Апас» агрофирмасының 1150 башка исәпләнгән сөт-товар фермасы урнашкан. Әлеге объект белән бәйле төп проблема-тирес һәм тирес яшен булдыру һәм туплау. Органик азотлы кушылмалар урнаштырганда аммиак барлыкка килә, күкертле органик аксым матдәләре черегәндә күкерт водород бүлеп бирелә. Бәрүнең ферментатив процесслары альдегидлар, спирт, катлаулы эфирлар, майлы кислоталар барлыкка килү белән бергә алып барыла. Күңелсез ис аксым матдәләренең черүе һәм пептоннар кебек кушылмалар белән бәйле. Моннан тыш, терлекчелек предприятиеләре атмосфера һавасын микроорганизмнар (Мироненко, Никитин, 1980) белән пычрату чыганагы булып тора.

СанПиН буенча 2.2.1/2.1.1.1200-03 карала торган территориядә урнашкан ферма III куркыныч класслы объектларга карый, аның якынча күләме 300 м.тәшкил итә.

Шулай ук авыл җирлеге территориясендә гөмбә үстерү буенча ферма урнашкан. СанПиН нигезендә 2.2.1/2.1.1.1200-03 әлеге зонада шулай ук су җыю скважинасы урнашкан.

Фермалар өчен санитар-саклау зоналары күләмен киметүне нигезләү проектлары эшләнмәгән.

Авыл җирлеге территориясендә каты коммуналь калдыкларның (Кормаш авылыннан көньяк-көнчыгышка таба һәм Болын-Балыкчы авылы территориясендә) ике чүплеге урнашкан. Чүплекләр һава бассейнына күкерт оксидлары, углерод оксидлары, шулай ук җитештерү һәм куллану калдыкларын черү процессында барлыкка килә торган күңелсез исләрнең чыганагы булып тора. Шулай ук чүплекләрдә янгын чыгу очраклары да булырга мөмкин, аларда атмосфера һавасына диоксиннар бүлеп бирелә. СанПиН буенча 2.2.1/2.1.1.1200-03 каты коммуналь калдыклар чүплеге II класслы куркыныч объектларга китерелә, аларның күләме 500 м. тәшкил итә. Әлеге зонада Кормаш, Болын-Балыкчы авыллары һәм су алу скважинасы урнашкан.

Автотранспорт чараларын кулланганда атмосфера һавасына ягулык яну продуктларының йогынтысы турында аерым әйтергә кирәк. Әлеге төр пычрату чыганагы-автомобиль юллары, авыл хуҗалыгы предприятиесе ҖЧҖнең машина-

трактор паркы. Рәхимова. Шулай ук каралучы территориядә 2 ындыр табагы урнашкан, атмосфера һавасына төп йогынты ясаучы автотранспорт чыгару нәтиҗәсендә ясала.

Әлеге объектлардан атмосферага төп пычраткыч матдәләр булып 1,3 бутадиен, формальдегид, бензол, шулай ук акролеин һәм азот диоксиды тора.

СанПиН нигезендә 2.2.1/2.1.1.1200-03 хәзерге вакытта әлеге объект өчен санитар-сак зонасы күләмен киметүне нигезләү проекты эшләнмәгән. МТПның якынча санитар-сак зонасында Болын-Балыкчы авылы торак территорияләре күрсәтелә.

Болын-Балыкчы авылы территориясендә гомумтовар склады урнашкан. СанПиН нигезендә 2.2.1/2.1.1.1200-03 гомумтовар складның якынча санитар-саклау зонасы күләме 50 м.тәшкил итә.

Авыл җирлеге территориясе буенча Горький тимер юлының «Түбән Вязовые – Чынлы»участогы бара. Тепловозларның дизель двигательләре атмосфера һавасын углерод оксиды, күкерт диоксиды, азот оксиды, альдегидлар, чик һәм яраксыз углеводородлар, аэрозольләр кергән газлар белән пычрата ала. Тимер юлның санитар-сак зонасы саклана.

Карала торган территория буенча уза торган магистраль торбаүткәргеч тармаклары атмосфера һавасын пычратуның потенциаль чыганагы булып тора. Аларны режимлы эксплуатациялəгəндə атмосферага табигый газ чыгару юк, ләкин аварияләрдә пычраткыч матдәләр һава бассейнына агып чыгарга мөмкин.

1.3.2 2.2. Су ресурсларының торышы
Су белән тәэмин итү чыганакларының кыскача характеристикасы

Авыл җирлегендәге барлык торак пунктларны су белән тәэмин итү үзәкләштерелгән һәм су алу скважиналарыннан файдалануга нигезләнә.

Су белән тәэмин итү нокталарының дәлилләнүе буенча махсус гидрогеологик тикшеренүләр үткәрелмәгән. Җирлектәге су алу җайланмалары стихияле формалашкан һәм җир асты суларының торышын системалы режимлы күзәтүләр үткәрмичә файдаланыла. Санитар саклау зоналары билгеләнмәгән. Шуны да әйтергә кирәк, Кормаш авылы скважинасының санитар-гигиеник таләпләрен бозып, МТФНЫҢ санитар-саклау зоналарында, гөмбәләр үстерү фермаларында, ККК, биотермия чокырында чүплекләр күрсәтелә.

Авыл җирлеге территориясендә өслек сулары җитештерү, хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары, авыл хуҗалыгы су белән тәэмин итү өчен генә кулланыла

Өслек суларының торышы

Су объектларында суның сыйфаты атмосфера явым-төшемнәре, предприятиеләрнең чистартылмаган агынты сулары, торак пунктлардан, авыл хуҗалыгы җирләреннән өске агынты, шулай ук туфрак эрозиясе йогынтысында формалаша.

Авыл җирлеге чикләрендәге елгаларның төп пычраткычлары-авыл хуҗалыгы җитештерүе һәм махсус билгеләнештәге объектлар, халыктан җыелган су.

Антропоген йогынты арту белән бәйле иң зур йөкләнеш Зөя елгасына туры килә, ул су артериясенең төп су артериясе булып тора. Елгадагы суның сыйфаты агым буенча югарырак урнашкан ташландык чыганаклар хисабына формалаша. Җирлек чикләрендә Зөя елгасы берничә кушылдыкны үз эченә ала, алар су агымы буенча пычранган су ташый.

Авыл хуҗалыгы предприятиеләре тарафыннан эрозиягә каршы агротехник чараларны үтәмәү, су объектлары янындагы җирләрне сөрү, минераль ашламалар һәм пестицидлар кертү дә елгаларны пычратуга китерә. Язгы ташу һәм язгы

ташу вакытында туфрак, тирес массасы, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктлары юыла, бу елгаларның санитар торышын начарайта.

Өске һәм җир асты суларын пычратуның потенциаль чыганаклары-машина-трактор паркы, авыл хуҗалыгы фермасы, минераль ашламалар складлары, ягулык-майлау материаллары, каты көнкүреш калдыклары чүплекләре, чөнки ягулык-майлау материаллары, калдыкларны таркату продуктлары һәм өске агымлы ашламалар яки җир асты сулары системасы аша су объектларына эләгергә мөмкин.

Җир өсте һәм җир асты суларының пычрануына халыктан агып төшүче сулар зур роль уйный. Хәзерге вакытта авыл җирлегенең торак пунктлары канализация челтәрләре белән җиһазландырылмаган, агып җыела торган суларны кабул итүчеләр булып түбәнәйтелгән рельеф участоклары һәм кече елгалар тора.

Авыл җирлегендә өслек суларын саклау өлкәсендә төп проблема булып су саклау зоналары режимнарын үтәмәү тора. Су кодексы таләпләрен бозып, өске су объектларының су саклау зоналарында авыл җирлегендәге торак пунктларның канализацияләнмәгән торак төзелеше һәм рус Индырчасы авылы зиратының бер өлеше урнаштырылган.

Өске су объектларының яр буйларын төзү турында аерым әйтергә кирәк. Россия Федерациясе Җир кодексы таләпләрен бозып, өске су объектларының яр буйларында төзелгән территорияләр урнашкан.

1.3.2 2.3. Туфрак катламының һәм җир ресурсларының торышы

Туфрак катламының һәм җир ресурсларының торышының төп проблемасы эрозия процесслары булып тора (тулырак к. 1.8.). Алар белән беррәттән җирләрнең торышына башка факторлар да зыянлы йогынты ясый, иң беренче чиратта, бу җирләрнең техноген пычрануы: тозлау, пестицидлар, радионуклидлар, агынты сулар, җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрану, торбалар салганда җир эшләрен башкарганда җир эшләре җимерелү.

Руда булмаган файдалы казылмалар чыгару нәтиҗәсендә җирләрне бозу туфрак деградациясенең икенче сәбәбе булып тора. Авыл җирлеге территориясендә карьер бар, ул бүгенге көндә эшләнми һәм шул ук вакытта аның территориясендә рекультивация эшләре үткәрелмәгән. Карьерның мондый торышы җирләрне бозуга (эрозия, обваль процессларны активлаштыру), җир асты суларының пычрануына һәм кимүенә ярдәм итәргә мөмкин.

Туфракта авыр металл һәм аларның тозлары зур әһәмияткә ия. «Олан - Каратун», «Свияжск - Кормаш», «Казан – Ульяновск» - Апас – «Олан – Каратун»автомобиль юллары янындагы туфрак бик көчле техноген йөкләнешне кичерә.

Автотранспорт двигательләре эшләгәндә аэрозоль һәм тузан кисәкчәләреннән торган» шартлы рәвештә каты " матдәләр барлыкка килә. Иң күп санда кургаш һәм корым кушылмалары чыгарыла. Барлык кургашларның 20% ы газлар белән аэрозоль рәвешендә тарала, 80% ы каты частиц һәм юл янындагы җирләрнең өслегендә су эри торган кушылмалар рәвешендә туры килә, сөрүлек катламы тирәнлегендә яки атмосфера явым-төшемнәрен фильтрлау тирәнлегендә туфракта туплана. Туфракта кургаш кушылмаларының туплану куркынычы аның үсемлекләреннән югары дәрәҗәдә файдалана алуы һәм аның азык-төлек чылбыры звенолары буенча хайваннарга, кошларга һәм кешегә күчүе белән бәйле.

Кормаш авылыннан көньяк-көнбатыштарак урнашкан минераль ашламалар склады туфрак катламын пычратуның потенциаль чыганагы булып тора. Ашламаларны саклау шартлары бозылган очракта туфрак катламына пычраткыч матдәләр эләгергә мөмкин.

Туфрак катламы вертикаль планлаштырганда, вакытлыча керү юллары корганда, ярдәмче биналар төзегәндә, инженерлык коммуникацияләре урнаштырганда җимерелә. Россия Федерациясе Җир кодексының 13 статьясы нигезендә «җирләрне саклау максатларында җир кишәрлекләре милекчеләре, җирдән файдаланучылар, җир хуҗалары һәм җир кишәрлекләрен арендалаучылар «...бозылган җирләрне рекультивацияләү, туфракның уңдырышлылыгын торгызу, туфракның уңдырышлылыгын саклау һәм җирләрне бозу белән бәйле эшләрне башкарганда алардан файдалану»буенча чаралар үткәрергә тиеш.

1.3.2 2.4. Җитештерү һәм куллану калдыклары

Калдыкларны вакытында җыю һәм тулысынча утильләштерелмәгән очракта, халыкның яшәү урыннарының санитар-экологик торышын шактый начарайта. Калдыкларны күмү һәм туплау сыйфатының канәгатьләнмәслек булуы, полигоннарны, шулай ук калдыкларны вакытлыча урнаштыру урыннарының технологияләрен үтәмәү килеп туган экосистемаларга зыянлы, ә кайчагында җимергеч йогынты ясый.

Авыл җирлегенең әйләнә-тирә мохит торышы буенча җитештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү мәсьәләсе иң күренеп торган, иң күп кеше (калдыклар белән эш итүдә барлык предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, барлык халык эшли) һәм, шуның нәтиҗәсендә, табигатьне саклау законнарын бозучыларны билгеләү өлешендә, күп кеше контрольдә тотылмаган мәсьәлә булып тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлегендә предприятие һәм торак сектор теге яки бу дәрәҗәдә сәнәгать, коммуналь, терлекчелек һәм башка төр калдыклар барлыкка килү чыганагы булып тора.

Сәнәгать калдыклары. Бу территориядә эре сәнәгать предприятиеләре булмау сәбәпле, авыл җирлеге өчен индустриаль калдыклар барлыкка килү мәсьәләсе актуаль түгел. Тузган автомобиль покрышкалары һәм камералары, шиннары кебек сәнәгать калдыклары барлыкка килү чыганагы-машина-трактор паркы. Әлеге калдыклар куркынычлылык классына керә. Территориядән, агач тузаны, структуралар, пычкы чүбе, агач калдыклары, һава фильтрлары, кара төсле металл ватыклары, авыл хуҗалыгы предприятиеләрендә барлыкка килә торган макулатура сметалары утильләштерүнең махсус шартларын таләп итми һәм каты көнкүреш калдыклары полигонында саклана яисә махсус предприятиеләргә тапшырыла. Авыл җирлеге территориясендә индустриаль калдыкларны туплау урыннары да юк.

Терлекчелек калдыклары. Бу төр калдыкларның барлыкка килү чыганагы-авыл хуҗалыгы фермалары һәм халыкның шәхси хуҗалыклары. Шәхси хуҗалыклардан тирес аларның территорияләрендә вакытлыча бортлана, аннан соң органик ашлама буларак файдаланыла. Фермалардан барлыкка килгән терлекчелек калдыклары якын-тирә территорияләрдә туплана, аннан басуларга чыгарыла. Шунысын да әйтергә кирәк, тиресне вакытлыча саклау урыннары терлекчелек калдыкларын куркынычсыз саклауны тәэмин итми.

Коммуналь калдыклар. Хәзерге вакытта авыл җирлеге территориясендә территорияне даими чистарту юк. Халыктан барлыкка килгән каты көнкүреш калдыклары Кормаш авылыннан көньяк-көнчыгыштарак урнашкан 2 каты көнкүреш калдыклары чүплегенә һәм Болын-Балыкчы авылындагы эре мөгезле терлек фермасы территориясендә чыгарыла. Шунысын билгеләп үтәргә кирәк, чүплекләр калдыкларны куркынычсыз саклауны тәэмин итми, атмосфера һавасын, өслек һәм җир суларын, туфрак катламын пычрату чыганагы булып тора. Чүплекләрне санитар-саклау зоналарында Кормаш һәм Болын-Балыкчы торак территорияләре дә күрсәтелә.

Биологик калдыклар. Биологик калдыкларны күмү урыннары-үләт базлары.

«Апас РДВО» ДБУ мәгълүматлары һәм ТР Министрлар Кабинетының 21.04.2012 ел, № 620-р боерыгы нигезендә, авыл җирлеге территориясендә ике биотермик чокыр һәм ике себер язвасы үләт базы урнашкан. Әлеге үләт базлары капиталь төзелеш объектлары буларак (ОКС кадастр номерлары) кадастр исәбенә куелды 16:08:070401:28; 16:08:070401:27; 16:08:070403:174; 16:08:070403:175). Шулай ук авыл җирлеге территориясенә Каратун һәм Чүри-Бураш авыл җирлекләре территориясендә урнашкан Себер язвасы үләт базларының санитар-саклау зоналары да йогынты ясый.

СанПиН буенча 2.2.1/2.1.1.1200-03 биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итү буенча ветеринария-санитария кагыйдәләренә (утв. Россия Федерациясенең баш дәүләт ветеринария инспекторы (1995 елның 4 декабре) үләт базларының санитар-саклау зоналары күләме 1000 м (I класс куркыныч) тәшкил итә.

Себер якланмаган үләт базлары аеруча куркыныч объектлар булып тора, чөнки туфракны түләмә инфекциясе белән зарарлану чыганагы булырга мөмкин, ул әйләнә-тирә мохит объектларында тотрыклы һәм озак яшәү вакыты булган (кайбер мәгълүматлар буенча 100 елдан артык). Себер язвасы үләт базларының санитар-саклау зоналарын куллануга карата таләпләр өстәмә рәвештә «Себер язвасын профилактикалау» СП 3.1.7.2629-10 тарафыннан регламентлана (утв. РФ Баш дәүләт санитар табибының 2010 елның 13 маендагы 56 номерлы карары белән расланган.

Биотермик чокырлар һәм себер язвасы үләт базларының санитар-саклау зоналарында биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләрен бозып, Кормаш һәм рус Индырчасы авылларында торак төзелеш, сөт-товар фермасының бер өлеше һәм эре мөгезле җәйге лагерь күрсәтелә.

Бу исә СП 3.1.7.2629-10 таләпләренә каршы килә.

Үләт базларын урнаштыру проблемасын хәл итүнең берничә варианты булырга мөмкин:

1. үләт базларының санитар-яклау зоналары күләмен киметү буенча чаралар үткәрү;
2. үләт базларын бетерү;
3. үләт базларының санитар-яклау зоналарында урнашкан авыл территорияләрен үзгәртеп кору.

Үләт базларының санитар-саклау зоналары күләмен киметү Россия Федерациясенең Баш дәүләт санитар табибы яки аның урынбасары карары буенча мөмкин. Үләт базларының санитар-яклау зоналары күләмен киметү буенча Роспотребнадзорның Татарстан Республикасы буенча идарәсенең төп таләпләре булып тора:

- югары тимер-бетон каркас белән туфрак учагын яшерүне тәэмин итү;
- Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор Идарәсе белән килештереп, скважиналарда туфракка һәм суга лаборатор контрольне оештыру.

Татарстан Республикасының Баш дәүләт ветеринария инспекторы мәгълүматлары буенча, саркофагны җиһазлаганда өслекнең калынлыгы 0,4 м дан да ким булмаска тиеш; үләт базы 2,5 м дан да ким булмаган периметр буенча койма белән әйләнергә тиеш; 30 м радиуста яки бетон саркофагтан 1 метр биеклектәге җир валы рәвешендә өстәмә саклау зонасы булдырырга кирәк.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 6 маендагы 263 номерлы карары белән Татарстан Республикасы территориясендә файдаланылмый торган үләт базларын (биотермик чокырларны) бетерү тәртибе расланды.

Күрсәтелгән Тәртип биологик калдыкларны санкциясез күмүгә юл куймау, хайваннар чирләрен китереп чыгаручы авыруларны булдырмау, зооантропо-ноз

авырулары белән авыручыларны кисәтү һәм әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау максатларында, гамәлдәге, шимбә язмасы булмаган үләт базларын бетерү чараларының эзлеклелеген билгели.

Файдаланылмый торган үләт базларын бетерү чаралары түбәндәге этапларны үз эченә ала:

 кулланылмый торган терлек-гильникларны ветеринария-санитария тикшерүе;

 бетерелергә тиешле файдаланылмый торган үләт базлары (биотермик чокырлар) реестрын формалаштыру;

 уемых кулланылмый торган үләт базларын бетерү.

Ветеринария-санитария тикшерүе объектның ветеринария-санитария иминлеген билгеләү максатларында үләт базының эпизоотоотология һәм лаборатор-бактериологик торышын тикшерү максатыннан башкарыла.

Үткәрелгән тикшерү нигезендә үләт базын юкка чыгарылырга тиешле файдаланылмый торган үләт базлары (биотермик чокырлар) реестрына кертәләр.

Файдаланылмый торган үләт базларын бетерү юлы белән башкарыла:

 бетерелә торган үләт базының гуммлаштырылган калдыгын Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан расланган үләт базлары исемлегенә кертелгән башка үләт базына күчерү һәм күчерү;

 җир дәрәҗәсеннән югарырак урнашкан дезинфекция һәм конструкцияләрне демонтажлау (төрле материалларны каты коммуналь калдыклар полигоннарына чыгару, янгын куркынычсызлыгы чараларын үтәгән урында агач конструкцияләрне яндыру юлы белән));

- үләт базларын һәм траншларны соңыннан тигезләү, катлау, профилактик дезинфекция белән салу.

Татарстан Республикасы буенча Россельхознадзор идарәсенең фитосанитар, ашлык сыйфаты һәм орлык тикшерү бүлегенең дәүләт инспекторы тарафыннан 2015елның 31 нче мартында Әрмәнстаннан килгән карантин продукция 19934 кг яшь грушаны тикшерде.

Чаралар үткәрү нәтиҗәләре буенча, ветеринария идарәсе үләт базын бетерү акты рәсмиләштерә, ТР Җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгы үләт базын кадастр исәбеннән алу процедурасын уздыруны тәэмин итә. Юкка чыгарылган терлек-гильниклары (биотермик чокырлар) территориясеннән алга таба файдалану Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Зират. Авыл җирлеге территориясендә 4 зират урнашкан. Болын-Балыкчы авылы зиратының санитар-гигиена таләпләрен бозып, торак территорияләр, МТП, җәмәгать, коммуналь-склад, транспорт инфраструктурасы объектлары күрсәтелә. Кормаш авылы зиратының санитар-сак зонасында гөмбә үстерү буенча ферма күрсәтелә. Рус Индырчасы авылының гамәлдәге зираты өлешчә Бия елгасының су саклау зонасында урнашкан, бу Россия Федерациясе Су кодексы таләпләренә каршы килә.

1.3.2 2.5. Физик йогынты факторлары

Радиацион хәл. Авыл җирлеге территориясендә радиация торышы радиация фонына өлеш кертүче табигый (табигый) һәм ясалма радиация чыганаклары тәэсирендә формалаша һәм, нигездә, уңышлы дип бәяләнә. Табигый һәм техноген-үзгәртелгән радиация фонының гомуми еллык дозадагы өлеше якынча 60% тәшкил итә һәм биналар һәм корылмалар һавасындагы радонның булуы, туфракта һәм төзелеш материалларында табигый радионуклидларның гамма-нурланышы һәм башкалар белән бәйле.

Радиацион мониторинг Кайбыч метеостанциясе территориясенә якын урында гамма-нурланышның экспозицион дозасы куәтен көн саен үлчәү юлы белән башкарыла.

Бина төзелешенә радон агымы 80 мБк/м2с тыгыз булган участок бүлеп биргәндә, биналар проектында радоннан саклану системасы каралырга тиеш. Радонның грунт өслегеннән 80 мБк/м2с кимрәк булган радон агымы тыгыз булганда радон саклау чараларының кирәклеге Роспотребнадзор органнары белән килешү буенча һәр аерым очракта билгеләнә.

Гамәлдәге нормативларга туры килү-килмәүне тикшерү максатында, төзелеш, реконструкция, капиталь ремонт һәм социаль-көнкүреш билгеләнештәге биналарны эксплуатацияләүнең барлык стадияләрендә дә радиация контроле башкарылырга тиеш. Норматив күрсәткечләрнең артуы ачыкланган очракта мөмкин булган сәбәпләргә анализ ясалырга тиеш.

Электромагнит факторлар. Электромагнит нурланыш чыганагы-авыл җирлеге территориясендә элемтә линияләре, электр линияләре.

Авыл җирлеге территориясе буенча 10-110 кВ көчәнешле электр линияләре уза, алар халыкның яшәү шартларына турыдан-туры тискәре йогынты ясамый.

Акустик факторлар. Тавыш-әйләнә-тирә мохитне пычратучыларның берсе. Болын-Балыкчы авыл җирлегендә билгеләнгән һәм исәп-хисап санитар-саклау зоналары булган объектлар юк. Объектларның потенциаль тавыш йогынтысы зоналары аларның СанПиН Сан-тар классификациясе буенча билгеләнгән санитар-саклау зоналары белән билгеләнә 2.2.1/2.1.1.1200-03. АХП ҖЧҖ машина-трактор паркының якынча сани-тарно-сак зонасында. Рәхимова Болын Балыкчы авылының торак территориясе урнашкан.

Авыл җирлегенең тавыш белән пычрануына тимер юл һәм автомобиль транспорты зур өлеш кертә. Гамәлдәге һәм проектлана торган тимер юлның тавыш йогынтысы зонасында торак пунктларның территорияләре юк.

Төп транспорт агымнары туры килә торган автомобиль юллары авыл җирлеге торак пунктларының торак территорияләреннән җитәрлек дәрәҗәдә ераклыкта урнашкан, шуңа күрә халыкның яшәү шартларына турыдан-туры тискәре йогынты ясамыйлар.

1.3.2 2.6. Яшел утыртмаларның торышы

Авыл җирлеген яшелләндерү системасының төп структур элементлары әйләнә-тирә мохит торышына шактый планлы йогынты ясый. Алар табигый био-сфера процессларының барышын хуплыйлар, климатны җайга сала торган йогынты ясый, әйләнә-тирә мохиткә антропоген йогынтыны киметә, хуҗалык эшчәнлеге, халыкның яшәү һәм ял шартларын яхшырталар.

Хәзерге вакытта җирлекне яшелләндерү системасы урман фонды урман-нары, шулай ук саклау полосалары, куаклар үсемлекләре һ.б., урман фондына кермәгән.

Кирельский авыл җирлегенең яшелләндерелгән территорияләре мәйданы турында белешмәләр генераль планны раслау буенча материалларның «техник-икътисадый күрсәткечләр» бүлегендә китерелде

Елның җылы вакытында су объектлары ярлары буенда яшелләндерелгән территорияләр зур рекреацион йөкләнеш кичерә, бу исә яшелләндерелгән терри-торияләрнең торышына тискәре йогынты ясый.

Моннан тыш, тирәлекнең пычрануы (бигрәк тә автотранспорт) үсемлек-ләрдә метаболизм процессларын бозуда, пигментларны бозуда һәм тукымаларны юдыртуда чагыла. Биогеохимик эндемияләр: хлороз һәм төрле формадагы һәм интенсивлыктагы некроз.

1.3.2 2.7. Аеруча саклана торган табигый территорияләр

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясе буенча Зөя елгасы ага, ул ТАССР СМНЫҢ 10.01.1978 ел, №25 карары һәм 29.12.2005 ел, №644 карары нигезендә төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәле булып тора һәм Татарстан Республикасының аеруча саклана торган табигый территорияләре дәүләт реестрына кертелгән.

Зөя елгасы су хуҗалыгы, табигый һәм рекреацион әһәмияткә ия. Ул югары пейзаж-эстетик җәлеп итүчәнлеккә ия. Зөя елгасының гидрологик характеристикасы 1.6 бүлегендә тасвирланган.

Авыл җирлегенең көнчыгыш өлешендә төбәк әһәмиятендәге «Зөя картлары»дип аталган табигать һәйкәленең аз өлеше урнашкан. Табигать һәйкәленең хокукый статусы ТР Министрлар Кабинетының 20.12.2013 ел, №1017 карары һәм 22.04.2014 ел, №266 карары белән расланган. Табигать һәйкәленең чикләре территорияне файдалануның аерым шартлары булган зоналар статусында кадастр исәбенә куелган(кадастр номеры 16.08.2.189 тәшкил итә).

Табигать һәйкәле булган Территория-төньяктан параллель рәвештә Зөя елгасы үзәненә сузылган күл-борынгы комплекс. Аның мәйданы 190,1 га тәшкил итә. Табигать һәйкәле территориясе һәм акваториясе язгы-көзге очышларда су йөзүче һәм су яны кошлары өчен кызыклы.

1.3.2 3.1. Санитар-яклау зоналары

Халыкның иминлеген тәэмин итү максатларында һәм» халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында " 30.03.1999 ел, № ФЗ нигезендә. Аның күләме атмосфера һавасына (химик, биологик, физик) пычратуның гигиена нормативлары белән билгеләнгән күрсәткечләргә кадәр, ә куркынычлыкның I һәм II класслы предприятиеләре өчен – гигиена нормативлары белән билгеләнгән күрсәткечләргә кадәр, шулай ук халык сәламәтлеге өчен яраклы куркыныч зурлыгына кадәр кимүне тәэмин итә. Үзенең функциональ билгеләнеше буенча санитар-саклау зонасы штат режимында объектны эксплуатацияләгәндә халыкның куркынычсызлык дәрәҗәсен тәэмин итә торган саклау киртәсе булып тора.

Предприятиеләрнең санитар классификациясенә, аларны оештыруга һәм төзекләндерүгә бәйле рәвештә, санитар-саклау зонасы күләменә карата таләпләр СанПиН билгели 2.2.1/2.1.1.1200-03 " предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-сак зоналары һәм санитар классификациясе. Яңа редакция» (изм. (25.04.2014 ел).

Әйләнә-тирә мохитне пычрату чыганагы булган җитештерү һәм башка объектлар өчен Генераль план белән СанПиН нигезендә якынча санитар-саклау зоналары билгеләнгән 2.2.1/2.1.1.1200-03 һәм башка норматив-хокукый документлар.

1.3.2 3.10 мелиорацияләнә торган авыл хуҗалыгы җирләре зоналары

Авыл җирлеге территориясендә сугарулы, ягъни мелиорацияләнә торган авыл хуҗалыгы җирләре бар. «Җирләрне мелиорацияләү турында» Федераль законның 30 статьясы нигезендә мелиорацияләнә торган җирләрдә объектлар төзү һәм җирләрне мелиорацияләү өчен билгеләнмәгән башка эшләр башкару мелиорацияләнгән җирләрдә туфракның су, һава һәм туклану режимнарын начарайтырга, шулай ук мелиоратив системаларны, аерым урнашкан гидротехник корылмаларны һәм саклагыч урман утыртмаларын эксплуатацияләүгә комачауларга тиеш түгел.

Мелиорацияләнә торган җирләрдә теләсә нинди эшчәнлек агросәнәгать комплексы өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый җайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан билгеләнгән таләпләр нигезендә башкарылырга тиеш.

Мелиорацияләнүче җирләрдә элемтә, электр тапшыру, торба үткәргечләр, юллар һәм башка объектларны төзү һәм эксплуатацияләү дәүләт хезмәтләрен күрсәтү, АГ-сәнәгать комплексы, шул исәптән мелиорацияне дә кертеп, дәүләт милке белән идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимият органнары белән килештереп башкарылырга тиеш.

21.12.2004 елдан № 172-ФЗ «Җирләрне яки җир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында» гы Федераль законның 7 статьясы нигезендә, авыл хуҗалыгы җирләре һәм җир кишәрлекләре составында мондый җирләр составында авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдән башка категориягә күчерү авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдән аерым очракларда гына рөхсәт ителә:

- җирләрне консервацияләү белән;
- аеруча саклана торган табигый территорияләр булдыру яки җирләрне табигать саклау, тарихи-мәдәни, рекреацион һәм башка һәм аеруча кыйммәтле билгеләнештәге җирләргә кертү белән;
- җирлекләрнең чикләрен билгеләү яки үзгәртү белән;
- муниципаль район буенча кадастр бәясенең уртача дәрәҗәсеннән артмаган җирләрдә, шулай ук башка җирләрдә һәм башка авыл хуҗалыгы булмаган ихтыяҗларда, кадастр бәясе муниципаль район буенча кадастр бәясенең уртача дәрәҗәсеннән 50% ка һәм аннан да күбрәк булган җирләрдә сәнәгать объектларын урнаштыру белән;
- авыл хуҗалыгы җитештерүен башкару өчен яраксыз җирләрне урман фонды җирләре, су фонды җирләре яки запас җирләре составына кертү;

дорог юллар, электр линияләре, элемтә линияләре, нефть, газ һәм башка труба үткәргечләр, тимер юл линияләре һәм башка шундый корылмалар төзү белән билгеләнгән тәртиптә расланган, линияле объектларны төзүне гамәлгә ашыру чорына бирелә торган авыл хуҗалыгы җирләренең бер өлешен рекультивацияләү проекты булганда;

- тиешле объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда, Россия Федерациясенең халыкара йөкләмәләрен үтәү, илнең оборонасын һәм дәүләт иминлеген тәэмин итү белән;
- җирләрне рекультивацияләүнең расланган проекты булганда файдалы казылмалар табу белән;
- социаль, коммуналь-көнкүреш объектларын, сәламәтлек саклау, мәгариф объектларын, әлеге объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда урнаштыру белән бәйле.

Авыл хуҗалыгы җирләре һәм җир кишәрлекләре составында мондый җирләр муниципаль район буенча кадастр бәясенең уртача дәрәҗәсеннән илле һәм аннан да күбрәк процентка артыграк булган авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдән һәм аеруча кыйммәтле продуктив авыл хуҗалыгы җирләреннән күчерелергә мөмкин.

1.4. 3.11 файдалы казылма ятмаларының ятмалары зоналары

Җир асты байлыкларының аерым участокларыннан файдалану милли куркынычсызлыкны тәэмин итү һәм әйләнә-тирә мохитне саклау максатларында чикләнергә яки тыелырга мөмкин. Торак пунктлар, шәһәр яны зоналары, сәнәгать, транспорт һәм элемтә объектлары территорияләрендә җир асты байлыкларыннан

файдалану, әгәр бу кулланыш кешеләр тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч тудырса, хуҗалык объектларына яки әйләнә-тирә мохиткә зыян китерергә мөмкин («Җир асты байлыклары турында»РФ Законының 8 ст.) очракларда өлешчә яки тулысынча тыелырга мөмкин.

«Җир асты байлыклары турында» РФ Законының 25 статьясы нигезендә, торак пункт чикләрендә урнашкан һәм файдалы казылма ятмалары мәйданнарында урнашкан җир кишәрлекләрен төзү, шулай ук торак пунктларның чикләрендә файдалы казылма яткан урыннарда җир асты корылмаларын урнаштыру Җир асты байлыкларының дәүләт фонды белән идарә итүнең федераль органы яки аның территориаль органы рөхсәте нигезендә рөхсәт ителә.

Җир кишәрлекләрен үз белдеге белән төзү төзелгән объектларның территориясен рекультивацияләү һәм демонтажлау буенча башкарылган чыгымнарны һәм чыгымнарны кайтармыйча гына туктатыла.

5. 4. Экологик хәлне оптимальләштерү чаралары

Әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге стратегик максатлар булып экологик хәлне яхшырту, халыкның һәм территорияләрнең экологик куркынычсызлыгын тәэмин итү, табигый экосистемаларны саклау һәм торгызу, табигатьтән рациональ һәм тотрыклы файдалануны тәэмин итү тора.

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы белән территорияне экологик тотрыклы үстерүнең төп юнәлешләре билгеләнде, аларны гамәлгә ашыру өчен табигать саклау чаралары эшләнгән, аларга табигать саклау чаралары кертелгән:

- территорияләрне махсус шартлары булган зоналар оештыру;
- һава бассейнын саклау;
- су ресурсларын саклау һәм рациональ куллану;
- җир фондын саклау;
- калдыклар белән эш итү системасын үстерү;
- территориягә техноген йөкләнешне киметү буенча инженер-техник чаралар;
- физик йогынтыдан саклану;
- территориянең табигый-экологик каркасын формалаштыру;
- аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклау;
- Хайваннар дөньясын саклау;
- халыкның медик-экологик иминлеген тәэмин итү.

Генераль план чаралары таләпләр нигезендә эшләнгән:

- Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексы;
- Россия Федерациясе Җир кодексы;
- Россия Федерациясе Су кодексы;
- «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында " 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон»;
- «Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында " 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы Федераль закон»;
- "Аеруча саклана торган табигый территорияләр турында «1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон»;
- «Җир һәм җир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында " 172-ФЗ номерлы Федераль закон»;
- СанПиН 2.1.4.1110-02 «су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы сүүткәргечләрне санитар саклау зоналары»;

СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-саклау зоналары һәм санитар классификациясе"»;

- СП 2.1.5.1059-01 «җир асты суларын пычратудан саклауга гигиеник таләпләр"»;
- Россия Федерациясенең башка норматив-хокукый актлары.

Генераль план тәкъдимнәре региональ әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләре чикләрен үзгәртүне күздә тотмый. Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә капиталь төзелеш объектларын урнаштыру, проектлау, төзү, реконструкцияләү, файдалануга тапшыру, эксплуатацияләү, консервацияләү һәм бетерү, җитештерү объектларында, ст. таләпләренә туры китереп, Иң яхшы уңайлы технологияләр кертүне исәпкә алып, әйләнә-тирә мохит өлкәсендә гамәлдәге закон таләпләрен һәм нормаларын үтәп башкарылырга тиеш. 28.1 «әйләнә-тирә мохитне саклау турында» №7, 10.01.2002 ел.

Моннан тыш, күчемсез милек объектларын, торак төзелеше объектларын проектлаганда, төзегәндә һәм эксплуатацияләгәндә, территорияләрне төзекләндерүне оештырганда, шул исәптән ресурсларны саклау, калдыкларны аерым җыюны тәэмин итү мәсьәләләрендә ГОСТ Р 54964-2012 "таләпләренә туры килүне бәяләү" критерийларын үтәү зарур. Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр».

Болын-Балыкчы авыл җирлеге генераль планы белән тәкъдим ителә:

 Кормаш авылыннан көньяк-көнчыгыштарак авыл хуҗалыгын үстерү өчен резерв мәйданчыгы урнаштыру;

 Болын-Балыкчы авылы авыл хуҗалыгын үстерү өчен резерв мәйданчыгы урнаштыру;

 җирле әһәмияттәге автомобиль юлы төзелеше

Проектлана торган объектларның санитар-саклау зоналары күләмнәре турында белешмәләр 4.11.1 таблицасында бирелгән.

Әйләнә-тирә мохитне һәм аның компонентларын саклау, тәкъдим ителгән объектларны проектлаганда һәм төзегәндә халыкның яшәү шартларын уңайлы саклау максатларында, йогынты чыганакларының санитар-саклау зоналарын оештыруны да кертеп, табигать саклау һәм санитария-гигиена таләпләрен үтәү зарур. Әлеге таләпләрне үтәгәндә проектлана торган объектлар әйләнә-тирәлеккә һәм халыкның яшәү шартларына тискәре йогынты ясамаячак.

4.3. 4.1. Объектларны урнаштыруны оптимизацияләү һәм территориядән махсус Шартлы зоналарны оештыру буенча чаралар

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы нигезендә экологик чикләүләр гамәлдә булган зоналарда конфликтларны хәл итүгә юнәлдерелгән чаралар (4.1.1 нче таблица) үткәрелде.

Таблица 4.1.1

Территорияләрдән файдалануның аерым шартлары булган объектларны урнаштыруны оптимальләштерү һәм зоналарны оештыру чаралары исемлеге

экспликация номеры	**Объектның исеме**	**СЗЗ Күләме (м)**	**Тәкъдим ителгән чаралар вариантлары**	**Искәрмә**
	Каты чүплекләр	-	Чүплекләрне бетерү белән алга таба территорияне рекультивацияләү	
2.10	Гомумтавар Склады	торак төзелеше чикләренә кадәр	Зыян күләмен нигезләү максатыннан атмосфера һавасына тикшеренүләр һәм атмосфера һавасына физик йогынтыларны үлчәү үткәрү	
3.4	Рәхимов ис. АХП ҖЧҖ машина-трактор остаханәсе. (Болын-Балыкчы авылы)	торак төзелеше чикләренә кадәр	Санитар-саклау зонасы күләмен торак төзелеше чикләренә кадәр киметү максатында МТМ оптимальләштерү	Санитар-яклау зонасы проектын эшләү
Махсус шартлары булган зоналарны оештыру				
	Үләт базлары	1000	Үләт базларының санитар-яклау зоналарын оештыру һәм үтәү буенча чаралар үткәрү	
	Җир өсте су объектлары-	20	Халыкның су объектларына керүен	

	ның яр буйлары		тәэмин итүне оешты-ру	
	Кормаш авылы янында-гы зират	50	Зиратның са-нитар-яклау зона-сында урнашкан гөмбәләр үстерү буенча ферманың бер өлешен яңадан рәсмиләштерү	физик тузганак буенча
	Болын-Балыкчы авылы зираты	50	Үзгәртеп кору-торак төзелешен, АПК объектларын, иҗтимагый-склад билгеләнешендәге объектларны, транс-порт инфраструкту-расын-структурасын, зиратның санитар-сак зонасында хатын-кызлар-ны үзгәртү	физик тузганак буенча

МТМ оптимальләштерү аның санитар-саклау зонасы күләмен киметүгә юнәлдерелгән архитектура-планлаштыру, инженер-техник һәм оештыру-административ чаралар комплексын үткәрүне күздә тота.

Архитектура-планлаштыру чаралары, санитар-саклау зонасын булдыру мөмкинлеге өчен, МТМ чикләрен төзәтүгә, шулай ук торак төзелешләреннән максималь ераклыкта йогынты ясауның төп чыганакларын урнаштыру максаты белән территорияләрне яңадан планлаштыруга юнәлтелгән.

Инженер-техник чаралар авыл хуҗалыгы техникасы двигательләренең экологик характеристикаларын торгызуны, агулы эшкәртү газлары чыгаруны киметү максатларында аларны эксплуатацияләүнең хокукый режимнарын тәэмин итүне, ташлауларны чистарту өчен катализаторларны куллануны, транспорт-портны мотор ягулыгының экологик чиста төрләренә күчерүне, егәрлекне киметүне үз эченә ала.

Оештыру-административ чаралар үз эченә бер тапкыр-МТМНЫҢ әйләнә-тирә мохиткә фактта йогынтысын билгеләүгә юнәлдерелгән санитар-сак зонасын киметүне нигезләү проекты эшен ала.

Җирләрнең аерым категориясенә территорияне, ягъни гамәлдәге төзелешләрне саклау һәм алга таба шәһәр төзелеше үсеше чикләүләр зоналарын сакламау белән бәйле мәсьәләләрне хәл иткәннән соң гына мөмкин булган территорияләрдән файдалануның аерым шартлары булган зоналар бүлеп бирелгән. Бирегә нче-несены:

 үләт базларының санитар-саклау зоналарында урнашкан торак территорияләре, авыл хуҗалыгы объектлары һәм җир-сулары;

 Яңа Зеландиядә сишәмбе көнне җир тетрәү нәтиҗәсендә җир тетрәү булды

 Болын-Балыкчы авылында төзелгән территорияләр һәм Кормаш авылы янындагы территорияләр, зиратларның санитар-саклау зоналарында урнашкан.

1. Ско-томогильникларның санитар-саклау зоналарында объектлар урнашуга бәйле рәвештә, 3 карар варианты тәкъдим ителә:

 үләт базларының санитар-саклау зоналарын киметү;

биотермик чокырларны бетерү;

 үләт базларының санитар-яклау зоналарында урнашкан территорияләрне үзгәртеп кору;

РФ Роспотребнадзор хаты нигезендә 0100/4973-06-31 3.05.2006 ел, үләтгильникларының санитар-яклау зонасы күләмен киметү буенча карар кабул итү РФ Баш дәүләт санитар табибы яки аның урынбасарына-инженер-техник чаралар комплексы, туфракка һәм грунт суларына лаборатор тикшеренүләр үткәргәннән һәм аннан соң санитар-саклау зоналары күләмен киметүне нигезләү буенча проект эшләнгәннән соң мөмкин.

Зыянсыз үләт базларын бетерү чаралары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 6 маендагы 263 номерлы карары белән расланган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Алда әйтелгәнчә, авыл җирлеге өчен өске су объектларының яр буйларын төзү мәсьәләләре актуаль. Мондый территорияләр чикләрендә, Россия Федерациясенең су һәм Җир кодекслары нигезендә, гражданнарның су объектларына керүен тәэмин итәргә кирәк.

3. СанПиН таләпләрен тәэмин итү максатларында 2.2.1/2.1.1.1200-03 генераль план белән Болын-Балыкчы авылы зиратының санитар-сак зонасында урнашкан торак төзелешен, МТП өлешен, җәмәгать билгеләнешендәге объектны, гомумтовар складны, транспорт инфраструктурасы объектын (гаражны) яңадан үзгәртеп кору тәкъдим ителә. Шулай ук генераль план нигезендә Кормаш авылы янындагы зиратның санитар-сак зонасында урнашкан гөмбәләр үстерү буенча ферманың бер өлешен физик тузган саен яңадан үзгәртеп кору тәкъдим ителә.

Уңайлы әйләнә-тирә мохитне, шулай ук халыкның яшәү шартларын тәэмин итү максатларында, гамәлдәге законнар белән расланган тәртиптә территорияләрдән файдалануның аерым шартлары булган зоналарны куллану чикләрен һәм режимнарын билгеләү, соңыннан белешмәләр кертү һәм аларны җирлектә махсус мәгълүмат билгеләре белән билгеләү буенча эшләр башкарырга кирәк.

Табигать саклау чараларын үткәрүгә кадәр Болын-Балыкчы авыл җирлегенең генераль планы белән санитар-саклау зоналарында яшәүче халык өчен социаль юнәлешле чаралар үткәрү кирәклеге күздә тотыла:

 халыкны ирекле экологик иминиятләштерү;

 социаль-икътисадый һәм торак компенсацияләре;

 экологик юнәлешле авыруларны ачыклау максаты белән халыкны медицина тикшерүе;

 балаларны медик-Экологик тернәкләндерү;

 әйләнә-тирәлекнең пычрануын күзәтү.

4.2. Атмосфера һавасын саклау буенча чаралар

Архитектура-планлаштыру чаралары үз эченә:

 санитар-гигиена һәм экологик таләпләрне исәпкә алып, яңа төзелеш объектларын урнаштыру;

 тузанның санитар-саклау зоналары территорияләрен максималь яшелләндерү-яшел үсентеләрнең газ тотрыклы токымнары.

Инженер-техник чаралар күздә тота:

автотранспортных автотранспорт чараларын төтен газларындагы пычраткыч матдәләр микъдарын җайга салучы» Евро-5 " экологик стандартына туры китерү;

 торак төзелеше чикләренә кадәр санитар-саклау зонасын киметү максатында МТМ оптимальләштерү;

объектах объектларда һава бассейнына пычраткыч матдәләр чыгаруны киметергә мөмкинлек бирә торган иң яхшы заманча инновацион технологияләр кертү;

 күкерт оксидлары, азот оксидлары һәм углерод оксидлары чыгаруны киметү чаралары булып торган ягулыкны экономияләү чараларын үткәрү – ягулыкның икътисадый ысулларын гамәлгә кертү; җылылык югалтуларын киметү; ягулык чыгымын оештыруны һәм исәпкә алу системасын яхшырту;

автотранспортных автотранспорт чараларын төтен газларындагы пычраткыч матдәләр микъдарын җайга салучы» Евро-5 " экологик стандартына туры китерү;

традиционные традицион ягулык төрләрен кулланучы автотранспорттан ташлауларны чистарту өчен катализаторлар һәм нейтрализаторлар кертү;

 транспорт системасын оптимальләштерү һәм юл катламының сыйфатын яхшырту, атмосфера һавасына пычраткыч матдәләр чыгаруны киметү максатларында.

Оештыру-административ чараларны үз эченә ала:

 һава бассейнының пычрану чыганакларын тулысынча инвентаризацияләүне үткәрү;

 гамәлдәге һәм проектлана торган автомобиль юлларының санитар өзеклекләрен билгеләү һәм оештыру;

 гамәлдәге тимер юлларның санитар-яклау зонасын билгеләү һәм оештыру 100 м күләмендә;

- Болын-Балыкчы авылы торак территорияләре янында гомумтар склад урнаштыруны нигезләү максаты белән атмосфера һавасына тикшеренүләр һәм физик йогынтыларны үлчәү ;

 авыл хуҗалыгы предприятиесе ҖЧҖ машина-трактор остаханәсенең санитар-саклау зонасын киметүне нигезләү проектын эшләү. Рәхимова Г. Р. Болын-Балыкчы авылында торак төзелешен исәпкә алып;

 АГРОСӘНӘГАТЬ комплексы объектларын урнаштыру өчен резерв мәйданчыкларның санитар-саклау зоналарын оештыру;

загряз пычраткычларның гамәлдә булу зонасында һәм аларның санитар-саклау зоналарында, автомобиль һәм тимер юллар янында, шулай ук торак һәм рекреацион зоналарда атмосфера торышы мониторингы тикшеренүләре

Болын-Балыкчы авыл җирлегенең һава бассейнын саклау буенча чаралар үткәрү халыкның яшәү һәм ял итү өчен уңайлы шартлар тудыруга, шулай ук экологик чиста территорияләрдә авыл хуҗалыгы эшчәнлеген алып баруга ярдәм итәчәк.

4.3. 4.3. Җир өсте һәм җир асты суларын саклау буенча чаралар

Су объектларын интенсив куллану нәтиҗәсендә су сыйфаты начарлану гына түгел, су балансының состав өлешләренең чагыштырмасы, сулыкларның һәм сулыкларның гидрологик режимы да үзгәрә.

Шуның белән бәйле рәвештә, авыл җирлегенең генераль планы белән җир өсте һәм җир асты суларын саклау буенча инженер-техник һәм оештыру-административ чаралар комплексын үткәрү тәкъдим ителә.

Су ресурсларын саклау һәм алардан рациональ файдалану буенча инженер-техник чараларны үз эченә ала:

 Россия Федерациясе Су кодексы таләпләренә туры китереп, су объектларын пычратудан, чүпләнүдән һәм тарланудан саклауны гарантияли торган төзелә, урнаштырыла һәм торгызыла торган корылмалар белән тәэмин итү;

 торак пунктларны су белән тәэмин итү объектларын реконструкцияләү һәм модернизацияләү;

питьев эчәр су белән тәэмин итү сыйфатына, шул исәптән технологик алымнарны кулланып, төзәтмәләр кертү;

 су алу скважиналарында су торбаларын ремонтлау һәм алыштыру;

канализация челтәрләренең су белән тәэмин ителешенең процентын суүткәргечләр белән тәэмин итү дәрәҗәсенә җиткерү;

поверх өске агынтыны оештыру;

торак пунктларда чистарту корылмалары белән хуҗалык-көнкүреш һәм яңгыр канализацияләре челтәрләрен проектлау һәм төзү;

 өске су объектларының су саклау зоналарында урнашкан торак төзелешен беренчел канализация;

 авыл хуҗалыгы объектлары территорияләрендә җитештерү канализациясе һәм локаль чистарту корылмалары төзү;

 канализация чистарту корылмаларын төзегәндә юынты суларны сусызландыру һәм утильләштерү өчен җайланмаларны алдан карау урынлы;

 авыл җирлеге территориясен борынгы кече елгалар һәм инешләрне чистарту.

Оештыру-административ чаралар сыйфатында түбәндәге чаралар үткәрүне тәкъдим итә:

 авыл җирлегенең барлык су кулланучыларын инвентаризацияләү;

 җирлек чикләрендә су объектлары булмаган сулыкларны ачыклау, мондый сулыклар белән шөгыльләнүче җир кишәрлекләрен формалаштыру, ызанлау, кадастр исәбенә кую һәм дәүләт су реестрына кертү буенча эшләр үткәрү;

би биотермик чокырның санитар-сак зонасында урнашкан скважиналарның сыйфаты буенча өзлексез мониторинг оештыру су сыйфатының гигиена таләпләренә туры килмәвен ачыклаганда скважиналар тампонажы;

существующих гамәлдәге һәм төзелә торган объектларның, шул исәптән яңа ИЖС объектларының, инженерлык инфраструктурасы челтәрләре белән тәэмин итүнең комплексы схемасын эшләү;

 эчәргә яраклы суның сыйфатына тышкы тискәре йогынтыны үз вакытында булдырмау максаты белән, җирлекнең эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зонасындагы җир асты суларының торышына мониторинг оештыру;

-биотермик чокырларның санитар-саклау зоналарында урнашкан су алу скважиналарыннан халыкка бирелә торган эчәр суның сыйфатын тикшерү; су сыйфатының гигиена таләпләренә туры килмәвен ачыклаганда скважиналар тампонажы.;

 Уылдык чәчү, кышлау һәм күпләп җыелу урыннарында юынты суларны һәм калдыкларны ташлауны тыю;

 гамәлдәге су белән тәэмин итү челтәрләренең техник торышын мониторинглау челтәрен оештыру һәм үстерү, шулай ук өслек һәм җир асты суларының гидромониторингы;

 су белән тәэмин ителешне арттыру өчен авыл торак пунктлары һәм агросәнәгать комплексы предприятиеләре өчен җир асты суларының ресурс базасын өйрәнү һәм яңадан торгызу буенча эзләү-бәяләү эшләрен оештыру;

питьев эчәр су белән тәэмин итү чыганакларының икенче һәм өченче пояслары чикләренең исәп-хисапларын үткәрү;

 чишмәләрне тикшерү һәм төзекләндерү;

су хәзерләүнең заманча методларын һәм агып җыела торган суларны чистарту, явым-төшемнәрне зарарсызландыру һәм утилизацияләүнең алдынгы технологияләрен кертү;

 Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 10.01.2009 ел, №17 карары белән расланган» җирлектә су саклау зоналары һәм су объектларының яр буе саклау полосалары чикләрен билгеләү Кагыйдәләре " нигезендә Су саклау зоналары һәм яр буе саклау полосалары чикләрен билгеләү;

 «Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан Зөя елгасының су саклау зоналарын һәм яр буе саклау полосаларын билгеләү турында» проектына Зөя елгасының яр буе линияләрен ачыклау өлешендә төзәтмәләр кертү;

местности җирлектә су саклау зоналары чикләрен һәм яр буе саклау полосаларын махсус мәгълүмат билгеләре белән беркетү;

 су саклау зоналары чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләрен һәм башка күчемсез милек объектларын, җир өсте су объектларының яр буе саклау полосаларын һәм эчә торган су чыганакларын санитар саклау зоналарында файдалануның махсус хокукый режимын үтәү;

 су хуҗалыгы системаларының куркынычсызлыгын һәм эксплуатациясен тәэмин итү, су объектларына юынты суларның зарарлы йогынтысын булдырмау;

 су объектларын рациональ куллану, торгызу;
 Россия Федерациясе Су кодексы нигезендә су хуҗалыгы чараларын һәм су объектларын саклау чараларын тормышка ашыру.

4.3. 4.4. Җир фондын саклау һәм территорияне инженерлык яклавы буенча чаралар

Болын-Балыкчы авыл җирлеге җир фондын саклау һәм территорияне инженерлык яклавы өлкәсендә тәкъдим ителә:

яңгыр, кар суларының һәм җилләрнең туфрак җимереклеген киметүгә юнәлтелгән эрозиягә каршы чараларны үткәрү;

 су басу процессларын алга таба яклана торган территорияләрдә топографик һәм геологик шартларга, төзелешнең характерына һәм тыгызлыгына, водораздел ягыннан җир асты суларының хәрәкәт шартларына, табигый яки ясалма агымга бәйле рәвештә дренаж системаларын кулланып тарату ареалларын ачыклау өчен, гидрогеологик тикшеренүләр комплексын үткәрү;

 су басудан кисәтү чаралары үткәрү (өске агынтыны оештыру, су белән тәэмин итү коммуникацияләрен төзү эшләрен җентекләп башкару һәм авария хәлендәге юынуларны булдырмау максаты белән аларны дөрес эксплуатацияләү һ. б.));

 техник культуралар үстерү өчен санитар-саклау зоналарында авыл хуҗалыгы җирләрен куллану;

прилегающих якын-тирә территорияләрнең пычрануына юл куймас өчен ягулык-майлау материалларын махсус поддоннар (яисә тышлыкка салынган вак таш салу) саклау мәйданчыкларын җиһазлау;

югары агымны оештыру ;

 чокырларны төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен үткәрү;

раж читләшү полосасын саклау;

 төзелеш барышында бозылган җирләрне рекультивацияләү;

янәшә-тирә территорияләрнең пычрануын булдырмау өчен юеш төзелеш материалларын саклау урыннарына ишелү;

җирләрне тикшерү һәм агрохимик тикшерү ;

адап игенчелекнең адаптив экологик-ландшафт системасын кертү;

Агро агрохимикатлар кулланыла торган күләмне киметү өчен ресурсларны саклау һәм туфракны эшкәртүнең экологик куркынычсыз технологияләрен кертү;

биологических үсемлекләрне биологик саклау чараларын куллану;

 җир уңдырышлылыгы торышын һәм динамикасын тикшереп тору.

Оештыру-административ чаралар сыйфатында проектлана торган төзелешнең эш проектларын эшләү стадиясендә, һәр конкрет очракта, мәйданчыкларның геологик-литологик төзелешен ачыклау максатыннан, комплекслы инженерлык эзләнүләре үткәрү тәкъдим ителә.

Инженерлык эзләнүләре Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «капиталь төзелеш объектларын проект документларын әзерләү, төзү, реконструкцияләү өчен инженерлык эзләнүләре турында»2006 елның 19 гыйнварындагы 20 номерлы карары таләпләренә туры китереп эшләнергә тиеш.

Инженерлык эзләнүләре нәтиҗәләре Дәүләт экспертизасына тиеш, аның предметы булып аларның экологик таләпләргә туры килүен бәяләү тора.

4.3. 4.5. Калдыклар белән эш итү системасын үстерү чаралары

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясенең каты коммуналь калдыклар белән пычрануын киметү максатларында, үз эченә алган оештыру-административ чаралар үткәрү тәкъдим ителә:

свалок территорияләрне рекультивацияләү белән каты көнкүреш калдыклары чүплекләрен юк итү;

 барлыкка килгән каты коммуналь калдыкларны Чүри-Бураш авыл җирлегендә урнаштыруга тәкъдим ителгән чүп-чар төяү станциясе аша Югары Ослан муниципаль районындагы каты көнкүреш калдыклары полигонына утильләштерү (калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема нигезендә, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә Татарстан Республикасы, (РТВ). Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары));

 Чүри-Бураш авыл җирлегендә каты коммуналь калдыкларны үз вакытында чыгару Апас районында калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема чараларын гамәлгә ашыруга кадәр;

 торак пунктларны тулысынча контейнер мәйданчыклары белән тәэмин итү;

 калдыкларны селектив җыюны оештыру;

 халыкның терекөмешле калдыкларны (шул исәптән энергия саклаучы лампаларны) җыю системасын оештыру.

Терлекчелек калдыклары белән эш итү өлкәсендә Генераль план нигезендә тиреснең вакытлы тупланмаларын ишү һәм фермаларга якын-тирә территорияләрнең һәм су объектларының пычрануын булдырмау буенча башка чаралар үткәрү, тиресне вакытында бетерү, эшкәртелмәгән тиресне кырларга чыгармау, аның су объектларына һәм аларның су саклау зоналарына эләгүен булдырмау буенча чаралар үткәрү тәкъдим ителә.

Генераль план, шулай ук, тәкъдим ителә:

 табигать саклау һәм санитария-эпидемиология законнары таләпләре нигезендә җайлаштырылган тиресне Яңа вакытлыча туплау урыннарын урнаштыру.

 терлекчелек фермасын терлекчелек калдыкларын утильләштерү өчен Биогаз җайланмалары белән өстәмә тәэмин итү;

нав тиресне эшкәртү буенча алдынгы технологияләрне Гигиена-ничек һәм экологик яктан чиста ашлама һәм/яки ягулык кертү әйләнә-тирә мохиткә зыян китермичә генә.

Биологик калдыклар белән пычрануны киметү буенча чаралар сыйфатында түбәндәге оештыру-административ чаралар тәкъдим ителә:

биологик калдыкларны утильләштерү өчен мобиль җайланмалар кертү;

 терлек базларын ветеринария-санитария кагыйдәләренә туры китерү;

 биотермик чокырларны бетерү (санитар-яклау зоналарын киметү) буенча чаралар үткәрү;

скот үләт базлары зонасында һәм үләт базларының санитар-саклау зоналарында урнашкан торак төзелеше территориясендә туфракларга һәм грунт суларына лаборатор контроль оештыру Инфекцияләрнең булмавын раслый торган үткәрелгән чаралар һәм анализ нәтиҗәләре санитар-саклау зоналары күләмен киметүне яки үләт базын күчерүне нигезли ала;

 төзелеш өчен җир кишәрлекләре бүлеп бирү стадиясендә кисәтү санитар күзәтчелеген гамәлгә ашырганда һәм башка максатларда Себер язвасында туфракны лаборатор тикшеренүләр өчен пробалар алуны күздә тотарга;

төзелеш өчен җир кишәрлекләре бүлеп бирүне килештерү буенча нәтиҗәләр бирүне һәм туфракны лаборатор тикшерүләрдән башка тыю;

 азкатлы төзелешләрне проектлаганда, авыл хуҗалыгы продукциясен үстерү өчен җир участокларыннан файдалануны күздә тоткан, анда агулы матдәләр һәм кушылмалар, шулай ук алга таба дезактивацияләү, реабилитацияләү һ.Б. лар булган җир катламын тикшерү буенча чаралар үткәрергә кирәк. Туфракның экологик куркынычсызлыгы турында төзегәндә яки аны рекультивацияләү программасы булганда гына торак төзелешенә кишәрлекләр бүлеп бирү һәм туфрак катламының теркәлгән яки потенциаль пычранган зоналарда мәктәпкәчә һәм мәктәп учреждениеләрен төзү;

- Болын-Балыкчы авылы зиратларының санитар-саклау зоналарында урнашкан объектларны физик тузганлык белән үзгәртеп кору;
- Кормаш авылы янындагы зиратны 50 м күләмендә киңәйтү.

4.3. 4.6. Физик факторлардан саклау чаралары

Халыкны физик факторлардан саклау буенча төп чаралар булып тавыш, электромагнит һәм радиацион йогынтыны саклау чаралары тора.

Автомобиль һәм тимер юллар авыл җирлеге торак пунктлары территорияләреннән җитәрлек дәрәҗәдә ераклыкта урнашкан, шуңа күрә халыкның яшәү шартларына турыдан-туры тискәре йогынты ясамыйлар. Тавыш саклау чараларын үткәрү таләп ителми.

Генераль планның норматив таләпләре нигезендә электромагнит нурланышы чыганакларының йогынтысын киметү буенча түбәндәге чаралар каралган:

- гамәлдәге торак төзелеше янында урнашкан электромагнит нурланыш чыганакларын инвентаризацияләү һәм комплексны тикшерү үткәрү;
- электр тапшыру линияләре буенда сак зоналарын оештыру һәм саклау.

Төзелеш һәм инженерлык эшләрен үткәрү технологиясе белән радиоактив материаллар куллану каралмаганга күрә, радиацион хәлне үзгәртү өчен сәбәпләр күтелми.

Инженерлык-экологик эзләнүләр кысаларында торак йортлар һәм башка объектлар төзелеше өчен җир кишәрлекләрен сайлаганда, инженер-экологик эзләнүләр кысаларында әйләнә-тирә мохит сыйфатының нормалаштырыла торган күрсәткечләре булган торак йортлар һәм башка объектлар төзү өчен күз алдында тотылган төзелеш территориясендә гамма-фонга бәя бирергә кирәк.

4.3. 4.7. Табигый-экологик каркас системасын формалаштыру

Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә табигый-экологик каркас системасын формалаштыру, аның өзлексез булуын тәэмин итү, яшелләндерү объектларының территориаль һәм сыйфатлы үсешен тәэмин итү тәкъдим ителә.

Авыл җирлегенең генераль планы белән сөрүлек җирләре белән уратылган торак пунктлар тирәсендә урман-болын пояслары оештыру да киңәш ителә.

Урман-болын пояслары һаваны тузаннан чистартуга, газ рәвешендәге токсикантлардан арынуга, тавыш дәрәҗәсен киметүгә, эшкәртелгән кырларны химияләштерү чараларының йогынтысын киметүгә дә ярдәм итә, шулай ук җил режимын үзгәртүдә, микроклиматта, кар суларын көйләүдә һәм чистартуда, өслек агымын эчке горизонтка күчерүдә, территориянең дымлылыгын үзгәртүдә, сулыкларның эвтрофикацияләнүен булдырмауда, туфракның механик җимерелүенә каршы торуда гаять зур роль уйный.

Урман-болын поясларын оештыру авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрнең башка категорияләрендәге категорияләрен үзгәртүне таләп итми.

Әлеге чаралар экологик куркынычсызлыкка ирешүгә һәм җирлекнең инвестицион җәлеп итүчәнлеген арттыруга ярдәм итәчәк.

Яшелләндерү эшләрен башкарганда әлеге туфрак-климат шартларына аеруча җайлаштырылган җирле агач токымнары кулланырга киңәш ителә. Киң һәм төрле декоратив мөмкинлекләргә ия һәм шул ук вакытта әйләнә-тирә мохитне пычратуга тотрыклырак булган ылыслы һәм яфраклы токымнардан катнаш үсентеләр булдыру тәкъдим ителә.

Болын-Балыкчы җирлеге территорияләренең яшелләндерелгән проект мәйданнары турында белешмәләр генераль планны раслау буенча материалларның «техник-икътисадый күрсәткечләр» бүлегендә китерелгән.

4.3. 4.8. Аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклау буенча чаралар

Аеруча саклана торган табигатьне саклау максатларында түбәндәге чаралар үткәрергә кирәк:

 аеруча саклана торган табигый территорияләрне саклау режимын саклау;

 «Зөя елгасы», «Зөя борыны " региональ әһәмияттәге табигать һәйкәлләренең биотөрлелеген саклау»;

 Зөя елгасының табигать һәйкәле чикләрен билгеләү проектына төзәтмәләр кертү (3.5 бүлекне тулырак карагыз).

4.3. 4.9. Хайваннар дөньясын саклау буенча чаралар

Торак пунктларны, предприятиеләрне, корылмаларны һәм башка объектларны урнаштырганда, проектлау, төзегәндә һәм реконструкцияләгәндә, хайваннар дөньясы объектларының яшәү тирәлеген һәм аларның үрчү шартларын, йөрү, ял итү һәм күчү юлларын, шулай ук территория һәм акваторияләрнең саклау участокларының кагылгысызлыгын тәэмин итү буенча чаралар каралырга тиеш.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлы төзегәндә РФ Хөкүмәтенең 13.08.1996 ел, № 997 карары белән расланган «җитештерү процессларын башкарганда, шулай ук транспорт магистральләрен, торба үткәргечләрне, элемтә линияләрен һәм электр тапшыру линияләрен эксплуатацияләгәндә хайваннар дөньясы объектларының үлемен булдырмау буенча таләпләрне» үтәү һәм Татарстан Республикасының Биологик ресурслар буенча Дәүләт комитеты белән юл төзүнең проект документларын килештерү зарур. Автомобиль юлларын төзегәндә, проектлауның алдагы стадияләрендә, кыргый хайваннарны тоткарлыксыз үтү өчен, автомобиль юлына чыгу юлларын урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Хайваннар дөньясы объектлары һәлак булуны булдырмас өчен, рөхсәтнамә бирелгән:

 үсемлекләрне яндыру, саклау һәм куллану агулы химикатлар, ашламалар, химик реагентлар, ягулык-майлау материаллары һәм хайваннар дөньясы объектлары һәм аларның яшәү тирәлеге өчен куркыныч булган башка материаллар, чимал һәм җитештерү калдыклары.;

 күпләп хайваннар күчерү юлларында киртәләрнең һәм корылмаларның махсус үтүе булмаган тоташ, урнаштыру;

ре елгаларда яки Испан ермагында тоту кораллары урнаштыру яки урнаштыру, аларның күләме су киңлегенең өчтән ике өлешеннән артып китә.;

 "Татар-информ" мәгълүмат агентлыгы

Хайваннар дөньясы объектларының һәлак булуына китерерлек җитештерү объектлары, әйләнә-тирә мохитне пычратудан тыш, санитар-саклау зоналарына һәм чистарту корылмаларына ия булырга тиеш.

Уылдык чәчү, кышлау, күпләп җыелган су һәм су яны терлекләрен ташлау тыела.

Үсемлекләрне саклау өчен химик препаратлар һәм башка препаратлар куллану агротехник, биологик һәм башка чараларны гамәлгә ашыру белән бергә туры килергә тиеш.

4.3. 4.10. Халыкның медик-экологик иминлеген тәэмин итү

Әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар территориянең һәм халыкның саулыгының санитар-эпидемиологик торышын яхшыртуга юнәлдерелгән, шул исәптән:

 санитар-саклау зоналарын оештыру һәм яшелләндерү,

 хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү максатларында кулланыла торган суның сыйфатына контроль;

 әйләнә-тирә мохит торышына экологик мониторинг системасын оештыру;
 авыл җирлеге торак пунктлары территорияләренең өске агымын оештыру һәм чистарту;
 физик йогынтыдан саклау буенча тәкъдим ителгән чаралар комплексы;
 планлы-даими санитар чистарту;
 табигый-экологик каркас оештыру.

4.3. 4.11. Территорияне файдалануның махсус шартлары булган зоналарны оештыру (проект тәкъдиме)

Генераль план 4.11.1 таблицасында тәкъдим ителгән һәм тиешле схемада чагылдырылган территорияләрне кулलануның аерым шартлары булган зоналар бүлеп бирелгән. Территорияне махсус куллану шартлары булган зоналардан файдалану режимын 3 бүлегендә карагыз.

Таблица 4.11.1

Сведения об объемах санитарно-защитных зон Булым-Булыхчинском сельском поселении))

экс-пли-ка-ция буен ча	Корылма	Күләме, м	Норматив документ	Искәрмә
	Үләт базлары	1 000	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.12, I класс, п. 3	Себер язвасы булган Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә үләт базлары. кадастр № ОКС 16:08:070401: 28 16: 08: 070401:27;
				Болын-Балыкчы авыл җирлеге территориясендә биотермик чокырлар-2 берәмлек. ОКС № 16:08:070403:174 кадастр 16:070403:175;
				Себер язвасы булган Каратун һәм Чүри-Бураш авыл җирлекләре территориясендә урнашкан үләт базлары-кадастр ОКС № 16: 08: 0000000: 609; 16:08: 210303:246;
.10	Гомумта-вар Склады	т орак төзе-леше чикләре нә кадәр	Объектны урнаштыруны яңалаштырырга мөмкинлек бирә торган атмо-сфера һавасын тикшерү нәтиҗәләре	Атмосфера һавасы буенча тикшеренүләр үткәргәннән соң, анда урын-җирне нигезләргә мөмкин-лек бирә торган объект

	Апас авыл хуҗалыгы " ҖЧҖ (Авыл хуҗалыгы техникасы өчен складлар һәм запчастьләр сату-алу эшләре))	50	СанПин 2.2.1/2.1.1.1200-03 п. 7.1.12 кл. V п.1	Склад Каратун авыл җирлеге территориясендә урнашкан
.11	Ындыр табагы (Болын-Балыкчы авылы)	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.12, V класс, п. 2	якынча
.1	Гөмбәләр үстерү фермасы	100	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.11, IV класс, п. 1	якынча
.2	«Апас» агрофирмасы 1150 башка исәпләнгән сөт-товар фермасы	300	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.11, III класс, п. 2	якынча
.4	Рәхимов ис. АХП ҖЧҖ машина-трактор паркы. (Болын-Балыкчы авылы)	торак төзелеше чикләренә кадәр	Санитар-саклау зонасы күләмен киметүне нигезләү проектын эшләү нәтиҗәләре буенча	
.5	Рәхимов ис. АХП ҖЧҖ ындыр табагы.	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.12, V класс, п. 2	якынча
.6	Рәхимов ис. АХП ҖЧҖ мөгезле эре терлекнең җәйге лагере	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.11, V класс, п. 2	якынча
.8	«Свияга» АХП ҖЧҖ Минераль ашламалар склады (150 тонна	300	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.11, III класс, п. 6	якынча
.11	Гомумтар Склад	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.12, V класс, п.1	якынча
.12	Ягулык-майлау материаллары склады	100	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.11, IV класс, п.7	якынча
	Түбән Вязовые – Цильна " Горь-ковск тимер	100	ОСН 3.02.01-97	
	Авыл зиратлары	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	4 зират

			ч.7.1.12, V класс п.3	
	Каратун авыл җирлеге территориясендә урнашкан авыл зираты	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 ч.7.1.12, V класс п.3	
	Куркыныч V класслы АПКны үстерү өчен резерв мәйданчыклары	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03, ч.7.1.12, V класс	Яңа төзелеш

6. Файдаланылган әдәбият исемлеге

1. Татарстан Республикасы җирләре атласы, 2005 ел.

2. Батыев с.Г. «ТР Административ районнарының географик характеристикасы»/с. Г. Батыев, а. в. Ступишин. – Казан: КДУ нәшрияты, 1972 ел.

3. Татарстан Республикасының су объектлары. Гидрология белешмәсе. - Ка-зан: «Идел-пресс» ПИК, 2006. – 504 с.

4. 2015 елда Татарстан Республикасында табигый ресурсларның торышы һәм әйләнә-тирә мохитне саклау турында Дәүләт доклады: - Казан, 2016 ел.

5. Татарстан Республикасының аеруча саклана торган табигый территорияләренең дәүләт реестры. – Казан:» Идел-Пресс", 2009 ел.;

6. ТАССРның халык артисты. – Казан: КДУ нәшрияты, 1983 ел.

7. Татарстан Республикасы Ландшафтлары. Региональ Ландшафт-экологик анализ/ / профессор Ермолаев / Ермолаев О.П., Игонин м. е., Бубнов а. ю., Павлова с. в. – Казан: «сүз». – 2007. – 411 с.

8. Татарстан АССРның туфрак картасы / төз. һәм подг. «Картография» ПКО Киев фәнни-редакция картоставительлек предприятиесе 1989 елда; ред.с. Яворский. – 1:600000. - СССР ГККК Винницк картография фабрикасы, 1990. – 1 к.: цв. 5.табл. 84х110 к. - 2500 данә.

Фонд материаллары

9. Татарстан Республикасы территориаль планлаштыру схемасы (үзгәрешләр кертү) (утв. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 9 июлендәге 559 номерлы карары)

10. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы (утв. Апас муниципаль районы Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары);

11. Калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема(утв. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары)

Норматив документлар исемлеге

12. Россия Федерациясе Су кодексы, 03.06.2006 ел, № 74-ФЗ (РФ ФҖ ДД кабул ителде 12.04.2006)

13. Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы, 29.12.2004 ел, № 190-ФЗ (РФ ФС ДД тарафыннан кабул ителде 22.11.2006)

14. Россия Федерациясе Җир кодексы, 25.10.2001 ел, № 136-ФЗ (РФ ФҖ ДД тарафыннан кабул ителде 28.09.2001)

15. Россия Федерациясе Урман кодексы, 04.12.2006 ел, № 200-ФЗ (РФ ФС ДД кабул ителде 08.11.2006)

16. «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы РФ Федераль законы (РФ ФҖ ДД тарафыннан кабул ителде 20.12.2001)

17. » Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында " 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон (РФ ФҖ ДД тарафыннан кабул ителде 15.02.1995)

18. » Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында " 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы Федераль закон (РФ ФҖ ДД кабул ителде 12.03.1999)

19. «Хайваннар дөньясы турында» 24.04.1995 ел, № 52-ФЗ Федераль закон (РФ ФҖ ДД тарафыннан кабул ителде 22.03.1995)

20. Биологик калдыкларны, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре. РФ баш дәүләт ветеринария инспекторы 04.12.1995 г. № 13-7-2/469

21. Чана 2.2.1/2.1.1.1200-03 " санитар-саклау зоналары һәм санитар класс-предприятиеләрне, корылмаларны һәм башка объектларны сификацияләү. Яңа редакция» (утв. РФ Баш дәүләт санитар табибының 25.04.2014 ел, №74 карары (25.04.2014 ел))

22. СанПиН 2.1.4.1110-02» су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрне санитар саклау зоналары " (РТВ. Россия Федерациясе баш дәүләт санитар табибының 2002 елның 14 мартындагы 10 номерлы карары белән)

23. СП 14.13330.2016 «СНиП II-7-81*. Сейсмик районнарда төзелеш» (утв. РФ төзелеш һәм торак - коммуналь хуҗалык министрлыгының 18.02.2014 ел, № 60/пр боерыгы)

24. СП 42.13330.2016 " СНиП 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү». СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе (утв. РФ төбәкләр үсеше министрлыгының 28.12.2010 ел, № 820 боерыгы)

25. СП 36.13330.2012 " СНиП 2.05.06-85*. Магистраль торбаүткәргечләр»күргәзмәсе ачылды. Актуа-СНиП 2.05.06-85 * (утв. Төзелеш һәм торак-коммуналь хуҗалык Федераль агентлыгының 25.12.2012 ел, № 108/ГС боерыгы нигезендә)

26. СП 116.13330.2012 " СНиП 22-02-2003. Территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны куркыныч геологик процесслардан инженерлык яклавы. Төп нигезләмәләр». СНиП 22-02-2003 актуальләштерелгән редакциясе (утв. РФ региональ үсеш Мини-стратегиясе 30.06.2012 ел, № 274 боерыгы)

27. СП 3.1.7.2629-10 " Себер язвасын профилактикалау» (утв. Баш дәүләт санитар табибының 13.05.2010 елдагы 56 номерлы карары белән)

28. СНиП 2.06.15-85» территорияне су басудан һәм су басудан инженерлык яклавы " (утв. СССР Дәүләт төзелеше 19.09.1985 ел, № 154 карары)

29. Электр челтәре хуҗалыгы объектларының саклау зоналарын һәм мондый зоналар гра-ницасында урнашкан җир кишәрлекләреннән файдалануның аерым шартларын билгеләү кагыйдәләре (РТВ. 24.02.2009 елдагы 160 номерлы РФ Хөкүмәте карары)

Приложение 1

Тормышка ашыру өчен тәкъдим ителә торган чаралар исемлеге
Болын-Балыкчы авыл җирлегендә

Объектларның исеме	Чара төре	Төзелеш чиралары		Искәрмә
		исәп ләү акыты		
Биотермик чокырларны киметү (бетерү) нча чаралар үткәрү	инженер-техник чара	+		
Себер язвасы үләт базларының сани--яклау зоналарын киметү буенча чара- комплексын үткәрү	инженер-техник чара	+		
Территорияләрне яшелләндерү һәм ре-ьтивацияләү белән каты көнкүреш дыклары чүплекләрен бетерү	инженер-техник чара	+		
Санитар-саклау зонасы күләмен торак елеше чикләренә кадәр киметү макса-нда МТМ оптимальләштерү	инженер-техник чара	+		
Кормаш авылы янындагы зиратның са-ар-яклау зонасында урнашкан гөмбәләр ерү буенча ферманың бер өлешен дан рәсмиләштерү	оештыру чарасы			Физик тузганлыктан
Болын-Балыкчы авылы зиратының са-ар-яклау зонасында урнашкан объ-ларны үзгәртеп кору	оештыру чарасы			Физик тузганлыктан
Санитар-саклау зоналарын оештыру и үтәү белән бергә, V класс куркынычлы- АПКсын үстерү өчен 50 м күләмендә резерв мәйданчыгы урнаштыру	оештыру чарасы, эзелеш-тельство			

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БУЛЫМ-БУЛЫХЧИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
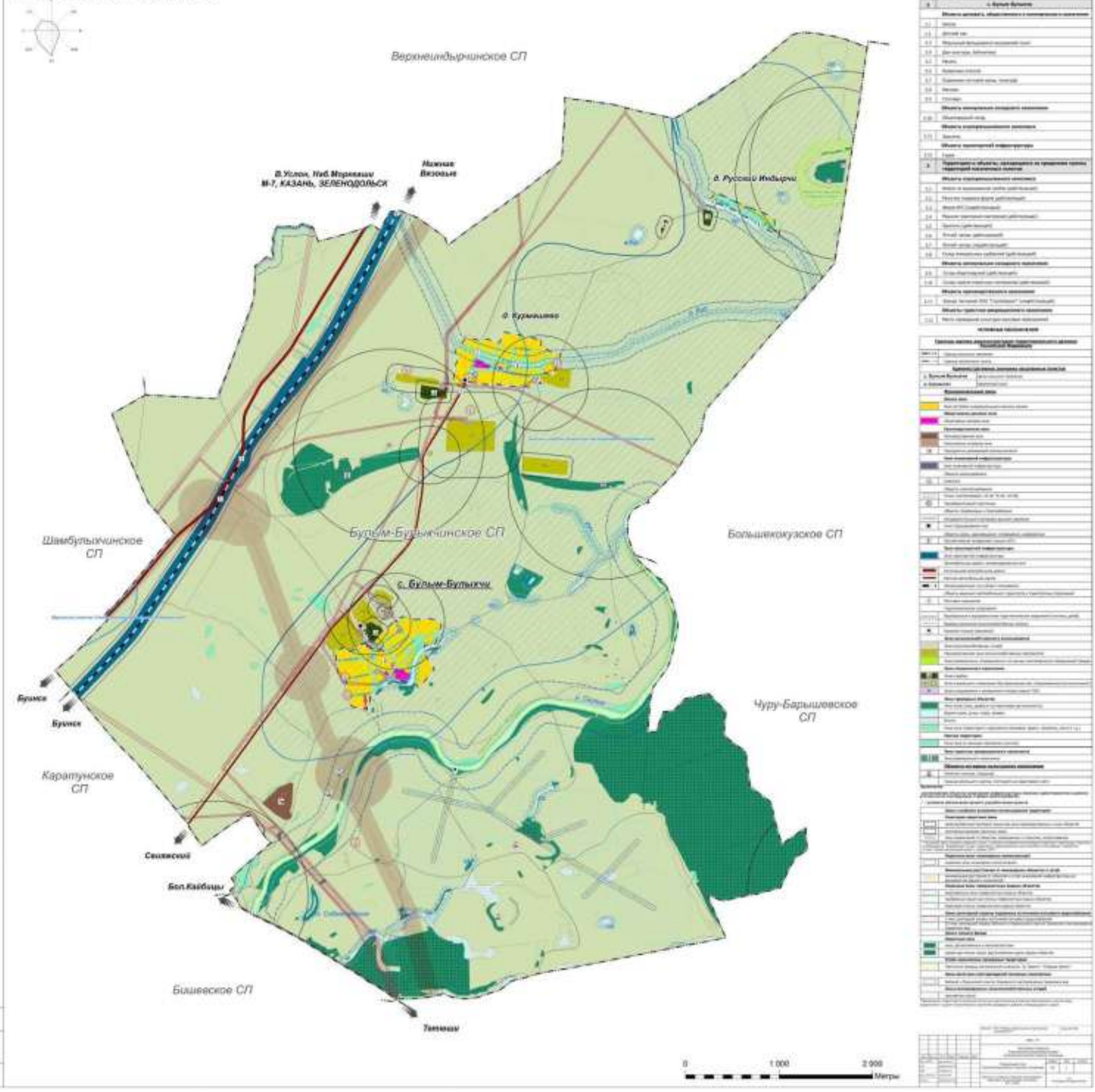
КАРТА ЗОН С ОСОБЫМИ УСЛОВИЯМИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕРРИТОРИИ (СУЩЕСТВУЮЩЕЕ ПОЛОЖЕНИЕ)